

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA
OKRĘGOWE KOMISJE EGZAMINACYJNE

INFORMATOR
O EGZAMINIE MATURALNYM
Z WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE
OD ROKU SZKOLNEGO 2014/2015

Materiały do *Informatora* opracowano w ramach projektu *Pilotaż nowych egzaminów maturalnych*,
Działanie 3.2. Rozwój systemu egzaminów zewnętrznych,
Priorytet III Wysoka jakość systemu oświaty,
Program Operacyjny Kapitał Ludzki.

INFORMATOR

O EGZAMINIE MATURALNYM

Z WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE

OD ROKU SZKOLNEGO 2014/2015

opracowany przez Centralną Komisję Egzaminacyjną
we współpracy z okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi
w Gdańsku, Jaworznie, Krakowie, Łodzi,
Łomży, Poznaniu, Warszawie i we Wrocławiu

Centralna Komisja Egzaminacyjna
Warszawa 2013

Centralna Komisja Egzaminacyjna

ul. Józefa Lewartowskiego 6, 00-190 Warszawa
tel. 22 536 65 00
ckesekr@cke.edu.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku

ul. Na Stoku 49, 80-874 Gdańsk
tel. 58 320 55 90
komisja@oke.gda.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Jaworznie

ul. Adama Mickiewicza 4, 43-600 Jaworzno
tel. 32 616 33 99
oke@oke.jaworzno.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie

os. Szkolne 37, 31-978 Kraków
tel. 12 683 21 01
oke@oke.krakow.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży

ul. Nowa 2, 18-400 Łomża
tel. 86 216 44 95
sekretariat@oke.lomza.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łodzi

ul. Ksawerego Praussa 4, 94-203 Łódź
tel. 42 634 91 33
komisja@komisja.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu

ul. Gronowa 22, 61-655 Poznań
tel. 61 854 01 60
sekretariat@oke.poznan.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie

ul. Grzybowska 77, 00-844 Warszawa
tel. 22 457 03 35
info@oke.waw.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna we Wrocławiu

ul. Tadeusza Zielińskiego 57, 53-533 Wrocław
tel. 71 785 18 94
sekretariat@oke.wroc.pl

Spis treści

Wstęp	7
1. Opis egzaminu maturalnego z wiedzy o społeczeństwie na poziomie rozszerzonym	9
1.1. Zakres wiadomości i umiejętności sprawdzanych na egzaminie	9
1.2. Ogólne informacje o egzaminie maturalnym z wiedzy o społeczeństwie od roku szkolnego 2014/2015.....	9
1.3. Arkusz egzaminacyjny z wiedzy o społeczeństwie na poziomie rozszerzonym	10
1.4. Ocenianie odpowiedzi zdających	11
2.1. Przykładowe zadania z wiedzy o społeczeństwie na poziomie rozszerzonym wraz z rozwiązaniami.....	15
2.2. Informacja o egzaminie maturalnym z wiedzy o społeczeństwie dla absolwentów niesłyszących.....	57
Opinia Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich o informatorach maturalnych od 2015 roku	87

Wstęp

Informator o egzaminie maturalnym z wiedzy o społeczeństwie od roku szkolnego 2014/2015 jest podzielony na dwie części.

CZĘŚĆ PIERWSZA (1.1.–1.4.) zawiera ogólne informacje dotyczące egzaminu maturalnego z wiedzy o społeczeństwie, w tym zakres sprawdzanych wiadomości i umiejętności, krótką charakterystykę arkusza egzaminacyjnego oraz sposobu oceniania odpowiedzi w zadaniach zamkniętych i otwartych.

CZĘŚĆ DRUGA (2.1.–2.2.) zawiera przykładowe zadania z wiedzy o społeczeństwie, jakie mogą pojawić się w arkuszach egzaminacyjnych, w tym w arkuszach dla absolwentów niesłyszących. Do każdego zadania:

- przypisano najważniejsze wymagania ogólne i szczegółowe z podstawy programowej kształcenia ogólnego, do których to zadanie się odnosi,
- podano oczekiwane rozwiązanie,
- przedstawiono schemat punktowania oraz przykładowe, różniące się poziomem wykonania, realizacje zdających wraz z punktacją.

Zadania w Informatorze:

- nie wyczerpują wszystkich typów zadań, które mogą wystąpić w arkuszach egzaminacyjnych,
- nie ilustrują wszystkich wymagań z zakresu wiedzy o społeczeństwie w podstawie programowej,
- nie zawierają wszystkich możliwych rodzajów materiałów źródłowych, które mogą stanowić obudowę zadań.

Informator nie może być zatem jedyną ani nawet główną wskazówką do planowania procesu kształcenia w zakresie wiedzy o społeczeństwie w szkole ponadgimnazjalnej. Tylko realizacja wszystkich wymagań z podstawy programowej może zapewnić wszechstronne wykształcenie uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Przed przystąpieniem do dalszej lektury *Informatora* warto zapoznać się z ogólnymi zasadami obowiązującymi na egzaminie maturalnym od roku szkolnego 2014/2015. Są one określone w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz sposobu przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, z późn. zm.), w tym w szczególności w rozporządzeniu z 25 kwietnia 2013 r. zmieniającym powyższe rozporządzenie (Dz.U. z 2013 r., poz. 520), oraz – w skróconej formie – w części ogólnej *Informatora o egzaminie maturalnym od roku szkolnego 2014/2015*, dostępnej na stronie internetowej Centralnej Komisji Egzaminacyjnej (www.cke.edu.pl) oraz na stronach internetowych okręgowych komisji egzaminacyjnych.

1.

Opis egzaminu maturalnego z wiedzy o społeczeństwie na poziomie rozszerzonym

1.1. Zakres wiadomości i umiejętności sprawdzanych na egzaminie

Egzamin maturalny z wiedzy o społeczeństwie sprawdza, w jakim stopniu absolwent spełnia wymagania z zakresu wiedzy o społeczeństwie określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla IV etapu edukacyjnego w zakresie rozszerzonym i podstawowym. Zadania w arkuszu egzaminacyjnym mogą również odnosić się do wymagań przypisanych do etapów wcześniejszych, tj. II (klasy 4–6 szkoły podstawowej) oraz III (gimnazjum).

Podstawa programowa dzieli wymagania na ogólne i szczegółowe. Wymagania ogólne – jako syntetyczne ujęcie nadrzędnych celów kształcenia – informują, jak rozumieć podporządkowane im wymagania szczegółowe, które odwołują się do ściśle określonych wiadomości i umiejętności.

W szczególności, zadania w arkuszu maturalnym z wiedzy o społeczeństwie na poziomie rozszerzonym mają na celu sprawdzenie:

- wiedzy i umiejętności jej stosowania do identyfikowania i analizowania problemów,
- umiejętności rozumowania, argumentowania i wnioskowania,
- umiejętności wykorzystywania informacji z różnorodnych źródeł,
- umiejętności dostrzegania współzależności we współczesnym świecie,
- umiejętności wykorzystywania np. danych statystycznych do opisu i analizy zjawisk i procesów.

1.2. Ogólne informacje o egzaminie maturalnym z wiedzy o społeczeństwie od roku szkolnego 2014/2015

Od roku szkolnego 2014/2015¹ egzamin maturalny z wiedzy o społeczeństwie może być zdawany wyłącznie jako przedmiot dodatkowy na poziomie rozszerzonym. Egzamin ma formę pisemną i trwa 180 minut. Do egzaminu z wiedzy o społeczeństwie może przystąpić każdy absolwent, niezależnie od typu szkoły, do której uczęszczał, oraz od przedmiotów, których uczył się w zakresie rozszerzonym.

Wyniki części pisemnej egzaminu maturalnego są wyrażane w procentach i na skali centylowej (por. punkt G. „Ocenianie i wyniki egzaminu” w CZĘŚCI OGÓLNEJ *Informatora o egzaminie maturalnym od roku szkolnego 2014/2015*). Wyniki uzyskane w części pisemnej egzaminu maturalnego z wiedzy o społeczeństwie – podobnie jak z innych przedmiotów dodatkowych – nie mają wpływu na zdanie egzaminu maturalnego².

¹ W przypadku absolwentów techników – od roku szkolnego 2015/2016.

² Z wyjątkiem sytuacji, kiedy egzamin z wiedzy o społeczeństwie był jedynym egzaminem z przedmiotu dodatkowego, którego zdawanie zadeklarował zdający, po czym nie przystąpił do tego egzaminu lub egzamin ten został mu unieważniony.

1.3. Arkusz egzaminacyjny z wiedzy o społeczeństwie na poziomie rozszerzonym

Arkusz egzaminacyjny z wiedzy o społeczeństwie będzie zawierał około 30 zadań. Przy numerze każdego zadania podana będzie maksymalna liczba punktów, którą można uzyskać za poprawne jego rozwiązanie. Zadania w arkuszu egzaminacyjnym:

- będą dobrane w taki sposób, aby reprezentowały różnorodne wymagania ogólne i szczegółowe z podstawy programowej oraz aby odwoływały się do różnorodnej tematyki (społeczeństwo, polityka, prawo, stosunki międzynarodowe),
- będą sprawdzały przede wszystkim umiejętności złożone, w tym np. umiejętność myślenia naukowego, uzyskiwania i interpretowania informacji, dostrzegania związków przyczynowo-skutkowych,
- będą zróżnicowane pod względem poziomu trudności oraz sposobu udzielania odpowiedzi
- będą miały formę zamkniętą lub otwartą. W zadaniach zamkniętych, np. wyboru wielokrotnego, prawda / fałsz, na dobieranie, zdający wybiera jedną z podanych opcji odpowiedzi, natomiast w zadaniach otwartych – tworzy odpowiedź samodzielnie. W arkuszu będą przeważały zadania otwarte,
- będą występowały pojedynczo lub w wiązkach tematycznych,
- będą odnosić się do różnorodnych materiałów źródłowych zamieszczonych w arkuszu, np. teksty (prawne, naukowe, publicystyczne), materiały statystyczne, mapy, rysunki itp.

W poleceniu do każdego zadania występuje co najmniej jeden czasownik wskazujący czynność, jaką powinien wykonać zdający, aby poprawnie dane zadanie wykonać. W przypadku zadań zamkniętych będą to najczęściej czasowniki takie jak „wybierz” lub „podkreśl”. W przypadku zadań otwartych – katalog czasowników jest dużo szerszy, a precyzyjne ich zrozumienie warunkuje poprawną realizację polecenia. Podany poniżej wykaz obejmuje te czasowniki, które często przysparzają zdającym trudności. Należy zaznaczyć, że wykaz ten nie wyczerpuje wszystkich możliwych czynności, jakie mogą być sprawdzane na egzaminie przy pomocy różnych typów zadań.

Wykaz czasowników operacyjnych najczęściej stosowanych w zadaniach z wiedzy o społeczeństwie.

Czasownik	Przykładowe zastosowanie
Oceń	Sformułuj (wydaj) opinię o zjawisku/wydarzeniu/procesie na podstawie własnej wiedzy i/lub materiału źródłowego.
Porównaj	• Wskaż podobieństwa i/lub różnice między wydarzeniami, procesami lub zjawiskami społecznymi. • Nazwij dostrzeżone podobieństwa i/lub różnice.
Rozstrzygnij	Zajmij stanowisko, czy podane informacje są: • prawdziwe / fałszywe • słuszne / niesłuszne • użyteczne / nieużyteczne itp.
Rozważ	Podaj argumenty i kontrargumenty dla podanej tezy oraz oceń ich prawdziwość (słuszność).
Scharakteryzuj	Opisz przebieg wydarzeń, procesów lub zjawisk z podaniem: • najważniejszych faktów, • przyczyn, • następstw, • głównych uczestników.

Udowodnij (uzasadnij)	• Przedstaw związki przyczynowo-skutkowe między podanymi zjawiskami/wydarzeniami/procesami. • Dobierz odpowiednie argumenty dowodzące prawdziwości podanej tezy.
Wyjaśnij	• Przedstaw rozumowanie, w którym na podstawie własnej wiedzy i/lub podanego materiału źródłowego oddasz sens podanego zjawiska/wydarzenia/procesu. • Przedstaw fakty i/lub przyczyny/skutki działań ludzkich (jednostek, grup, instytucji), relacje/zależności między faktami/zjawiskami/procesami. • Przedstaw przyczyny/skutki powstawania różnych interpretacji wydarzeń/zjawisk/procesów.

Wśród zadań otwartych z wiedzy o społeczeństwie w każdym arkuszu egzaminacyjnym wystąpi również zadanie rozszerzonej odpowiedzi. Zadaniem zdającego będzie stworzenie własnej wypowiedzi pisemnej na **jeden** spośród trzech tematów podanych w arkuszu. Tematy mogą być sformułowane w postaci:

- a. samodzielne pytanie / zagadnienia do rozważenia, scharakteryzowania lub omówienia,
- b. pytania / zagadnienia do rozważenia, scharakteryzowania lub omówienia, któremu towarzyszy dodatkowo materiał źródłowy, np. mapa, dane statystyczne, tekst.

Tematy będą pochodzić z następujących obszarów:

- A – społeczeństwo,
- B – polityka,
- C – prawo,
- D – stosunki międzynarodowe.

Tematy wypracowań będą zróżnicowane pod względem treściowym (po jednym z różnych obszarów tematycznych – A, B, C, D) i formalnym (ujęcie problemowe lub przekrojowe) oraz przestrzennym (co najmniej jeden temat związany z Polską i jeden temat związany z Europą lub światem).

1.4. Ocenianie odpowiedzi zdających

Odpowiedzi udzielone przez zdającego są oceniane przez egzaminatorów zgodnie ze schematem punktowania określonym dla każdego zadania. W przypadku większości zadań zamkniętych zdający może otrzymać 1 punkt, jeżeli udzieli poprawnej odpowiedzi, lub 0 punktów, jeżeli udzieli odpowiedzi błędnej lub nie udzieli jej wcale. W przypadku zadań otwartych skala oceniania może być bardziej rozbudowana, np. od 0 do 2 punktów lub od 0 do 3 punktów. Za odpowiedź egzaminator może przyznać wyłącznie pełne punkty (nie przyznaje się połówek punktu).

Dokonując oceny odpowiedzi udzielonej przez zdającego w zadaniu otwartym, egzaminator odwołuje się do **przykładowego** rozwiązania oraz schematu oceniania opracowanych przez zespół ekspertów Centralnej i okręgowych komisji egzaminacyjnych oraz konsultantów akademickich. Rozwiązanie to określa wyłącznie zakres merytoryczny odpowiedzi i **nie jest ścisłym wzorcem oczekiwanego sformułowania** (za wyjątkiem nazw własnych, dat itp.). Każda merytorycznie poprawna odpowiedź, spełniająca warunki zadania, zostanie oceniona pozytywnie.

SZCZEGÓŁOWE ZASADY OCENIANIA ODPOWIEDZI UDZIELONYCH PRZEZ ZDAJĄCYCH W ZADANIACH OTWARTYCH

1. Jeżeli podane w odpowiedzi informacje (również dodatkowe, które nie wynikają z polecenia w zadaniu) świadczą o braku zrozumienia omawianego zagadnienia i zaprzeczają udzielonej prawidłowej odpowiedzi, odpowiedź taką należy ocenić na zero punktów.
2. W zadaniach zamkniętych nie przyznajemy punktu, jeśli zaznaczono więcej odpowiedzi niż wynika to z polecenia.
3. W zadaniach kilkuelementowych możliwe jest punktowanie odpowiedzi częściowych.
4. Poprawne informacje, wykraczające poza zakres polecenia nie podlegają ocenianiu.
5. Zdający otrzymuje punkty tylko za poprawne rozwiązania, precyzyjnie odpowiadające poleceniom zawartym w zadaniach.

SKALA OCENIANIA WYPOWIEDZI ZDAJĄCYCH W ZADANIACH ROZSZERZONEJ ODPOWIEDZI

Wypowiedź pisemna (wypracowanie) zdającego jest oceniana w następujących kryteriach:

- wartość merytoryczna,
- poprawność merytoryczna,
- selekcja informacji,
- umiejętność skonstruowania przejrzystej i logicznej, spójnej wewnętrznie wypowiedzi.

W koncepcji oceniania holistycznego funkcjonuje pojęcie „pokonania zasadniczej trudności”. W wypracowaniu z wiedzy o społeczeństwie „pokonanie zasadniczej trudności” oznacza, że zdający przeszedł od opisu faktów i pojęć oraz prostych operacji myślenia przyczynowo-skutkowego, do wyjaśnienia postawionego problemu w syntetycznej formie. Jeżeli temat zawiera materiały źródłowe, to przy ocenie stopnia realizacji brany jest pod uwagę sposób ich wykorzystania.

Egzaminator może ocenić wartość merytoryczną pracy wyłącznie na 12, 8 lub 4 punkty, klasyfikując w ten sposób wypowiedź na jeden z trzech poziomów (I–III). Ostateczna liczba punktów uzyskanych przez zdającego jest zależna także od poziomu realizacji trzech pozostałych kryteriów, tj. poprawności merytorycznej, selekcji informacji oraz języka, stylu i kompozycji pracy. Za zrealizowanie danego kryterium na poziomie wyższym / niższym od poziomu wartości merytorycznej pracy, zdający uzyskuje jeden punkt więcej / mniej. Egzaminator może także ocenić pracę na 0 punktów. Maksymalnie za wypowiedź pisemną można uzyskać 12 punktów.

Poziom III	WARTOŚĆ MERYTORYCZNA (12 PKT) Zdający: • przedstawił w pełni wszystkie istotne aspekty zagadnienia, • wykorzystał znajomość i rozumienie różnych aspektów danego problemu do jego opisu w szerszym kontekście interpretacyjnym, • wykazał się znajomością licznych pojęć związanych z danym zagadnieniem, • wykazał się umiejętnością wyrażania opinii i formułowania ocen oraz wiązania ich z treściami opisowo-wyjaśniającymi w narracji.	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający nie popełnił żadnego błędu merytorycznego. SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził poprawną selekcję i hierarchizację informacji (nie zamieścił w pracy fragmentów niezwiązanych z tematem). JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w pełni spójny, harmonijny i logiczny.
Poziom II	WARTOŚĆ MERYTORYCZNA (8 PKT) Zdający: • przedstawił w pełni większość istotnych aspektów lub pominął tylko jeden istotny aspekt zagadnienia, • wykorzystał znajomość i rozumienie wybranych aspektów danego problemu do jego opisu, bez uwzględniania w wystarczającym stopniu kontekstu interpretacyjnego, • wykazał się znajomością wybranych pojęć związanych z danym zagadnieniem.	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił jeden lub dwa błędy merytoryczne. SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził niekonsekwentną selekcję informacji i ich hierarchizację (umieścił w pracy nieliczne fragmenty niezwiązane z tematem). JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód nie w pełni uporządkowany.
Poziom I	WARTOŚĆ MERYTORYCZNA (4 PKT) Zdający: • zasygnalizował jedynie większość istotnych aspektów lub pominął więcej niż jeden istotny aspekt zagadnienia, • wykorzystał w niewystarczającym stopniu znajomość i rozumienie wybranych aspektów danego problemu do jego opisu, bez ukazywania związków z kontekstem interpretacyjnym, • wykazał się znajomością jedynie nielicznych pojęć związanych z danym zagadnieniem.	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił trzy lub cztery błędy merytoryczne. SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził w niewystarczającym stopniu selekcję informacji i ich hierarchizację (napisał pracę, której znaczną część stanowią fragmenty niezwiązane z tematem). JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w sposób chaotyczny i nielogiczny.
	(0 PKT) Treść pracy wskazuje, że zdający nie zrozumiał tematu.	Zdający popełnił co najmniej pięć błędów merytorycznych. Ponad połowę pracy stanowią fragmenty niezwiązane z tematem. Wywód jest niekomunikatywny.

2.1.

Przykładowe zadania z wiedzy o społeczeństwie na poziomie rozszerzonym wraz z rozwiązaniami

Źródło do zadania 1.

Podział ludności Polski według identyfikacji narodowo-etnicznej (niepolskiej) w 2011 r.

Deklarowana identyfikacja narodowo-etniczna	Liczba osób, które wskazały identyfikację niepolską (w tys. osób)
śląska	817
kaszubska	229
niemiecka	126
ukraińska	49
białoruska	46
romska	16
rosyjska	13
amerykańska	11
łemkowska	10

Źródło: opracowanie własne.

Zadanie 1. (0–2)

Na podstawie tabeli wykonaj polecenia.

1.1. Używając nazw wymienionych w tabeli, przy każdym z opisów podaj nazwę odpowiedniej mniejszości narodowej bądź etnicznej.

- a) Są najliczniejszą mniejszością narodową w Polsce. Mieszkają głównie w województwie opolskim oraz w województwie śląskim.

.....

- b) Są najliczniejszą mniejszością etniczną w Polsce. Określani są jako nieterytorialna grupa etniczna.

.....

- c) Mniejszość ta zamieszkuje głównie w województwie podlaskim. Zdecydowana większość przedstawicieli tej mniejszości należy do Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego.

.....

- d) Przedstawiciele tej mniejszości etnicznej wg danych ze spisów powszechnych liczą jedynie kilka tysięcy osób. Chociaż historycznie wywodzą się z terenów Galicji, Zakarpacia i północnej części Słowacji, to w wyniku powojennych przesiedleń dziś mieszkają głównie w województwie dolnośląskim.

.....

1.2. Podaj nazwy grup wymienionych w tabeli, które według polskiego prawa nie są uznane za mniejszość narodową, etniczną lub grupę o języku regionalnym.

.....

Wymaganie ogólne

II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

Zdający rozpoznaje problemy w skali lokalnej, krajowej, europejskiej i globalnej oraz szuka ich rozwiązania; rozumie złożoność problemów społecznych i politycznych; dostrzega perspektywy różnych uczestników życia publicznego.

Wymaganie szczegółowe

6. Naród, ojczyzna i mniejszości narodowe. Zdający:

4) charakteryzuje mniejszości narodowe, etniczne i grupy imigrantów żyjące w Polsce (liczebność, historia, kultura, religia itp.); [...].

1.1.

Rozwiązanie	a) mniejszość niemiecka b) mniejszość romska c) mniejszość białoruska d) mniejszość łemkowska
Schemat punktowania	1 pkt – za poprawne wskazanie czterech nazw mniejszości. 0 pkt – poprawne wskazanie trzech lub mniejszej liczby nazw mniejszości lub brak odpowiedzi.

1.2.

Rozwiązanie	Ślężacy, Amerykanie
Schemat punktowania	1 pkt – za poprawne wskazanie dwóch nazw mniejszości. 0 pkt – poprawne wskazanie jednej nazwy mniejszości lub brak odpowiedzi.

Źródła do zadania 2.

Rysunek 1: www.bardzofajny.net

Rysunek 2: www.ngo.pl

Zadanie 2. (0–2)

Na podstawie rysunków wykonaj polecenia.

2.1. Wyjaśnij sens dialogu przedstawionego na Rysunku 1. w kontekście Rysunku 2.

.....

.....

2.2. Podaj dwie nazwy form prawnych, których dotyczy Rysunek 2.

-
-

Wymaganie ogólne

IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.

Zdający wyjaśnia demokratyczne zasady i procedury oraz stosuje je w codziennym życiu; charakteryzuje demokrację na tle innych ustrojów, ocenia działanie instytucji demokratycznych w Polsce i na świecie; ocenia rolę stowarzyszeń i organizacji obywatelskich oraz różnych form aktywności obywateli w funkcjonowaniu współczesnej demokracji.

Wymaganie szczegółowe

12. Społeczeństwo obywatelskie. Zdający:

6) przedstawia zasady zakładania i funkcjonowania stowarzyszeń, fundacji i organizacji pożytku publicznego w Polsce.

2.1.

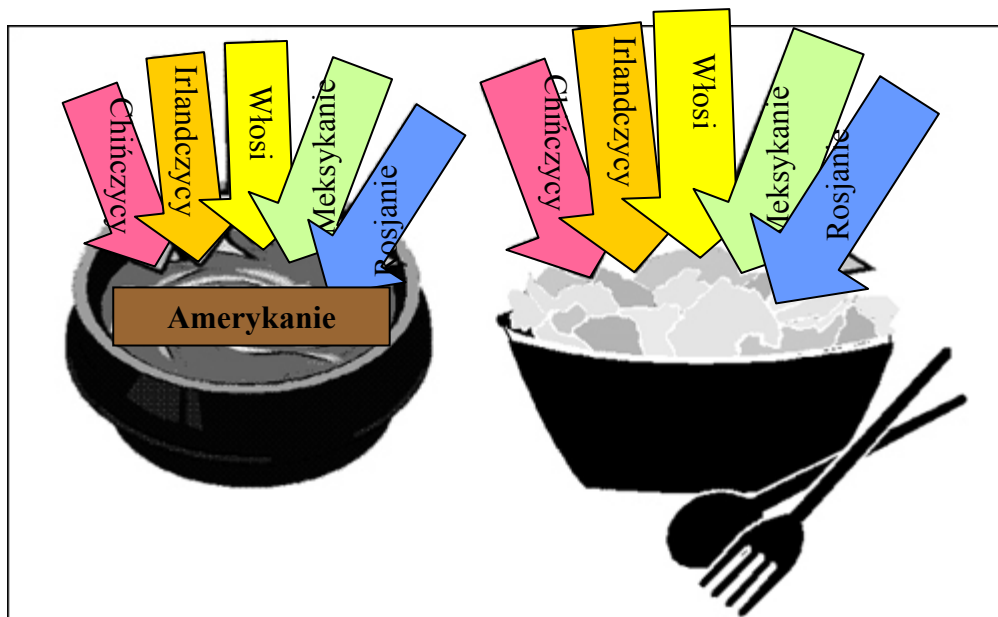
Rozwiązanie	Podatnicy w rocznym zeznaniu podatkowym mogą przekazać 1% należnego podatku organizacjom pożytku publicznego.	
Schemat punktowania	1 pkt – za wyjaśnienie, że dialog dotyczy możliwości przekazania części podatku organizacjom pożytku publicznego. 0 pkt – za błędne wyjaśnienie lub jego brak.	
Przykładowe ocenione odpowiedzi	Można odpisać część swojego podatku na rzecz wybranej organizacji.	<i>1 pkt – zdający wyjaśnił problematykę dialogu.</i>
	Podwyższanie VATu o 1% powoduje, że produkt lub usługa są droższe.	<i>0 pkt – zdający błędnie zinterpretował rysunki.</i>

2.2.

Rozwiązanie	fundacja, stowarzyszenie
Schemat punktowania	1 pkt – za poprawne wskazanie dwóch nazw form prawnych. 0 pkt – za wskazanie jednej nazwy formy prawnej lub brak odpowiedzi.

Źródło do zadania 3.

Modele integracji mniejszości i imigrantów

Na podstawie: [http://image.ohmynews.com/down/images/1/drkoo_313182_1\[508277\].jpg](http://image.ohmynews.com/down/images/1/drkoo_313182_1[508277].jpg)
[dostęp z dnia 31.01.2013]

Zadanie 3. (0–2)

Na podstawie rysunku wykonaj polecenia.

3.1. Wskaż, jakie dwa modele polityki wobec mniejszości i imigrantów ilustruje rysunek.

.....

3.2. Wyjaśnij, na czym polega zasadnicza różnica w podejściu do mniejszości i imigrantów w obu modelach integracji przedstawionych na rysunku.

.....

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne

II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

Zdający rozpoznaje problemy w skali lokalnej, krajowej, europejskiej i globalnej oraz szuka ich rozwiązania; rozumie złożoność problemów społecznych i politycznych; dostrzega perspektywy różnych uczestników życia publicznego.

Wymaganie szczegółowe

7. Procesy narodowościowe i społeczne we współczesnym świecie. Zdający:

2) porównuje różne modele polityki wybranych państw wobec mniejszości narodowych i imigrantów.

3.1.

Rozwiązanie	Model „tygla” (integracji, asymilacji) i „sałatki owocowej” (wielokulturowości, multikulturowości).	
Schemat punktowania	1 pkt – za poprawne nazwanie obu modeli. 0 pkt – za poprawne nazwanie jednego modelu lub brak odpowiedzi.	
Przykładowe ocenione odpowiedzi	Asymilowanie się ludzi innych narodów i koegzystencja różnych narodów.	<i>1 pkt – zdający rozpoznał dwa modele.</i>
	Ameryka – polityka nastawiona na przyciąganie emigrantów.	<i>0 pkt – zdający nie rozpoznał żadnego modelu.</i>

3.2.

Rozwiązanie	Model tygla (integracji) prowadzi do zaniku partykularnych tożsamości, tradycji i odmienności, tworząc amalgamat kulturowy. Model „sałatki owocowej” (wielokulturowości) zakłada współistnienie odmiennych kulturowo grup.	
Schemat punktowania	1 pkt – za wyjaśnienie zasadniczej różnicy między modelami. 0 pkt – za niepełne wyjaśnienie różnicy między modelami lub brak odpowiedzi.	
Przykładowe ocenione odpowiedzi	W pierwszym przypadku ludzie różnych narodowości tworzą wspólny model kulturowy, natomiast w drugim tworzą zlepek wielokulturowy.	<i>1 pkt – zdający wyjaśnił różnicę między dwoma modelami.</i>
	Pierwszy model integracji imigrantów odbywa się płynnie i bez większych przeszkód, zaś drugi przynosi nieco więcej problemów, jest zatem trudniejszy.	<i>0 pkt – nie wyjaśnił różnicy między modelami.</i>

Zadanie 4. (0–1)

Spośród podanych zdań, wybierz trzy zawierające wyłącznie informacje oraz trzy, w których zawarte są komentarze, a następnie wpisz w odpowiednie miejsca numery odpowiadające poszczególnym zdaniom.

- [1] Najnowsza moda w Internecie nazywa się Second Life.
- [2] To sieciowa gra komputerowa.
- [3] Jej twórcy wolą ją nazywać alternatywnym, wirtualnym światem, w którym uczestnicy wiodą tytułowe drugie życie.
- [4] Każdy gracz kieruje postacią.
- [5] Trójwymiarowe postaci spotykają się, rozmawiają, jedzą, podróżują, pracują, wspólnie odpoczywają.
- [6] I tutaj, podobnie jak w realu, bez pieniędzy nie ma zabawy.
- [7] Żeby kupić bluzkę w wirtualnym centrum handlowym, trzeba mieć wirtualną walutę: linden-dolary.
- [8] A te można kupić tylko od twórców gry za prawdziwe dolary amerykańskie.
- [9] Wymiana pieniędzy w Second Life działa w obie strony, tzn. zarobione w grze linden-dolary można wymienić na prawdziwe.
- [10] To daje szansę przedsiębiorczym.

Na podstawie: P. Stasiak, *Rekl@ma w grze*,
<http://www.polityka.pl/rynek/gospodarka/194991,1,reklma-wgrze.read> [dostęp z dnia 13.06.2013]

Informacje

☐ ☐ ☐

Komentarze

☐ ☐ ☐

Wymagania ogólne

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

Zdający znajduje i wykorzystuje informacje na temat życia publicznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski; wyraża i uzasadnia własne zdanie w wybranych sprawach w formie ustnej i pisemnej na różnych forach publicznych; przedstawia i uzasadnia poglądy odmienne od własnych.

Wymaganie szczegółowe

14. Środki masowego przekazu. Zdający:

7) krytycznie analizuje przekazy medialne, [...] oraz odróżniając informacje od komentarzy.

Rozwiązanie	Informacje – trzy spośród: 2, 4, 5, 7, 8, 9. Komentarze – trzy spośród: 1, 3, 6, 10.
Schemat punktowania	1 pkt – za poprawne podanie trzech numerów, którymi oznaczone są informacje i trzech numerów, którymi oznaczone są komentarze. 0 pkt – za podanie mniejszej liczby poprawnych numerów lub brak odpowiedzi.

Rysunek do zadania 5.

Źródło: www.mleczko.interia.pl

Zadanie 5. (0–1)

Wyjaśnij, do jakiego zjawiska odnosi się pytanie postaci przedstawionej na rysunku.

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

Zdający znajduje i wykorzystuje informacje na temat życia publicznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski; wyraża i uzasadnia własne zdanie w wybranych sprawach w formie ustnej i pisemnej na różnych forach publicznych; przedstawia i uzasadnia poglądy odmienne od własnych.

Wymagania szczegółowe

14. Środki masowego przekazu. Zdający:

8) ocenia zasoby Internetu z punktu widzenia rzetelności i wiarygodności informacyjnej; świadomie i krytycznie odbiera zawarte w nich treści.

Rozwiązanie	Postrzeganie świata realnego przez pryzmat zawartości Internetu.	
Schemat punktowania	1 pkt – za dostrzeżenie istoty zjawiska przedstawionego na rysunku satyrycznym. 0 pkt – za błędną interpretację rysunku, świadczącą o niezrozumieniu problemu lub brak odpowiedzi.	
Przykładowe ocenione odpowiedzi	- Nadmierna ufność wobec zawartości sieci. - Nieumiejętność oddzielenia rzeczywistości od świata wirtualnego.	<i>1 pkt – zdający dostrzega problem przedstawiony na rysunku.</i>
	- Globalizacja, która powoduje, że coraz większy wpływ na ludzkie życie ma Internet. - Konflikt międzypokoleniowy.	<i>0 pkt – błędne interpretacje rysunku.</i>

Tekst do zadania 6.

Jest miarą wielkości produkcji wytworzonej przez czynniki wytwórcze zlokalizowane na terytorium danego kraju niezależnie od tego, kto jest ich właścicielem w określonym okresie, przeważnie jednego roku.

Źródło: opracowanie własne.

Zadanie 6. (0–1)

Podaj pełną nazwę pojęcia, którego dotyczy tekst.

.....

Wymaganie ogólne (III etap kształcenia)

VI. Rozumienie zasad gospodarki rynkowej.

Zdający rozumie procesy gospodarcze oraz zasady racjonalnego gospodarowania w życiu codziennym; analizuje możliwości dalszej nauki i kariery zawodowej.

Wymaganie szczegółowe (III etap kształcenia)

28. Gospodarka w skali państwa. Zdający:

1) wyjaśnia terminy: produkt krajowy brutto, [...].

Rozwiązanie	Produkt krajowy brutto
Schemat punktowania	1 pkt – za podanie pełnej nazwy. 0 pkt – za podanie błędnej nazwy, skrótu lub brak odpowiedzi.

Źródła do zadania 7.

Najpowszechniejsze metody proporcjonalnego podziału mandatów polegają na znalezieniu największych, kolejno po sobie następujących ilorazów liczby uzyskanych głosów. Podziału dokonuje się, dzieląc liczbę głosów uzyskanych przez każdy komitet przez odpowiednie liczby^{*}, a następnie z tak obliczonych ilorazów dla wszystkich komitetów, wybieranych jest tyle największych, ile jest mandatów do obsadzenia w danym okręgu. Mandaty w obrębie danego komitetu otrzymują kolejno kandydaci, którzy uzyskali największą liczbę głosów.

^{*}w metodzie d'Hondta – przez kolejne liczby naturalne^{*}w metodzie Sainte-Laguë – przez kolejne liczby nieparzyste

W okręgu wyborczym do obsadzenia jest 8 mandatów.

Tabela 1. Ilorazy obliczone dla metody d'Hondta

Komitet A	Komitet B	Komitet C
720	300	480
360	150	240
240	100	160
180	75	120
144	60	96

Tabela 2. Liczba głosów oddanych na kandydatów

Numer na liście	Komitet A	Komitet B	Komitet C
1	550 (A1)	90 (B1)	20 (C1)
2	40 (A2)	120 (B2)	200 (C2)
3	100 (A3)	10 (B3)	130 (C3)
4	10 (A4)	70 (B4)	70 (C4)
5	20 (A5)	10 (B5)	60 (C5)
w nawiasach podano oznaczenia kandydatów			

Zadanie 7. (0–2)

Na podstawie informacji zamieszczonych w tabelach wykonaj polecenia.

7.1. Na podstawie Tabeli 1 podaj liczbę mandatów, które uzyskają poszczególne komitety:

Komitet A:

Komitet B:

Komitet C:

7.2. Podkreśl poprawne zakończenie zdania.

Odpowiedź zawierająca wyłącznie oznaczenia kandydatów, którzy uzyskali mandaty, to

- A. A2, B1, C3.
- B. A3, B4, C2.
- C. A1, B3, C5.
- D. A5, B2, C4.

Wymaganie ogólne

IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.

Zdający wyjaśnia demokratyczne zasady i procedury oraz stosuje je w codziennym życiu; charakteryzuje demokrację na tle innych ustrojów, ocenia działanie instytucji demokratycznych w Polsce i na świecie; ocenia rolę stowarzyszeń i organizacji obywatelskich oraz różnych form aktywności obywateli w funkcjonowaniu współczesnej demokracji.

Wymaganie szczegółowe

15. Demokracja – zasady i procedury. Zdający:

5) wyjaśnia, jak są przeprowadzane [...] wybory we współczesnej demokracji.

7.1.

Rozwiązanie	Komitet A – 4 mandaty Komitet B – 1 mandat Komitet C – 3 mandaty
Schemat punktowania	1 pkt – za poprawne określenie liczby mandatów, przypadającej każdemu z trzech komitetów. 0 pkt – za poprawne określenie liczby mandatów, przypadającej jednemu lub dwóm komitetom, niepoprawną odpowiedź lub brak odpowiedzi.

7.2.

Rozwiązanie	D
Schemat punktowania	1 pkt – za wybranie poprawnej odpowiedzi. 0 pkt – za wybranie co najmniej jednej błędnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi.

Teksty do zadania 8.

Wśród typowych sformułowań definiujących, co to znaczy być Polakiem, najczęściej pojawiały się następujące: być Polakiem to „nie skrywać polskości”, „nie wypierać się polskości”, „nie wstydzić się polskości”, „nie obawiać się polskości”. Przerwanie międzypokoleniowego przekazu polskości jest postrzegane jako „zdrada” polskości.

Nie można „stać się” Łotyszem czy Rosjaninem, kiedy pochodzi się z polskiej rodziny. Bóg, powołując człowieka do życia, powołuje go jako przedstawiciela określonego narodu – Polaka, Łotysza, Rosjanina. Świadoma zmiana narodowości, odrzucenie swej narodowości, nie zrywa więzi z narodem. Ktoś, kto to czyni, jest nadal postrzegany jako członek narodu, lecz uważa się go za odszczepieńca, zdrajcę.

Wynarodowienie, pomimo tzw. przyczyn obiektywnych, takich jak w okresie ZSRR rusyfikacja, brak polskich szkół, brak polonijnych organizacji, posiada również przyczyny o charakterze subiektywnym. Wyparcie się polskości, odrzucenie jej miało często na celu – jak to wynika z potocznych obserwacji – poprawę bytu, zwiększenie szans życiowych, zrobienie kariery.

Na podstawie: T. Biernat, *Być Polakiem na Łotwie. Świat życia codziennego*, Toruń 2003.

Traktowanie identyfikacji narodowej jako cechy predestynowanej w sposób automatyczny i fatalistyczny coraz mniej odpowiada perspektywom współczesnego świata, nacechowanego przestrzenią i społeczną ruchliwością. Większość ludzi, także w rozwiniętych krajach Europy, zachowuje wprawdzie w ciągu swego życia narodowość przekazaną przez rodzinę swego pochodzenia, nie jest to jednak naturalna konieczność, ale rezultat kulturowego oddziaływania, które może ulec modyfikacji [...], identyfikacja narodowa może ulec całkowitej przemianie w toku życia jednostki. Taka przemiana jest tutaj określana jako konwersja narodowa.

Źródło: A. Kłosowska, *Kultury narodowe u korzeni*, Warszawa 2005.

Zadanie 8. (0–2)

Na podstawie tekstów źródłowych wykonaj polecenia.

8.1. Wymień dwa typy przyczyn asymilacji łotewskich Polaków i do każdego z nich podaj przykład.

-
.....
.....
-
.....
.....

8.2. Rozstrzygnij, czy przekonania łotewskich Polaków na temat zmiany narodowości są zgodne z wiedzą naukową zaprezentowaną w drugim z tekstów. Uzasadnij odpowiedź.

.....
.....
.....

Wymaganie ogólne*II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.*

Zdający rozpoznaje problemy w skali lokalnej, krajowej, europejskiej i globalnej oraz szuka ich rozwiązania; rozumie złożoność problemów społecznych i politycznych; dostrzega perspektywy różnych uczestników życia publicznego.

Wymagania szczegółowe*6. Naród, ojczyzna i mniejszości narodowe. Zdający.*

2) omawia czynniki sprzyjające asymilacji oraz służące zachowaniu tożsamości narodowej;

7. Procesy narodowościowe i społeczne we współczesnym świecie. Zdający:

2) porównuje różne modele polityki wybranych państw wobec mniejszości narodowych i imigrantów.

8.1.

Rozwiązanie	Przyczyny obiektywne, np. brak organizacji polskich, przyczyny subiektywne, np. chęć poprawy bytu.
Schemat punktowania	1 pkt – wskazanie dwóch przyczyn wraz z przykładami. 0 pkt – za odpowiedź niepełną (np. wskazanie dwóch przyczyn bez przykładów lub odwrotnie, za wskazanie jednej przyczyny i jednego przykładu), za błędną odpowiedź lub brak odpowiedzi.

8.2.

Rozwiązanie	Nie są zgodne, ponieważ identyfikacja narodowa może – według naukowców – zmieniać się, tymczasem łoćwscy Polacy uważają, że narodowości nie można zmienić.	
Schemat punktowania	1 pkt – za udzielenie poprawnej odpowiedzi wraz z uzasadnieniem. 0 pkt – za udzielenie poprawnej odpowiedzi, ale z częściowym uzasadnieniem, bez uzasadnienia, za błędną odpowiedź (np. <i>są zgodne</i>) lub za brak odpowiedzi.	
Przykładowe ocenione odpowiedzi	Nie są zgodne, ponieważ zachowanie narodowości, według naukowców, nie jest już koniecznością, może ulec zmianie, natomiast według łoćwskich Polaków zmiana tej identyfikacji to „zdrada”.	1 pkt – <i>zdający trafnie odpowiedział i uzasadnił swoją ocenę.</i>
	Przekonania te nie są zgodne z wiedzą naukową prezentowaną przez drugi tekst, gdyż łoćwscy Polacy nie uznają zmiany narodowości.	0 pkt – <i>mimo poprawnej odpowiedzi (nie są zgodne), zdający w sposób niepełny ją uzasadnił, odnosząc się tylko do jednego tekstu.</i>

Tekst do zadania 9.

Art. 122.

5. Jeżeli Prezydent Rzeczypospolitej nie wystąpił z wnioskiem do Trybunału Konstytucyjnego w trybie ust. 3, może z umotywowanym wnioskiem przekazać ustawę Sejmowi do ponownego rozpatrzenia. Po ponownym uchwaleniu ustawy przez Sejm większością [...] głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów Prezydent Rzeczypospolitej w ciągu 7 dni podpisuje ustawę i zarządza jej ogłoszenie w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 145.

1. Prezydent Rzeczypospolitej za naruszenie Konstytucji, ustawy lub za popełnienie przestępstwa może być pociągnięty do odpowiedzialności przed Trybunałem Stanu.
2. Postawienie Prezydenta Rzeczypospolitej w stan oskarżenia może nastąpić uchwałą Zgromadzenia Narodowego podjętą większością [...] ustawowej liczby członków Zgromadzenia Narodowego na wniosek co najmniej 140 członków Zgromadzenia Narodowego.

Art. 235.

1. Projekt ustawy o zmianie Konstytucji może przedłożyć co najmniej 1/5 ustawowej liczby posłów, Senat lub Prezydent Rzeczypospolitej. [...]
4. Ustawę o zmianie Konstytucji uchwała [...] Senat [...] większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby senatorów.

Źródło: Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r.

Zadanie 9. (0–2)

Na podstawie własnej wiedzy w odpowiednich miejscach tabeli wpisz znak X, wskazując większość parlamentarną, której nazwa została wykropkowana w danym artykule Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r.

	Informacje w podkreślonych fragmentach Konstytucji RP	Większość zwykła	Większość bezwzględna	Większość kwalifikowana co najmniej 3/5	Większość kwalifikowana co najmniej 2/3
A.	Artykuł 122				
B.	Artykuł 145				
C.	Artykuł 235				

Wymaganie ogólne

V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.

Zdający opisuje sposób działania władz publicznych i innych podmiotów życia publicznego; wykorzystuje swoją wiedzę o zasadach demokracji i ustroju Polski do interpretacji i oceny wydarzeń w życiu społecznym i politycznym; przedstawia prawa i obowiązki obywatela Rzeczypospolitej Polskiej; rozumie znaczenie prawa i praw człowieka w codziennym życiu obywatela oraz rozpoznaje przypadki ich łamania.

Wymaganie szczegółowe

24. *Parlament Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający:*

3) *podaje przykłady stosowania w procedurze legislacyjnej polskiego parlamentu większości zwykłej, bezwzględnej i kwalifikowanej.*

Rozwiązanie	A – kwalifikowana większość co najmniej 3/5. B – kwalifikowana większość co najmniej 2/3. C – większość bezwzględna.
Schemat punktowania	2 pkt – za udzielenie trzech poprawnych odpowiedzi. 1 pkt – za udzielenie dwóch poprawnych odpowiedzi. 0 pkt – za udzielenie jednej poprawnej odpowiedzi, za błędne wskazanie odpowiedzi lub brak odpowiedzi.

Teksty do zadania 10.

Sądowa kontrola zgodności prawa z konstytucją we współczesnym świecie jest jedną z podstawowych gwarancji przestrzegania konstytucji. W Polsce zadanie to realizuje Trybunał Konstytucyjny. Podstawowym zadaniem Trybunału jest kontrola hierarchicznej zgodności norm prawnych, więc rozstrzyganie o tym, czy normy prawne niższego rzędu są zgodne z normami prawnymi wyższego rzędu, i w miarę potrzeby eliminowanie norm niezgodnych z systemem obowiązującego prawa. Wyłącznym punktem odniesienia dla tych rozstrzygnięć jest konstytucja. Podejmowane są one na tle sporu o hierarchiczną zgodność tego prawa i zapadają w procedurze typu sądowego.

Sądy tworzą system organów powołanych do orzekania w sprawach indywidualnych i w pewien sposób podporządkowanych Sądowi Najwyższemu lub Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu. Trybunał Konstytucyjny i Trybunał Stanu pozostają poza systemem sądów, tworząc drugi, odrębny segment władzy sądowniczej.

Na podstawie: www.trybunal.gov.pl

1. Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej opiera się na podziale i równowadze władzy ustawodawczej, władzy wykonawczej i władzy sądowniczej.
2. Władzę ustawodawczą sprawują Sejm i Senat, władzę wykonawczą Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej i Rada Ministrów, a władzę sądowniczą sądy i trybunały.

Źródło: Art. 10, Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r.

Zadanie 10. (0–1)

Podkreśl dwie nazwy zasad ustrojowych przedstawionych w źródłach.

- A. zasada samorządności
- B. zasada państwa prawa
- C. zasada trójpodziału władzy
- D. zasada suwerenności narodu
- E. zasada pluralizmu politycznego

Wymaganie ogólne

IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.

Zdający rozumie demokratyczne zasady i procedury i stosuje je w życiu szkoły oraz innych społeczności; rozpoznaje przypadki łamania norm demokratycznych i ocenia ich konsekwencje; wyjaśnia znaczenie indywidualnej i zbiorowej aktywności obywateli.

Wymaganie szczegółowe

11. Rzeczpospolita Polska jako demokracja konstytucyjna. Zdający:

2) omawia najważniejsze zasady ustroju Polski (suwerenność narodu, podział władzy, rządy prawa, pluralizm).

Rozwiązanie	B i C
Schemat punktowania	1 pkt – za udzielenie dwóch poprawnych odpowiedzi. 0 pkt – za udzielenie jednej poprawnej odpowiedzi, za udzielenie co najmniej jednej błędnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi.

Tekst do zadania 11.**Źródła dochodów samorządu terytorialnego**

Na sesji rady gminy podjęto uchwałę o przeprowadzeniu remontu drogi gminnej, łączącej dwie sąsiednie wsie. Niezbędne na remont drogi środki finansowe uzyskano ze sprzedaży budynku po zlikwidowanej szkole podstawowej.

Źródło: opracowanie własne

Zadanie 11. (0–1)

Na podstawie tekstu podkreśl poprawne zakończenie zdania.

Remont drogi przeprowadzony został ze środków uzyskanych z

- A. darowizny społecznej.
- B. dochodów własnych.
- C. subwencji ogólnej.
- D. dotacji celowej.

Wymaganie ogólne

V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.

Zdający opisuje sposób działania władz publicznych i innych podmiotów życia publicznego; wykorzystuje swoją wiedzę o zasadach demokracji i ustroju Polski do interpretacji i oceny wydarzeń w życiu społecznym i politycznym; [...].

Wymaganie szczegółowe

28. Samorząd terytorialny w Polsce. Zdający:

3) wyjaśnia, jakie są źródła dochodów samorządów (dochody własne, dotacje, subwencje) [...].

Rozwiązanie	B
Schemat punktowania	1 pkt – za udzielenie poprawnej odpowiedzi. 0 pkt – za udzielenie co najmniej jednej błędnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi.

Tekst do zadania 12.

Szanowny Panie!

Zwracam się do Pana z uprzejmą prośbą o zainteresowanie się pomysłem stałych umów sezonowych. Umowy takie miałyby być zawierane wyłącznie na okres sezonowy przez kilka lat.

Pomysł ten budzi sporo wątpliwości. Przede wszystkim w dobrym sezonie można sobie pozwolić na zatrudnienie większej liczby pracowników. Jeżeli jednak funkcjonowałyby stałe umowy sezonowe, nawet podczas na przykład klęski nieurodzaju, należałoby utrzymać niezmienną liczbę pracowników. Dodatkowo istnieje obawa, że takie rozwiązanie zniechęciłoby pracodawców do zatrudniania nowych pracowników.

Dlatego zwracam się do Pana z prośbą o odpowiedź na następujące pytania:

1. Czy proponowane rozwiązanie nie będzie niekorzystne dla pracodawców?
2. Czy proponowane rozwiązanie nie zniechęci pracodawców do zatrudniania nowych osób?
3. Jak Pan ustosunkowuje się do wyżej przedstawionego problemu?

Z poważaniem

Posel John Abraham Godson

Łódź, dnia 12 września 2011 r.

Na podstawie: <http://orka2.sejm.gov.pl/IZ6.nsf?Open> [dostęp z dnia 10.03.2013]

Zadanie 12. (0–2)

Na podstawie tekstu podkreśl poprawne zakończenia zdań.

12.1. Pismo, które sporządził poseł John Abraham Godson, to

- A. podanie posła.
- B. interpelacja poselska.
- C. oświadczenie poselskie.
- D. sprawozdanie poselskie.

12.2. Adresatem pisma, zgodnie z prawem, był

- A. Rzecznik Praw Obywatelskich.
- B. Prezydent Rzeczypospolitej.
- C. Marszałek Senatu RP.
- D. Prezes Rady Ministrów.

12.3. Na swoje pismo poseł powinien otrzymać od adresata pisma odpowiedź

- A. ustną podczas spotkania u adresata pisma.
- B. ustną na najbliższym posiedzeniu Sejmu.
- C. pisemną w ciągu 21 dni.
- D. pisemną w ciągu 14 dni.

Wymaganie ogólne

V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.

Zdający opisuje sposób działania władz publicznych i innych podmiotów życia publicznego; wykorzystuje swoją wiedzę o zasadach demokracji i ustroju Polski do interpretacji i oceny wydarzeń w życiu społecznym i politycznym; przedstawia prawa i obowiązki obywatela Rzeczypospolitej Polskiej [...].

Wymaganie szczegółowe

20. Władza ustawodawcza w państwie demokratycznym. Zdający:

4) wyjaśnia terminy: [...], interpelacja, zapytanie poselskie.

Rozwiązanie	12.1. B 12.2. D 12.3. C
Schemat punktowania	2 pkt – za wskazanie trzech poprawnych odpowiedzi. 1 pkt – za wskazanie dwóch poprawnych odpowiedzi. 0 pkt – za wskazanie jednej poprawnej odpowiedzi, za błędne wskazanie odpowiedzi lub brak odpowiedzi.

Tekst do zadania 13.

Art. 131.

1. Jeżeli Prezydent Rzeczypospolitej nie może przejściowo sprawować urzędu, zawiadamia o tym Marszałka Sejmu, który tymczasowo przejmuje obowiązki Prezydenta Rzeczypospolitej. Gdy Prezydent Rzeczypospolitej nie jest w stanie zawiadomić Marszałka Sejmu o niemożności sprawowania urzędu, wówczas o stwierdzeniu przeszkody w sprawowaniu urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej rozstrzyga Trybunał Konstytucyjny na wniosek Marszałka Sejmu. W razie uznania przejściowej niemożności sprawowania urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej Trybunał Konstytucyjny powierza Marszałkowi Sejmu tymczasowe wykonywanie obowiązków Prezydenta Rzeczypospolitej.

2. Marszałek Sejmu tymczasowo, do czasu wyboru nowego Prezydenta Rzeczypospolitej, wykonuje obowiązki Prezydenta Rzeczypospolitej w razie:

- 1) śmierci Prezydenta Rzeczypospolitej,
- 2) zrzeczenia się urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej,
- 3) stwierdzenia nieważności wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej lub innych przyczyn nieobjęcia urzędu po wyborze,
- 4) uznania przez Zgromadzenie Narodowe trwałej niezdolności Prezydenta Rzeczypospolitej do sprawowania urzędu ze względu na stan zdrowia, uchwałą podjętą większością co najmniej 2/3 głosów ustawowej liczby członków Zgromadzenia Narodowego,
- 5) złożenia Prezydenta Rzeczypospolitej z urzędu orzeczeniem Trybunału Stanu.

3. Jeżeli Marszałek Sejmu nie może wykonywać obowiązków Prezydenta Rzeczypospolitej, obowiązki te przejmuje Marszałek Senatu.

4. Osoba wykonująca obowiązki Prezydenta Rzeczypospolitej nie może postanowić o skróceniu kadencji Sejmu.

Źródło: Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r.

Zadanie 13. (0–2)

Na podstawie fragmentu Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. i własnej wiedzy uzupełnij tabelę, dotyczącą trzykrotnego zastosowania art. 131. w podanym terminie. Nazwiska osób wybierz z listy: Bronisław Komorowski, Ewa Kopacz, Grzegorz Schetyna, Bogdan Borusewicz.

Data wydarzenia		Funkcja osoby zastępującej głowę państwa	Imię i nazwisko osoby zastępującej głowę państwa	Numer ustępu art. 131 Konstytucji RP, do którego odwołano się w tym przypadku
8 lipca 2010 r.	A.			
	B.			
	C.			

Wymaganie ogólne

V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.

Zdający opisuje sposób działania władz publicznych i innych podmiotów życia publicznego; wykorzystuje swoją wiedzę o zasadach demokracji i ustroju Polski do interpretacji i oceny wydarzeń w życiu społecznym i politycznym; przedstawia prawa i obowiązki obywatela Rzeczypospolitej Polskiej; [...].

Wymagania szczegółowe

24. Parlament Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający:

1) wymienia kompetencje Sejmu i Senatu w państwie [...];

Rozwiązanie	A. Marszałek Sejmu / Bronisław Komorowski / ust. 2 B. Marszałek Senatu / Bogdan Borusewicz / ust. 3 C. Marszałek Sejmu / Grzegorz Schetyna / ust. 2
Schemat punktowania	2 pkt – za poprawne wypełnienie trzech wierszy tabeli. 1 pkt – za poprawne wypełnienie dwóch wierszy tabeli. 0 pkt – za poprawne wypełnienie jednego wiersza tabeli lub brak odpowiedzi.

Zadanie 14. (0–1)

Rozstrzygnij, czy podane zdania dotyczące czasu trwania stanów nadzwyczajnych są prawdziwe, czy fałszywe. Wstaw w tabeli w odpowiednim miejscu znak X.

	Zdania	Prawda	Fałsz
A.	W razie zagrożenia konstytucyjnego ustroju państwa, bezpieczeństwa obywateli lub porządku publicznego, Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów może wprowadzić, na czas oznaczony, nie dłuższy niż 90 dni, stan wyjątkowy na części albo na całym terytorium państwa.		
B.	W razie zewnętrznego zagrożenia państwa, zbrojnej napaści na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub gdy z umowy międzynarodowej wynika zobowiązanie do wspólnej obrony przeciwko agresji, Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów może wprowadzić stan wojenny na części albo na całym terytorium państwa.		
C.	W celu zapobieżenia skutkom katastrof naturalnych lub awarii technicznych noszących znamiona klęski żywiołowej oraz w celu ich usunięcia Rada Ministrów może wprowadzić na czas oznaczony, nie dłuższy niż 60 dni, stan klęski żywiołowej na części albo na całym terytorium państwa.		

Na podstawie: Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r.

Wymaganie ogólne

V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.

Zdający opisuje sposób działania władz publicznych i innych podmiotów życia publicznego; wykorzystuje swoją wiedzę o zasadach demokracji i ustroju Polski do interpretacji i oceny wydarzeń w życiu społecznym i politycznym; przedstawia prawa i obowiązki obywatela Rzeczypospolitej Polskiej; rozumie znaczenie prawa i praw człowieka w codziennym życiu obywatela oraz rozpoznaje przypadki ich łamania.

Wymaganie szczegółowe

23. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający:

4) omawia postanowienia dotyczące rodzajów stanów nadzwyczajnych i warunków ich wprowadzania.

Rozwiązanie	A. Fałsz B. Prawda C. Fałsz
Schemat punktowania	1 pkt – za poprawne wskazanie trzech odpowiedzi. 0 pkt – za poprawne wskazanie jednej lub dwóch odpowiedzi lub za brak odpowiedzi.

Tekst do zadania 15.

Polityka państwa musi sprzyjać małym i średnim przedsiębiorstwom. Ważnym celem jest odbiurokratyzowanie gospodarki. Należy obniżyć opłaty związane z rozpoczęciem działalności oraz uzyskaniem stosownych koncesji i zezwoleń, których liczbę należy zmniejszyć. Ponadto należy przyspieszyć i usprawnić procedury zakładania firm, zmniejszyć zakres i dokuczliwość kontroli, zmniejszyć i usprawnić obowiązki w zakresie sprawozdawczości, zwiększyć prawa przedsiębiorców. Temu celowi służyłoby m.in. ustanowienie funkcji rzecznika praw przedsiębiorców, instytucji niezależnej od administracji rządowej, współdziałającej z organizacjami pracodawców i przedsiębiorców w imię ochrony ich praw.

Źródło: bankier.pl [dostęp z dnia 28.09.2007]

Zadanie 15. (0–1)

Na podstawie fragmentu programu partii politycznej uzupełnij tekst, dopisując nazwę doktryny (A) oraz imię i nazwisko (B).

Twórcy tego programu odwołują się do ideologii (A)....., której twórcą jest (B).....

Wymaganie ogólne

IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.

Zdający [...], ocenia działanie instytucji demokratycznych w Polsce i na świecie; ocenia rolę stowarzyszeń i organizacji obywatelskich oraz różnych form aktywności obywateli w funkcjonowaniu współczesnej demokracji.

Wymaganie szczegółowe

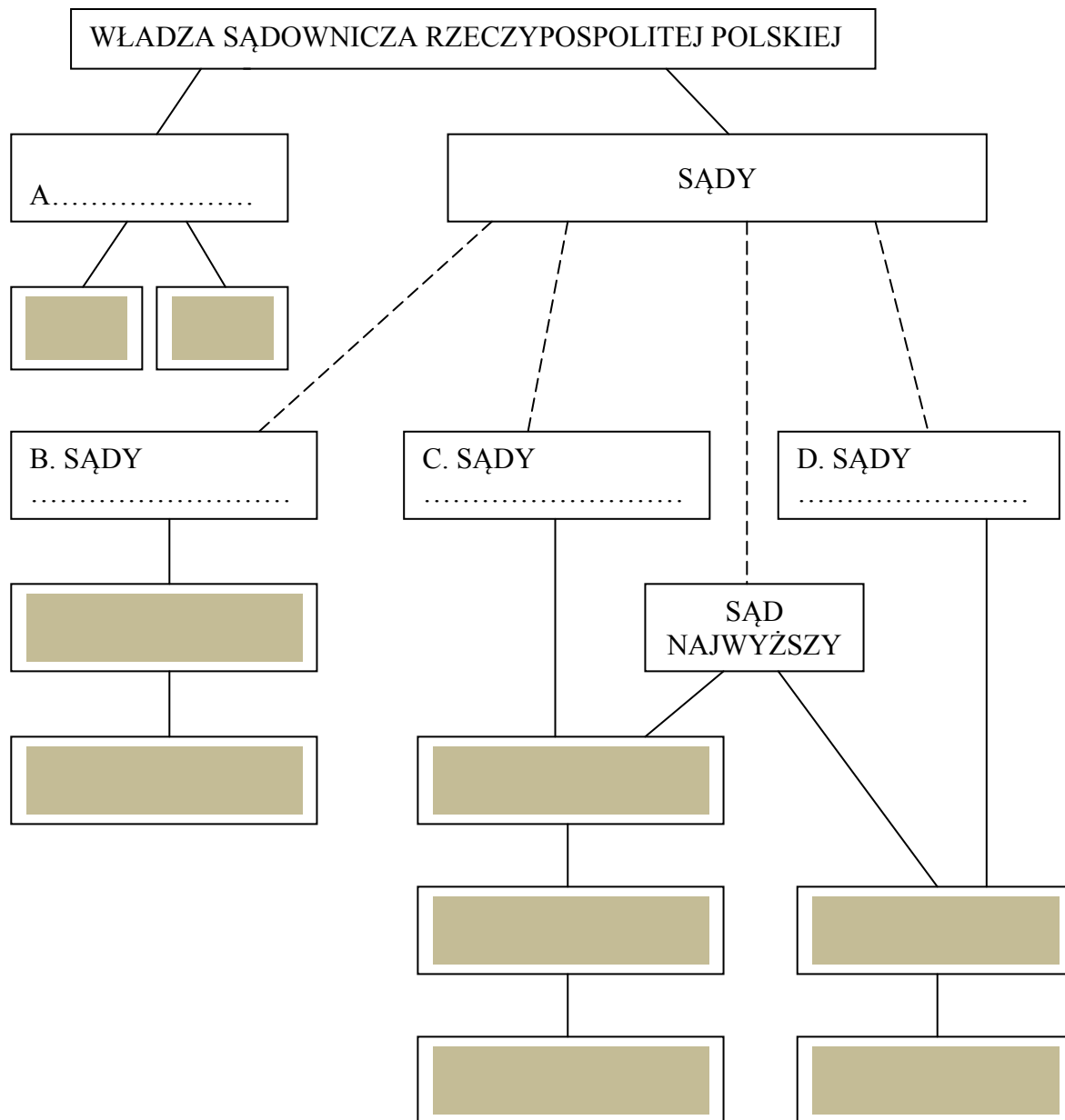
16. Polityka, ideologie, doktryny i programy polityczne. Zdający:

6) charakteryzuje najważniejsze współczesne doktryny polityczne ([...], liberalizm, [...]).

Rozwiązanie	A. liberalizm B. John Locke (lub Adam Smith)
Schemat punktowania	1 pkt – za poprawne podanie dwóch elementów odpowiedzi. 0 pkt – za poprawne podanie jednej odpowiedzi lub za brak odpowiedzi.

Zadanie 16. (0–2)

Uzupełnij schemat organów wymiaru sprawiedliwości Rzeczypospolitej Polskiej, wpisując w wyznaczone miejsca nazwy rodzajów władzy sądowniczej (A) i sądów (B, C, D).

Wymaganie ogólne

V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.

Zdający opisuje sposób działania władz publicznych i innych podmiotów życia publicznego; [...].

Wymaganie szczegółowe

31. Sądy i Trybunały. Zdający:

3) przedstawia strukturę sądownictwa w Polsce [...].

Rozwiązanie	A – trybunały B – administracyjne C – powszechne D – wojskowe
Schemat punktowania	2 pkt – za poprawne wypełnienie czterech pól schematu. 1 pkt – za poprawne wypełnienie trzech lub dwóch pól schematu. 0 pkt – za poprawne wypełnienie jednego pola schematu lub za brak odpowiedzi.

Zadanie 17. (0–2)

Na podstawie zamieszczonych danych wypełnij fragment formularza pozwu cywilnego.

Pracodawca: URT Sp. z o.o., ul. Murckowska 211, 40-165 Bytom

Pracownik: Jan Nowak, ul. Będzińska 34F/55, 41-234 Chorzów

Dotyczy: zaniżania o 300 złotych kwoty miesięcznego wynagrodzenia w okresie I – V 2013 r.

1. Wartość przedmiotu sporu (kwota w złotych, cyframi i słownie)	2. Sąd, do którego jest składany pozew (nazwa i siedziba sądu)
	SĄD REJONOWY w
W rubrykach 3.1.1. – 4.1.1. należy podać: imię i nazwisko osoby fizycznej bądź pełną nazwę osoby prawnej albo jednostki organizacyjnej lub organizacji, mających zdolność sądową, oraz adres siedziby ze wskazaniem kodu pocztowego, miejscowości, ulicy, numeru domu i lokalu.	
3. Strona powodowa	4. Strona pozwana
3.1.1. Powód i jego adres	4.1.1. Pozwany i jego adres

Wymaganie ogólne

V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.

Zdający opisuje sposób działania władz publicznych i innych podmiotów życia publicznego; [...] rozumie znaczenie prawa i praw człowieka w codziennym życiu obywatela oraz rozpoznaje przypadki ich łamania.

Wymaganie szczegółowe

35. Obywatel wobec prawa. Zdający:

3) pisze fikcyjny pozew w sprawie cywilnej, [...] (według wzorów).

Rozwiązanie	1. Wartość przedmiotu sporu	2. Sąd, do którego jest składany pozew
	1500 złotych (jeden tysiąc pięćset złotych)	SĄD REJONOWY w Bytomiu
	3.1.1. Powód i jego adres	4.1.1. Pozwany i jego adres
	Jan Nowak ul. Będzińska 34F/55 41-234 Chorzów	URT Sp. z o.o. ul. Murckowska 211 40-165 Bytom
Schemat punktowania	2 pkt – za poprawne wypełnienie czterech pól formularza. 1 pkt – za poprawne wypełnienie trzech lub dwóch pól formularza. 0 pkt – za poprawne wypełnienie jednego pola formularza lub brak odpowiedzi.	

Zadanie 18. (0–2)

Do każdego podanego opisu środka karnego dobierz jego nazwę, wpisując w miejsca pod tabelami odpowiednie cyfry.

Opis środków karnych		Nazwy środków karnych	
A.	Obejmuje między innymi utratę orderów, odznaczeń i tytułów honorowych oraz czasową utratę zdolności do ich uzyskania.	1.	nawiązka
B.	Łączy się z obowiązkiem osobistego stawiennictwa w jednostce organizacyjnej policji w określonym czasie.	2.	przepadek
C.	Służy realizacji celów statutowych instytucji, fundacji i stowarzyszeń, które niosą pomoc osobom poszkodowanym.	3.	obowiązek naprawienia szkody
D.	Może być skutkiem naruszenia zakazu wytwarzania, posiadania, obrotu, przesyłania lub przewozu określonych przedmiotów.	4.	pozbawienie praw publicznych
		5.	zakaz wstępu na imprezę masową

A. B. C. D.

Wymagania ogólne

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

Zdający znajduje i wykorzystuje informacje na temat życia publicznego, krytycznie je analizuje [...].

Wymagania szczegółowe

33. Prawo karne. Zdający:

3) przedstawia kary i środki karne obowiązujące w polskim prawie oraz prawa przysługujące ofierze, oskarżonemu i świadkowi.

Rozwiązanie	A–4 B–5 C–1 D–2
Schemat punktowania	2 pkt – za cztery poprawne przyporządkowania. 1 pkt – za trzy lub dwa poprawne przyporządkowania. 0 pkt – za jedno poprawne przyporządkowanie lub za brak odpowiedzi.

Tekst do zadań 19–21**Kodeks pracy [fragment] – stan prawny na dzień 31.12.2012 r.**

Art. 180.

§ 1. Pracownicy przysługuje urlop macierzyński w wymiarze:

1) 20 tygodni w przypadku urodzenia jednego dziecka przy jednym porodzie, [...].

§ 5. Pracownica, po wykorzystaniu po porodzie co najmniej 14 tygodni urlopu macierzyńskiego, ma prawo zrezygnować z pozostałej części tego urlopu; w takim przypadku niewykorzystanej części urlopu macierzyńskiego udziela się pracownikowi – ojcu wychowującemu dziecko, na jego pisemny wniosek.

Art. 182¹.

§ 1. Pracownica ma prawo do dodatkowego urlopu macierzyńskiego w wymiarze:

1) do 6 tygodni – w przypadku, o którym mowa w art. 180 § 1 pkt 1, [...].

§ 2. Dodatkowy urlop macierzyński jest udzielany jednorazowo, w wymiarze tygodnia lub jego wielokrotności, bezpośrednio po wykorzystaniu urlopu macierzyńskiego.

Art. 182².§1. Przepisy art. 182¹ stosuje się odpowiednio do pracownika-ojca wychowującego dziecko:

1) w przypadku, o którym mowa w art. 180 § 5,

2) w razie wykorzystania urlopu macierzyńskiego przez pracownicę.

Art. 182³.

§1. Pracownik-ojciec wychowujący dziecko ma prawo do urlopu ojcowskiego w wymiarze 2 tygodni, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez dziecko 12. miesiąca życia.

Zadanie 19. (0–1)

Rozstrzygnij, które informacje są prawdziwe, a które fałszywe. Przy każdym zdaniu wpisz znak X w odpowiedniej kolumnie tabeli.

		Prawda	Fałsz
A.	Urlop macierzyński przysługuje wyłącznie kobiecie.		
B.	Urlop ojcowski przysługuje wyłącznie mężczyźnie.		
C.	Dodatkowy urlop macierzyński może trwać 4 tygodnie.		

Wymagania ogólne

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

Zdający znajduje i wykorzystuje informacje na temat życia publicznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski; wyraża i uzasadnia własne zdanie w wybranych sprawach w formie ustnej i pisemnej na różnych forach publicznych; przedstawia i uzasadnia poglądy odmienne od własnych.

Wymagania szczegółowe

2. Prawo i sądy. Zdający:

3) wymienia źródła prawa; znajduje wskazany akt prawny i interpretuje proste przepisy prawne.

Rozwiązanie	A. Fałsz B. Prawda C. Prawda
Schemat punktowania	1 pkt – za poprawne wskazanie trzech odpowiedzi. 0 pkt – za poprawne wskazanie dwóch lub jednej odpowiedzi lub brak odpowiedzi.

Zadanie 20. (0–1)**Podkreśl właściwe dokończenie zdania:**

Maksymalny, łączny wymiar urlopów związanych z rodzicielstwem, z którego może skorzystać pracownik-ojciec wychowujący dziecko, wynosi

- A. 2 tygodnie.
- B. 6 tygodni.
- C. 14 tygodni.
- D. 20 tygodni.

Wymagania ogólne

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

Zdający znajduje i wykorzystuje informacje na temat życia publicznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski [...].

Wymagania szczegółowe

35. Obywatel wobec prawa. Zdający:

1) odnajduje w odpowiednim akcie prawnym przepis dotyczący wybranego kazusu prawnego i interpretuje go.

Rozwiązanie	C
Schemat punktowania	1 pkt – za poprawne wskazanie odpowiedzi. 0 pkt – za błędne wskazanie odpowiedzi, wskazanie więcej niż jednej odpowiedzi lub brak odpowiedzi.

Zadanie 21. (0–1)

Rozstrzygnij, czy jest możliwe jednoczesne korzystanie przez matkę i ojca z urlopu związanego z rodzicielstwem. Uzasadnij odpowiedź.

Odpowiedź:

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

Zdający znajduje i wykorzystuje informacje na temat życia publicznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski [...].

Wymagania szczegółowe

35. Obywatel wobec prawa. Zdający:

1) odnajduje w odpowiednim akcie prawnym przepis dotyczący wybranego kazusu prawnego i interpretuje go.

Rozwiązanie	Odpowiedź: tak [jest to możliwe] Uzasadnienie: mężczyzna może skorzystać z urlopu ojcowskiego w dowolnym czasie, aż do ukończenia przez dziecko 12. miesiąca życia, a więc także w okresie, gdy kobieta będzie przebywała na urlopie macierzyńskim.	
Schemat punktowania	1 pkt – za wyjaśnienie, że urlopy kobiety i mężczyzny mogą się nakładać, gdyż przepisy Kodeksu pracy nie zabraniają jednoczesnego wykorzystywania urlopu. 0 pkt – za wskazanie tylko odpowiedzi bądź tylko uzasadnienia, za błędną odpowiedź i/lub wyjaśnienie lub brak odpowiedzi na jeden z elementów.	
Przykładowe ocenione odpowiedzi	Jest możliwe. Matce przysługuje 20 tygodni urlopu macierzyńskiego, a ojcu przysługują 2 tygodnie urlopu, które może wykorzystać do ukończenia przez dziecko 12 miesiąca życia, a to oznacza, że może z nich skorzystać zaraz po porodzie.	<i>1 pkt – zdający prawidłowo wskazał odpowiedź i podał właściwe uzasadnienie.</i>
	Nie. Ojciec może skorzystać z urlopu związanego z rodzicielstwem dopiero po tym, jak wykorzysta bądź zrezygnuje z niego matka.	<i>0 pkt – zdający błędnie zinterpretował cytowane przepisy.</i>

Zadanie 22. (0–2)

Na podstawie źródeł wpisz do tabeli pełne polskie nazwy organów (organizacji) współpracujących z ONZ w opisanym zakresie.

	Logo	Opis	Nazwa organu/organizacji
A.		Działanie na rzecz zwiększenia współpracy między państwami w dziedzinie <u>ochrony zdrowia</u> i zwalczania <u>epidemii chorób zakaźnych</u> , zapewnienia opieki medycznej ludności świata.	
B.		Podjęmowanie działań na rzecz ochrony dzieci, przezwyciężania przeszkód w ich rozwoju, takich jak bieda, przemoc, choroby i dyskryminacja.	
C.		Zapewnianie międzynarodowej ochrony uchodźcom, trwałe rozwiązanie problemu uchodźców na świecie.	

Wymaganie ogólne

VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.

Zdający przedstawia związki między [...], sytuacją Polski, Europy i świata; wyjaśnia złożoność zjawisk społecznych, politycznych, ekonomicznych i kulturowych; uwzględnia perspektywę globalną w interpretacji tych zjawisk.

Wymaganie szczegółowe

42. Systemy bezpieczeństwa i współpracy. Zdający:

3) charakteryzuje krótko działanie następujących organizacji: WHO (Światowa Organizacja Zdrowia), UNICEF (Fundusz Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci), UNHCR (Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych do Spraw Uchodźców).

Rozwiązanie	A. Światowa Organizacja Zdrowia B. Fundusz Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci C. Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych do Spraw Uchodźców
Schemat punktowania	2 pkt – za podanie trzech poprawnych odpowiedzi. 1 pkt – za podanie dwóch poprawnych odpowiedzi. 0 pkt – za podanie jednej poprawnej odpowiedzi lub za udzielenie trzech błędnych odpowiedzi, podanie skrótowców nazw zamiast pełnych nazw organizacji lub brak odpowiedzi.

Tabele do zadania 23.**Czesi, Węgrzy i Polacy o zmianach po roku 1989**

Czy zmiany zachodzące w Czechach/na Węgrzech/ w Polsce od roku 1989 przyniosły ludziom więcej korzyści, czy strat?	Czesi	Węgrzy	Polacy
Więcej korzyści niż strat	23%	15%	24%
Tyle samo strat, co korzyści	42%	28%	30%
Więcej strat niż korzyści	31%	45%	37%
Trudno powiedzieć	4%	12%	9%

Na podstawie: *Czesi, Węgrzy i Polacy o zmianach po roku 1989*, [w:] *Komunikat z badań CBOS*,
Warszawa 1999.

Wybrane wskaźniki makroekonomiczne Czech, Polski, Węgier

Kraj	Bezrobotni w % ludności aktywnej zawodowo		Wskaźnik wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych (rok poprzedni = 100)	
	1990	1999	1990	1999
Czechy	0,7	8,7	110 ^c	102
Polska	3,4 ^a	13,0 ^a	686	107
Węgry	5,4 ^b	7,0	129	110

^aprzeciętne w roku – dane dotyczą bezrobotnych zarejestrowanych, ^b 1991, ^c Czechosłowacja
Na podstawie: Rocznik Statystyczny 1992, 1994, 2000, 2001, GUS.

Zadanie 23. (0–2)**Na podstawie danych z tabeli wykonaj polecenie.**

Sformułuj dwa argumenty uzasadniające stwierdzenie, że sytuacja ekonomiczna wpływała w różnym stopniu na ogólną ocenę zmian zachodzących po roku 1989 w wymienionych krajach.

-
-
-
-
-
-
-
-

Wymaganie ogólne

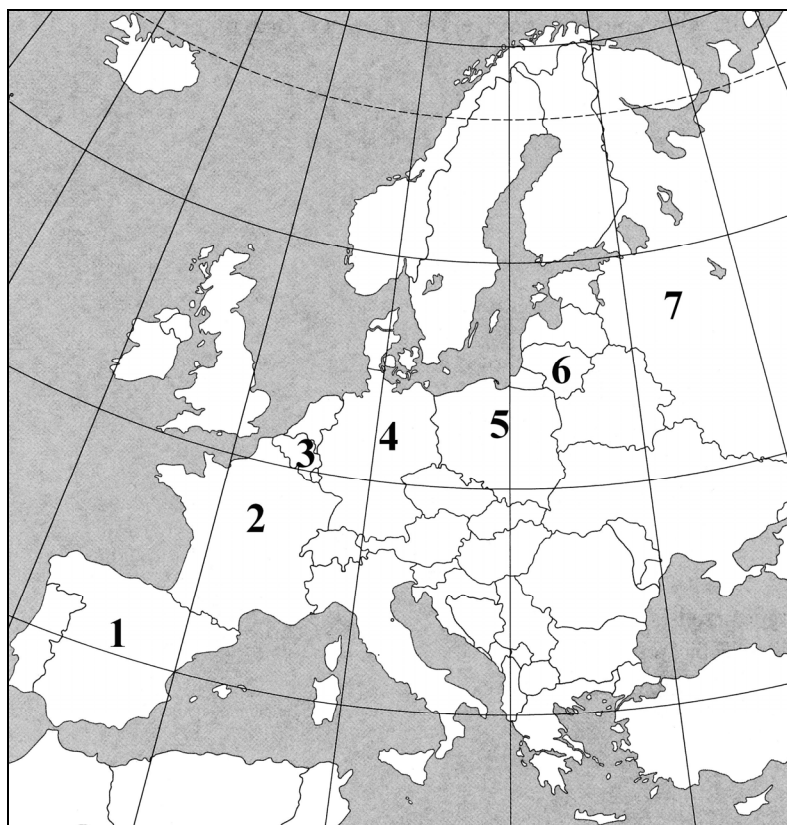
VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.

Zdający przedstawia związki między [...], sytuacją Polski, Europy i świata; wyjaśnia złożoność zjawisk społecznych, politycznych, ekonomicznych i kulturowych; uwzględnia perspektywę globalną w interpretacji tych zjawisk.

Wymaganie szczegółowe**13. Opinia publiczna. Zdający:**

3) odczytuje i interpretuje tabele i wykresy prezentujące wyniki badania opinii publicznej.

Rozwiązanie	• Polacy i Czesi podobnie oceniali zmiany zachodzące po roku 1989, a sytuacja ekonomiczna w ich krajach była odmienna (w Czechach wskaźniki ekonomiczne były lepsze niż w Polsce). • Węgrzy najgorzej oceniali zmiany zachodzące po roku 1989 (gorzej niż w Polsce), a sytuacja ekonomiczna w ich kraju była lepsza niż w Polsce. • Polacy lepiej oceniali zmiany zachodzące po roku 1989 niż Węgrzy, chociaż wskaźniki ekonomiczne w Polsce były gorsze niż na Węgrzech. • Największy wzrost bezrobocia miał miejsce w Czechach, natomiast najmniejszy na Węgrzech, tymczasem ocena zmian po 1989 roku wśród Czechów była zdecydowanie lepsza niż na Węgrzech. • Sytuacja ekonomiczna Węgrów była najlepsza (dobra), a ich ocena procesu transformacji była najgorsza (zła).	
Schemat punktowania	2 pkt – za podanie dwóch poprawnych argumentów. 1 pkt – za podanie jednego poprawnego argumentu. 0 pkt – za podanie dwóch błędnych odpowiedzi lub brak odpowiedzi.	
Przykładowe ocenione odpowiedzi	• Mimo że na Węgrzech bezrobocie zwiększyło się w najmniejszym stopniu spośród trzech państw, Węgrzy najgorzej ocenili zmiany zachodzące w ich kraju po 1989 r. • Polacy nie ocenili radykalnie źle zmian zachodzących po 1989 r., mimo że spośród tych trzech państw w Polsce bezrobocie okazało się największe.	2 pkt – zdający prawidłowo podał dwa argumenty.
	• Na Węgrzech jest najwięcej, bo 45%, niezadowolonych ze zmian, chociaż bezrobocie wzrosło tam najmniej, o 1,6 punktu procentowego, a w Czechach, gdzie bezrobocie wzrosło o 8 punktów procentowych, ludzie są neutralnie nastawieni do zmian (42% twierdzi, że przyniosły tyle samo strat co korzyści).	1 pkt – zdający prawidłowo podał jeden argument.
	• Sytuacja ekonomiczna wpłynęła w różnym stopniu na ogólną ocenę zmian zachodzących po 1989 r., ponieważ doszło do zwiększenia bezrobocia, gdyż zmienił się system gospodarczy i jego zapotrzebowania. • Zmiany w gospodarce wpływały na ogólną ocenę przemian po 1989 r., ponieważ zmieniły się ceny towarów i usług konsumpcyjnych, co wpłynęło na poprawę warunków ekonomicznych.	0 pkt – zdający błędnie podał dwa argumenty.

Mapa do zadania 24.**Zadanie 24. (0–3)**

Na podstawie mapy współczesnej Europy i własnej wiedzy uzupełnij tabelę dotyczącą integracji europejskiej. Do każdego podanego opisu dopisz nazwy właściwych państw oraz numery, którymi oznaczono je na mapie.

		Nazwa państwa	Numer na mapie
A.	Państwa, które podpisały traktat powołujący do życia Europejską Wspólnotę Węgla i Stali.		
B.	Państwa, w których znajdują się główne siedziby Parlamentu Europejskiego i Komisji Europejskiej.		
C.	Państwa, które przystąpiły do UE 1 maja 2004 roku.		

Wymaganie ogólne

VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.

Zdający przedstawia związki między [...], sytuacją Polski, Europy i świata; wyjaśnia złożoność zjawisk społecznych, politycznych, ekonomicznych i kulturowych; uwzględnia perspektywę globalną w interpretacji tych zjawisk.

Wymaganie szczegółowe

43. Integracja europejska. Zdający:

1) omawia genezę i przebieg integracji europejskiej ([...] instytucje, [...], fazy integracji).

Rozwiązanie	A. Francja 2 Belgia 3 Niemcy 4
	B. Francja 2 Belgia 3
	C. Polska 5 Litwa 6
Schemat punktowania	3 pkt – za poprawne wskazanie wszystkich odpowiedzi w każdym podpunkcie. 2 pkt – za poprawne wskazanie wszystkich odpowiedzi w dwóch podpunktach. 1 pkt – za poprawne wskazanie wszystkich odpowiedzi w jednym podpunkcie. 0 pkt – za błędne podanie co najmniej jednej nazwy państwa i/lub jego numeru na mapie we wszystkich trzech podpunktach lub brak odpowiedzi.

Fotografia do zadania 25.Źródło: www.poland.gov.pl**Zadanie 25. (0–2)****Na podstawie fotografii wykonaj polecenia.**

1) Podaj nazwę dokumentu, który podpisują ówczesny premier i minister spraw zagranicznych RP.

.....

2) Podaj rok i nazwę miasta, w którym podpisano ten dokument.

• rok:,

• nazwa miasta:

Wymaganie ogólne

VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.[...] życiem a sytuacją społeczności lokalnej, sytuacją Polski, Europy i świata; wyjaśnia złożoność zjawisk społecznych, politycznych, ekonomicznych i kulturowych; uwzględnia perspektywę globalną w interpretacji tych zjawisk.

Wymaganie szczegółowe

43. Integracja europejska. Zdający:

1) omawia genezę i przebieg integracji europejskiej (cele, główne dokumenty i instytucje, politycy, fazy integracji).

Rozwiązanie	1) Traktat akcesyjny lub Traktat o przystąpieniu Polski do UE 2) (13 grudnia) 2003, Ateny
Schemat punktowania	25.1.: 1 pkt – za poprawne określenie nazwy dokumentu. 0 pkt – za błędne określenie nazwy dokumentu lub brak odpowiedzi.
	25.2.: 1 pkt – za poprawne podanie nazwy miasta i daty rocznej. 0 pkt – za błędne podanie nazwy państwa i/lub daty rocznej lub brak odpowiedzi.

Zadanie 26. (0–12)**Temat 1.**

Odnosząc się do modeli prezydentury w Stanach Zjednoczonych Ameryki oraz we Francji w okresie V Republiki, przedstaw i oceń zakres kompetencji ustrojowych Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Wymagania ogólne*I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.*

Zdający znajduje i wykorzystuje informacje na temat życia publicznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski; wyraża i uzasadnia własne zdanie w wybranych sprawach w formie ustnej i pisemnej na różnych forach publicznych; przedstawia i uzasadnia poglądy odmienne od własnych.

IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.

Zdający wyjaśnia demokratyczne zasady i procedury oraz stosuje je w codziennym życiu; charakteryzuje demokrację na tle innych ustrojów, ocenia działanie instytucji demokratycznych w Polsce i na świecie; ocenia rolę stowarzyszeń i organizacji obywatelskich oraz różnych form aktywności obywateli w funkcjonowaniu współczesnej demokracji.

Realizacja 1.

Zagadnienie kompetencji ustrojowych prezydenta jest istotną kwestią z punktu widzenia funkcjonowania systemów politycznych, jako że prezydent pełni funkcję głowy państwa w republice. W systemie trójpodziału władzy prezydent zaliczany jest więc do organów władzy wykonawczej.

Ogólnie rzecz biorąc, kompetencje prezydentów wynikają z przyjętego w danym państwie modelu systemu politycznego. Możemy wyróżnić systemy parlamentarne, parlamentarno-komitetowe, semiprezydenckie i prezydenckie. Rzeczpospolita Polska przyjęła system parlamentarny, jednak z pewną specyfiką, którą jest właśnie mocniejsza władza prezydenta. Klasycznym przykładem systemu prezydenckiego są Stany Zjednoczone Ameryki. W tym systemie występuje monizm egzekutywy, czyli władza wykonawcza nie jest podzielona na stanowisko głowy państwa i szefa rządu. Prezydent USA posiada kompetencje wynikające zarówno z roli głowy państwa jak i szefa gabinetu. Republika Francuska jest zaś przykładem systemu semiprezydenckiego (półprezydenckiego, parlamentarno-prezydenckiego, mieszanego). W takim systemie istnieje dualizm egzekutywy, czyli rola głowy państwa rozdzielona jest od roli szefa rządu. Nazwa systemu bierze się jednak z wyjątkowo mocnej pozycji ustrojowej prezydenta. Wynika to m.in. z faktu, że członkowie rządu odpowiadają nie tyle przed parlamentem, ale także przed prezydentem. Dodatkowo prezydent ma możliwość wpływania na parlament w drodze stosowania weta, inicjatywy ustawodawczej, a nawet możliwości skrócenia kadencji parlamentu. Posiada również możliwość organizowania referendum ludowych czy zarządzania stanów wyjątkowych.

Dokonanie szczegółowego przedstawienia i oceny pozycji ustrojowej Prezydenta RP na tle prezydentur w innych modelach ustrojowych wymaga jednak wyróżnienia płaszczyzn kompetencji głowy państwa. Przede wszystkim wypełnia on zadania wynikające z tradycyjnej roli przypisanej głowie państwa, a więc posiada prawo łaski, nadaje tytuły i odznaczenia, dokonuje oficjalnych nominacji na ważne stanowiska państwowe oraz jest najwyższym reprezentantem państwa na arenie międzynarodowej. Takie prerogatywy, zgodnie z Konstytucją RP z 1997 roku ma Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. W tym zakresie Prezydent RP nie różni się znacznie od prezydentów w systemie amerykańskim i francuskim, choć warto zauważyć, że Prezydent RP, reprezentując kraj poza granicami, realizować

powinien założenia polityki zagranicznej wyznaczone przez rząd. Jeżeli chodzi o Prezydenta Francji czy USA, realizować mogą oni własną politykę zagraniczną.

Ważną płaszczyzną kompetencji prezydentów jest działalność w sferze obronności i bezpieczeństwa. Tradycyjną formułą, przyjętą również w Polsce, jest funkcja zwierzchnika sił zbrojnych. W Polsce zadania te ograniczają się jednak do sfery symbolicznej, jak np. nominowanie przez prezydenta oficerów na stopnie generalskie, jednak wyłącznie na wniosek Ministra Obrony Narodowej. Prezydent Stanów Zjednoczonych może natomiast w ograniczonym zakresie wysyłać oddziały wojskowe nawet na misje zagraniczne bez zgody Kongresu. Kompetencje polskiego prezydenta na tle klasycznych unormowań w systemie parlamentarnym są i tak znacznie większe, jako że polski prezydent, zgodnie z Konstytucją, posiada jako organ doradczy w sprawach bezpieczeństwa Radę Bezpieczeństwa Narodowego. Wzmacnia to więc znaczenie polskiego prezydenta na tle prezydentów w klasycznych systemach parlamentarnych, nadal jednak nie jest ono tak mocne jak prezydenta USA, pod którego nadzorem znajdują się m.in. służby wywiadowcze.

Kolejna sfera działań prezydenta odnosi się do władzy ustawodawczej. Prezydent w Polsce posiada prawo inicjatywy ustawodawczej oraz możliwość weta ustaw uchwalonych przez parlament. Co może być ciekawe, prezydent amerykański nie posiada żadnej z wymienionych kompetencji, co wynika ze ścisłego rozdziału władz w systemie prezydenckim. Inaczej jednak rysuje się pozycja względem władzy ustawodawczej Prezydenta Francji, gdyż posiada on wręcz możliwość skrócenia kadencji parlamentu jedynie po wysłuchaniu opinii przewodniczących izb. Prezydent Rzeczypospolitej może skrócić kadencje Sejmu i Senatu jedynie w wymienionych w konstytucji sytuacjach (niepowołanie w tzw. trzech krokach konstytucyjnych rządu lub nieuchwalenie budżetu w terminie). Czyni to jego pozycję względem władzy ustawodawczej wyraźnie słabszą niż prezydenta V Republiki Francuskiej.

Kompetencje prezydentów w odniesieniu do innych organów władzy wykonawczej zostały już częściowo wskazane powyżej. Prezydent RP formalnie desygnuje Prezesa Rady Ministrów, jak i powołuje całą Radę Ministrów. W tzw. pierwszym kroku konstytucyjnym prezydent ma swobodę desygnowania Prezesa Rady Ministrów. Ten jednak musi uzyskać wotum zaufania przed Sejmem, co powoduje, że swoboda prezydenta w zakresie desygnowania premiera jest ograniczona. W tzw. drugim kroku konstytucyjnym to z kolei Sejm przejmuje inicjatywę w procesie wskazania premiera. Osoby powołanej na stanowisko w rządzie prezydent nie może samodzielnie odwołać (tak ministra, jak i jak całego rządu). Inaczej kompetencje prezydentów w tej sferze wyglądają we Francji i USA. We Francji rząd ponosi odpowiedzialność polityczną również przed prezydentem, co zmusza do tzw. kohabitacji, czyli współpracy prezydenta i większości parlamentarnej, jeżeli pochodzą z różnych środowisk politycznych. Jeszcze inaczej ma się sytuacja w USA, gdzie, jak już wspomniałem, funkcjonuje monizm egzekutywy, a więc głowa państwa kieruje obradami rządu i ministrowie (w USA sekretarze) pełną odpowiedzialność ponoszą jedynie przed prezydentem.

Prezydent Rzeczypospolitej posiada możliwość zwołania Rady Gabinetowej, czyli rządu obradującego pod przewodnictwem Prezydenta. Zgodnie z konstytucją Rada Gabinetowa nie posiada jednak kompetencji Rady Ministrów. We Francji prezydent może przewodniczyć obradom Rady Ministrów bez specjalnych warunków wstępnych. W tej więc płaszczyźnie polski prezydent wydaje się mieć najsłabszą pozycję.

Głowy państwa mają również pewne kompetencje w odniesieniu do władzy sądowniczej. W Polsce prezydent powołuje na stanowiska sędziowskie, ma możliwość również skierowania ustawy do Trybunału Konstytucyjnego w celu sprawdzenia jej zgodności z konstytucją czy umową międzynarodową. W Polsce prezydent nie ma jednak swobody mianowania sędziów do najważniejszych organów sądowych w Polsce (Trybunału

Konstytucyjnego i Sądu Najwyższego). W USA zaś możliwość mianowania sędziów do Sądu Najwyższego uznawana jest za jedną z ważniejszych kompetencji głowy państwa, ze względu na bardzo ważną rolę Sądu Najwyższego w systemie politycznym USA (związane jest to z możliwością orzekania w kwestiach interpretacji konstytucji USA i dokonywania wykładni podziału kompetencji między stany i władzę centralną). Warto dodać, że sędziowie Sądu Najwyższego w USA mianowani są dożywotnio, co powoduje, że nie każdy prezydent ma możliwość wyboru sędziego do Sądu Najwyższego.

Rola i pozycja prezydenta w danym systemie wynika z zakresu kompetencji. Należy zwrócić uwagę, że Prezydent RP posiada 30 prerogatyw, czyli kompetencji do działania nie wymagających kontrasygnaty Prezesa Rady Ministrów. Z punktu widzenia systemu parlamentarnego to pokaźna liczba, gdyż np. prezydent RFN posiada jedynie kilka prerogatyw. Porównując jednak z ustrojowym umocowaniem prezydentów w systemach prezydenckim i semiprezydenckim, pozycja ta jest słabsza. Prezydent Rzeczypospolitej musi w większym stopniu pełnić rolę arbitra politycznego niż realnego kreatora polityki. Inaczej jest w obu pozostałych systemach.

Pozycja ustrojowa Prezydenta wynika również ze sposobu jego wyboru. Prezydent Rzeczypospolitej wybierany jest w wyborach powszechnych, co wzmacnia jego pozycję. Podobnie jednak jest w systemie francuskim i amerykańskim.

Podsumowując, pozycja ustrojowa Prezydenta RP jest wyraźnie słabsza niż pozycja ustrojowa prezydenta w systemie USA i Francji. Widać to w odniesieniu do większości wyróżnionych płaszczyzn kompetencji głowy państwa. Nie oznacza to jednak, że system polityczny RP musi być mniej efektywny niż system polityczny obu analizowanych państw.

Liczba uzyskanych punktów: 12

Wartość merytoryczna: poziom III

Zdający wyczerpująco scharakteryzował kompetencje Prezydenta RP i dokonał ich poprawnej i pełnej klasyfikacji. Trafnie porównał podane uprawnienia z kompetencjami prezydentów USA i Francji oraz na tej podstawie sformułował wielopłaszczyznową ocenę kompetencji ustrojowych Prezydenta RP.

Poprawność merytoryczna, selekcja informacji, język, styl i kompozycja: poziom III.

Realizacja 2.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej jest organem wykonawczym państwa. Pełni rolę głowy państwa, gwarantuje ciągłość władzy, stoi na straży bezpieczeństwa i nienaruszalności terytorium. Wykonuje swoje zadania według zasad określonych w konstytucji i ustawach. Tryb wyboru i kompetencje Prezydenta RP określone są w Konstytucji z 1997 r. Prezydent wybierany jest na pięcioletnią kadencję, a ta sama osoba może pełnić tę funkcję dwa razy. Bierne prawo wyborcze, czyli możliwość kandydatury ma obywatel polski, który najpóźniej w dniu wyborów kończy 35 lat, nie był karany za przestępstwo umyślne i zdobył poparcie 100 000 obywateli. Wybory są powszechne – czynne prawo wyborcze przysługuje obywatelowi polskiemu, który ukończył 18 lat, równe – każdy głos ma taką samą wagę i znaczenie, bezpośrednio – bezpośrednio na kandydata i odbywają się w głosowaniu tajnym. Prezydentem zostaje kandydat, który uzyskał więcej niż połowę ważnych głosów. Jeżeli żaden kandydat nie uzyskał wymaganej liczby głosów 14 dni później odbywa się druga tura wyborów, w której startuje dwóch najlepszych kandydatów. Ten, który zdobędzie większe poparcie wygrywa. Kadencja nowo wybranego prezydenta rozpoczyna się po złożeniu przysięgi przed Zgromadzeniem Narodowym.

Uprawnienia prezydenta dzielą się na uprawnienia zwykłe, które wymagają kontrasygnaty (podpisu premiera, ponoszącego odpowiedzialność za podejmowane decyzje)

i prerogatywy – uprawnienia, które nie wymagają zgody premiera. Należą do nich uprawnienia wobec parlamentu, np. prawo weta zawieszającego wobec ustaw uchwalanych przez parlament, podpisywanie ustaw i ogłaszanie ich, inicjatywa ustawodawcza, zwoływanie pierwszego posiedzenia sejmiku i senatu. Uprawnienia względem Rady Ministrów dotyczą powoływania rządu, zwoływania w sprawach szczególnych Rady Gabinetowej. Prezydent posiada uprawnienia względem władzy sądowniczej, m.in. prawo do powoływania sędziów na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa. Prezydent reprezentuje państwo w stosunkach zagranicznych, ratyfikuje i wypowiada umowy międzynarodowe. Prerogatywy to także tradycyjne uprawnienia, czyli nadawanie obywatelstwa polskiego, nadawanie orderów i odznaczeń, prawo łaski czy nadawanie tytułów profesorskich.

System prezydencki to ustrój, który występuje między innymi w Stanach Zjednoczonych. Zasadniczą różnicą, w porównaniu do polskiego systemu, jest brak premiera. Jego funkcje pełni tam prezydent, a więc oznacza to monizm władzy wykonawczej, podczas gdy w Polsce występuje dualizm. W Stanach Zjednoczonych kadencja głowy państwa trwa 4 lata, natomiast w Polsce – 5 lat. Wybory w USA są pośrednie – wybiera się elektorów, którzy następnie oddając swoje głosy, wybierają prezydenta. Prezydent USA pełni funkcję głowy państwa, naczelnego dowódcy sił zbrojnych i szefa rządu. Posiada prawo weta zawieszającego, czyli zgłaszania sprzeciwu wobec ustaw. Mianuje ministrów, czyli sekretarzy stanu, którzy przed nim odpowiadają – są oni tylko wykonawcami woli prezydenta. Kolejną różnicą jest kwestia rozwiązania parlamentu – w przypadku Stanów Zjednoczonych – Kongresu. W Polsce prezydent może rozwiązać albo skrócić kadencję sejmiku natomiast prezydent w systemie prezydenckim nie posiada takich uprawnień. System półprezydencki obowiązuje we Francji. Podobnie jak w Polsce występuje tam dualizm władzy wykonawczej. Władza ta rozłożona jest pomiędzy prezydenta, którego kompetencje są bardzo rozległe oraz premiera, który stoi na czele rządu. Prezydent we Francji wybierany jest na pięcioletnią kadencję. Sprawuje nadzór nad polityką zagraniczną. Wybory odbywają się podobnie jak w Polsce, są powszechne oraz bezpośrednie. Podobnie wygląda sprawa kompetencji względem parlamentu – zarówno w Polsce jak i we Francji – prezydent ma prawo jego rozwiązania oraz prawo weta wobec jego ustaw. Jest faktycznym szefem rządu, przewodniczy jego posiedzeniom.

Liczba uzyskanych punktów: 6

Wartość merytoryczna: poziom I (4 pkt)

Zdający wymienił nieliczne kompetencje Prezydenta RP i odniósł je do wybranych kompetencji prezydentów USA i Francji.

Poprawność merytoryczna: poziom II (+1 pkt). Popołniono dwa błędy merytoryczne.

W Polsce prezydent może rozwiązać albo skrócić kadencję sejmiku.

(...) we Francji – prezydent ma prawo jego rozwiązania oraz prawo weta wobec jego ustaw. Jest faktycznym szefem rządu, przewodniczy jego posiedzeniom.

Selekcja materiału: poziom I. Cały pierwszy akapit (ok. 1/3 objętości pracy) dotyczy trybu wyboru prezydenta.

Język, styl i kompozycja: poziom II (+1 pkt). Sposób przeprowadzenia narracji nie jest w pełni uporządkowany, lecz zastosowany język jest w pełni komunikatywny.

Teksty do tematu 2.**Europa w wieku średnim. Rozmowa z Januszem Lewandowskim**

Polityka: Jak demonstrować użyteczność, co pokazywać?

J.L.: To trudne zadanie w czasie, gdy zarysował się prawdziwy europejski dramat. Mianowicie skoro się powiedziało A, czyli wspólny pieniądz, to trzeba powiedzieć B, a więc więcej widzialnej ręki Brukseli. Trzeba wymusić dyscyplinę i lepsze standardy gospodarcze tam, gdzie żyło się ponad stan. Dotychczasowe narzędzia, jak pakt stabilności i wzrostu, nie zadziałały. Jeśli euro ma trwać, to nie ma odwrotu od silnej ręki Brukseli, czyli kontroli polityki gospodarczej i ingerencji w budżety poszczególnych krajów. Stąd rozmnożenie nowych zobowiązań, których ukoronowaniem ma być unia fiskalna i unia bankowa. Odwrotem może być tylko powrót do walut narodowych i koniec euro albo euro w wąskim gronie. Tyle że w takiej Unii jest więcej kija niż marchewki...

P.: Wspólna waluta wcale nie jest dziś życzeniem wielu krajów i społeczeństw. Widać tendencję przeciwną – do obrony tożsamości.

J.L.: Na tym właśnie polega dramat eurostrefy. Odkryła, że jest wspólnotą losu na dobre i na złe, ale złe teraz przeważa i dyktuje głębszą wspólnotę. Okazało się, że Niemcy zależą od Greków, a Słowacy muszą zrzucić się na bogatsze kraje. Ryzyko rozpadu jest większe niż koszty przetrwania. W tej europejskiej rodzinie nie ma dziś ciepłych uczuć. Są tylko zimne, nieubłagane zależności. Na takim gruncie buduje się nowa architektura euro. Niepokoję się o jakość tego tworzywa. Bo ulatnia się duch wspólnoty, wypierany przez chłodne kalkulacje. Europa nie jest potęgą militarną, ciągle jest jeszcze potęgą gospodarczą, ale gdzie indziej są źródła wzrostu. Czy to zimne spoiwo euro doda jej dynamizmu? Wątpię.

Na podstawie: <http://www.polityka.pl/swiat/rozmowy/1533107,1,rozmowa-z-januszem-lewandowskim-komisarzem-ue-ds-budzetu.read> [dostęp z dnia 13.06.2013]

Poprawia się opinia o UE (Badanie Eurobarometru od 2 do 16 czerwca 2012 r.)

Opinia Europejczyków o Unii Europejskiej staje się coraz lepsza – wynika z opublikowanego najnowszego badania Eurobarometru. Opinie Polaków są jeszcze bardziej przychylne niż unijna średnia.

Co drugi z badanych Europejczyków uważa, że instytucją najlepiej reprezentującą Unię jest Parlament Europejski. Są oni też zdania, że udział w eurowyborach jest najlepszym sposobem wyrażania swojej opinii na temat działań Wspólnoty.

„Wyniki tego sondażu są bardzo satysfakcjonujące. Obecny kryzys gospodarczy i finansowy pokazuje, jak bardzo potrzebujemy rozwiązań na poziomie ponadnarodowym. Unia Europejska jest unikatowym projektem, który dzięki możliwości stanowienia prawa oferuje takie rozwiązania. Europejczycy to dostrzegają” – skomentował wyniki Eurobarometru Martin Schulz, przewodniczący PE.

Zwiększa się także liczba ankietowanych, którzy uważają, że członkostwo ich kraju w Unii jest „dobrą rzeczą”. Taki pogląd wyraża już co drugi badany Europejczyk. W Polsce ten odsetek jest nieznacznie większy – 52%. Więcej Polaków wyraziło też zdecydowanie pozytywną opinię o Unii – 48%, podczas gdy w Europie tę opinię podziela 40% ankietowanych.

Opinie ankietowanych na temat ich rzeczywistego wpływu na rozwój wypadków w UE pozostają jednak nadal podzielone – 54% odpowiedzi negatywnych (–7 punktów procentowych) i 42% pozytywnych (+7 punktów procentowych). Jednak ponad połowa badanych (57%) uważa, że ich udział w wyborach do europarlamentu ma znaczenie. Aż 54% respondentów zadeklarowało, że wzięłoby udział w wyborach z jeszcze większym

przekonaniem, gdyby każda z europejskich partii politycznych wystawiła swojego kandydata na przewodniczącego Komisji Europejskiej.

Walka z bezrobociem i tworzenie nowych miejsc pracy – to według większości badanych (72%) najważniejsze zadania stojące przed Unią w czasach kryzysu.

Na podstawie: *Poprawia się opinia o UE*, <http://www.euractiv.pl/eurowybory/wywiad/eurobarometr-poprawia-si-opinia-europejczykow-o-ue-003940> [dostęp z dnia 01.02.2013]

Temat 2.

Pogłębianie integracji w ramach Unii Europejskiej – szansa czy zagrożenie dla Europy? Rozważ problem, podając argumenty i kontrargumenty o charakterze politycznym, gospodarczym i społecznym.

Realizacja 1.

Integracja europejska to swoisty eksperyment w dziejach świata, w którym rozmaite narody, ze swoimi wewnętrznymi problemami, zaszłościami i kompleksami, próbują tworzyć jedność w imię obrony wspólnych interesów gospodarczych, ale również chronić się przed historycznymi konfliktami, które niejednokrotnie prowadziły do wojen. Dzisiejsza Unia Europejska to przede wszystkim społeczeństwa, którym system demokratyczny dał możliwość decydowania o działaniach politycznych, ale nie zawsze idzie za tym świadomość odpowiedzialności za podejmowane decyzje, również, a może przede wszystkim, wyborcze. Dlatego odpowiedź na postawione w temacie pytanie nie jest łatwa. Dotyka ona zarówno problematyki sprawności Unii Europejskiej, jak i przyszłości Europy w obliczu nowych wyzwań. Jednak często obywatele Europy powtarzają, że nie chcą, żeby „Bruksela” decydowała o ich losie, nie mając poczucia żadnego wpływu na zapadające tam postanowienia i powstające akty prawne.

W aspekcie politycznym dalsze pogłębianie integracji europejskiej może spowodować wzrost znaczenia partii prawicowych, które sprzeciwiają się zwiększeniu uprawnień instytucji unijnych, uznając je za przyczynę ograniczenia suwerenności wewnętrznej państw członkowskich. Powstanie „rządu europejskiego”, który przejmie większą część kompetencji rządów krajowych, a do tego może doprowadzić pogłębiona integracja, może spowodować sprzeciw wśród obywateli, którzy już w tej chwili mają poczucie braku wpływu na decyzje płynące z Brukseli, nie rozumiejąc, że podejmowane są one nie przez abstrakcyjną Unię Europejską, ale ich własnych, wybranych w wyborach wewnętrznych przedstawicieli. Odpowiedzią na to może być wprowadzona Traktatem Lizbońskim obywatelska inicjatywa ustawodawcza (warunkiem jest tylko uświadomienie społeczeństwu, że ją posiadają). Wydaje się, że zwiększenie uprawnień Parlamentu europejskiego, chociażby w sprawach budżetu Unii na kolejne lata, które z całą pewnością jest elementem pogłębienia integracji, może mieć pozytywny wpływ na akceptację pogłębienia procesów integracyjnych. Ciekawa wydaje się także zawarta w wypowiedzi Martina Schulza propozycja większego wpływu obywateli na wybór komisarzy (podobne propozycje, czy raczej pretensje, że nie mamy na to wpływu, słyszałam również ostatnio wśród moich rówieśników). Myślę, że pogłębiona integracja uwzględniająca interesy i poziom zainteresowania obywateli, a nie odgórnie tworzone Stany Zjednoczone Europy, które proponował w 1947 r. Winston Churchill, mogłaby być propozycja akceptowalna dla obywateli państw członkowskich, a także wytrąciłaby partiom prawicowym argumenty dotyczące ograniczenia suwerenności.

Pogłębienie integracji przyniosłoby na pewno kolejne wyzwania gospodarcze. Nie można nie doceniać wpływu, jaki na ludzkie postawy wywarł trwający od 2008 roku kryzys gospodarczy. Historia uczy nas, że w okresach kryzysów ekonomicznych ujawniają się różnorodne egoistyczne interesy, które prowadzą do postaw ksenofobicznych i braku tolerancji. Unia Europejska, która w latach 90-tych XX wieku zaczęła przekształcać się

we wspólnotę myśli i idei, stanęła przed najtrudniejszym w swojej krótkiej historii problemem. Chodzi o pogodzenie interesów ekonomicznych poszczególnych społeczeństw ze zrozumieniem potrzeby współodpowiedzialności za państwa, które prowadziły błędną politykę fiskalną i gospodarczą. Nagle okazało się, że społeczeństwa, które dopiero rozpoczęły swoją drogę do wysokiej stopy życiowej, czego spodziewały się po wejściu do strefy euro (Słowacja), muszą pomagać państwom postrzeganim jako wysokorozwinięte, przyjmujące emigrantów zarobkowych, zwłaszcza w sezonie. Jest to tym bardziej niesprawiedliwe, gdyż w państwach południowej Europy stopa życiowa i poziom świadczeń socjalnych był nieporównanie wyższy.

Jednym z pomysłów na wyjście z kryzysu jest pogłębienie integracji. Chodzi o przyznanie istniejącym instytucjom europejskim dodatkowych uprawnień. Nie sądzę, żeby mnożenie instytucji mogło podobać się obywatelom Unii, ponieważ i tak większość z nich uważa, że urzędników jest zbyt wielu. Te uprawnienia to: kontrola deficytu budżetowego w poszczególnych państwach członkowskich i przystąpienie członków strefy euro do paktu fiskalnego. Niestety tego typu działania musiałyby skutkować również cięciami w wydatkach socjalnych, które nigdy nie są mile widziane przez obywateli.

Z wypowiedzi przewodniczącego Parlamentu Europejskiego wynika, że zwiększa się liczba obywateli zainteresowanych wprowadzeniem waluty euro. Również w tym procesie możemy napotkać na pewne problemy. Z wprowadzeniem waluty euro wiążą się także ograniczenia suwerenności banku centralnego, który przestaje być bankiem emisyjnym walut narodowych i przestaje również mieć wpływ na poziom stóp procentowych w państwach strefy. Ten problem również dzieli społeczeństwa. Wprowadzenie euro we wszystkich krajach Unii Europejskiej z całą pewnością pogłębiliby procesy integracyjne, ponieważ odpowiedzialność za stabilność poziomu życia obywateli rozłożyłaby się na przedstawicieli wszystkich krajów członkowskich. W tej sytuacji konieczne byłoby również pogłębienie jakości i głębokości kontroli nad instytucjami Unii oraz kształtowaniem i realizowaniem budżetu państw członkowskich. Chodzi o to, żeby nie dopuścić do kolejnych kryzysów. Z tego również powodu nie można dopuścić do sytuacji, w której opodatkowuje się zgromadzone w bankach kapitały, ponieważ takie działanie podważa zaufanie do całego systemu bankowego, a ze względu na ludzki strach i nieracjonalne zachowania (np. masowe wycofywanie wkładów) może kryzys tylko pogłębić.

Z drugiej strony przeciwnicy wprowadzenia euro, podnoszący również argumenty gospodarcze, wracają do „efektów cappuccino”, tzn. ukrytej podwyżki cen produktów, związanej ze zmianą waluty. Wydaje się, że to zagrożenie mogłyby wyeliminować właściwe uregulowania prawne i ich prawidłowe egzekwowanie, ale o tym również trzeba przekonać obywateli.

Zarówno pogłębianie uprawnień instytucji politycznych, jak i zwiększenie gospodarczej jedności Unii będzie miało wpływ na postawy społeczne. W okresach kryzysów pogłębiają się postawy ksenofobiczne, które ujawniają się chociażby poprzez oczekiwanie, że cięcia socjalne dotkną przede wszystkim emigrantów, czy też, że bezrobocie wśród nich znacząco wzrośnie i przekona ich do powrotu do kraju ojczystego. Podstawy funkcjonowania Unii Europejskiej, jej założenia wolnego przepływu osób i kapitału powodują, że społeczeństwa europejskie są coraz bardziej wymieszane etnicznie i kulturowo, co sprawia, że narastają problemy z asymilacją, oczekiwaniem większych praw ze strony mniejszości i ograniczeń ich ze strony większości obywateli. Pogłębienie integracji może prowadzić do zwiększenia ilości osób odmiennych kulturowo w krajach unijnych, wystarczy przekroczyć bowiem granicę jednego z państw członkowskich i można podróżować po całej Unii. Powoduje to problemy, z którymi rządy tych państw nie potrafią sobie poradzić. Przykładem może być kwestia rumuńskich Romów, którzy posiadając obywatelstwo Unii, swobodnie przemieszczają się po wszystkich państwach, nie respektując obowiązującego

prawa. Ostre reakcje rządów (np. prezydenta Sarkozy'ego) wywołują sprzeciw społeczności międzynarodowej, ale nie rozwiązują problemu. Najbardziej drastycznym przykładem działań ksenofobicznych były z całą pewnością wypadki na wyspie Utoya w Norwegii, gdzie zginęli przedstawiciele partii otwartej na społeczeństwa wielokulturowe i tolerancyjnej wobec inności. Pogłębienie integracji będzie rodzić podobne problemy na większą skalę, dlatego procesy te postawią konkretne zadania zarówno przed instytucjami Unii Europejskiej, jak i rządami krajów członkowskich.

Podsumowując, wydaje się, że w dzisiejszym świecie, gdzie Unia Europejska przestaje być jednym z czołowych graczy na rynku światowym, a prym wiodą gospodarki azjatyckie, pogłębienie integracji europejskiej jest właściwą drogą pozwalającą państwom członkowskim i ich obywatelom na utrzymanie poziomu życia i rozwój gospodarczy. Trzeba jednak pamiętać, że integracja gospodarcza powinna być związana z szeroką kampanią edukacyjną. Celem tej kampanii powinno być pogłębienie wspólnoty pomiędzy społeczeństwami europejskimi i próba zrozumienia wspólnoty interesów tych społeczeństw. W kolejnych traktatach Unia Europejska zwiększa uprawnienia Parlamentu Europejskiego, wprowadza europejską inicjatywę ustawodawczą, czy też ogłasza „rok obywatelski”. Celem tych działań jest zwiększenie uprawnień obywateli i ich wpływu na decyzje instytucji europejskich. O dalszej integracji i rozszerzeniu strefy euro będą decydować również obywatele. Tym bardziej odpowiedź na zadane w temacie pytanie jest rzeczą trudną. Nie jest możliwa jakakolwiek integracja bez świadomości tych, którzy o niej decydują. W przeciwnym wypadku doprowadzi ona do dalszych podziałów i konfliktów. A przecież podstawową wartością Unii Europejskiej miało być zapobieganie im.

Liczba uzyskanych punktów: 12

Wartość merytoryczna: poziom III.

Zdający w pełni ukazał trzy aspekty pogłębiania integracji w ramach Unii Europejskiej. Dostrzegł ich złożoność oraz sformułował konkluzję wynikającą z przeprowadzonych rozważań.

Poprawność merytoryczna, selekcja informacji, język, styl i kompozycja: poziom III.

Realizacja 2.

Jaką drogą dalej podążać? Ameryka dała przykład, że głęboka integracja pojedynczych stanów może doprowadzić do powstania silnego państwa. Rozwiązanie to zastosowała jednak na przełomie XVIII i XIX wieku. Europa odpowiedzi na swoje pytania szuka na początku wieku XXI. Kraje Unii Europejskiej muszą podjąć decyzję, w którym kierunku pójść dalej, gdyż trwanie w tym samym miejscu wydaje się opcją najbardziej niepewną.

Stawiając przed sobą pytanie o przyszły kształt Unii Europejskiej, rozważyć musimy zarówno argumenty za, jak i przeciw. Zajęcie jakiegokolwiek stanowiska uprzednio przed rozważeniem argumentów może bowiem prowadzić do wypaczenia obrazu i poddania się bądź to propagandzie pro- bądź antyeuropejskiej. Chcąc pozostać możliwie obiektywnymi, spójrzmy najpierw na argumenty jednej strony, a następnie drugiej. Zważmy wagę obu i dopiero wtedy spróbujmy odpowiedzieć na stawiane nam pytanie.

Europa, a dokładnie osłabione wojną państwa europejskie upatrywały w integracji europejskiej przede wszystkim środka zapobiegania kolejnym konfliktom zbrojnym. Pokój na kontynencie był celem podstawowym i pierwotnym oraz, o czym nie możemy zapominać, jest nim nadal. Obecnie jednak celem podstawowym będzie to, co wysuwa się na pierwszy plan w latach kryzysu – zintegrowana gospodarka. Nie była ona jednak pierwotnie celem, lecz środkiem do osiągnięcia pokoju na kontynencie. Sytuowanie poszczególnych aspektów

integracji europejskiej w odpowiednim miejscu pokazuje już samo w sobie, że głębsza integracja nie jest ani szansą ani zagrożeniem dla Europy, przynajmniej jeżeli mamy na myśli osiągnięcie celu podstawowego.

Kraje Unii, zabezpieczywszy pokój na kontynencie, stawiają jednak kolejne cele: rozwój gospodarczy, wzrost bogactwa społeczeństw i konkurencyjności produktów europejskich na rynku międzynarodowym itd. Integracja, a w szczególności ujednolicenie przepisów i zniesienie wewnętrznych barier, doprowadzić może do rozkwitu gospodarczego. Przykładem tego są nie tylko Stany Zjednoczone, ale i jednoczące się w XIX wieku państwa niemieckie. Odradzająca się Rzesza (przyszłe cesarstwo) swój sukces gospodarczy zawdzięcza właśnie zniesieniu wewnętrznych ograniczeń w przepływie towarów i usług oraz myśli technicznej.

Zjednoczone Niemcy pokazują również, że głębsza integracja może przyczyniać się do większej sprawności politycznej. Niemcy były kiedyś podzielone, a małe państwa mogą mniej zdziałać. Podobnie w Unii, gdybyśmy się bardziej politycznie zjednoczyli, byłibyśmy silniejsi politycznie. Nasz głos byłby bardziej słyszalny na świecie. Obecnie, np. w sytuacji kryzysu politycznego na półwyspie koreańskim, rola Unii jest niezauważalna.

Zadając więc pytanie o to, czy głębsza integracja jest szansą, czy zagrożeniem, musimy przede wszystkim odpowiedzieć na pytanie na czym ma ona polegać. Dalsze przeregulowywanie gospodarki, ograniczanie wolności wymiany myśli może prowadzić raczej do zmniejszenia konkurencyjności (efekt „ekologicznych dyrektyw” w sytuacji, gdy Unia Europejska już jest najbardziej ekologiczną gospodarką świata) i tym samym wzrostu bezrobocia. Rozwiązaniem, które może być wielką szansą dla Europy, jest więc nie głębsza, bądź płytsza integracja, lecz mądra integracja podejmowana na podstawie chłodnych kalkulacji, a nie ideologicznych twierdzeń ruchów zielonych, proeuropejskich czy antyeuropejskich.

Innym aspektem pytania o pogłębienie integracji są kwestie społeczne. Pogłębienie integracji może prowadzić do niepokojów społecznych (jak dobitnie pokazały wystąpienia w sprawie forsowanych regulacji ACTA). Mieszkańcy Europy niekoniecznie mogliby chcieć też żyć w mocno zintegrowanej Europie.

Aczkolwiek można w tym miejscu podjąć takie tematy jak: „czy głębsza integracja pozwoli zwalczyć bezrobocie”, „czy głębsza integracja będzie odpowiedzią na bankructwa państw śródziemnomorskich”, „czy głębsza integracja oznacza ochronę euro” oraz często problem bardziej drażliwy niż te gospodarcze: „czy głębsza integracja oznacza utratę tożsamości narodowych”, to w obliczu pytania o to, jaki kształt i na jakich podstawach ma się odbywać dalszy postęp integracji, wydają się one jednak trywialne. Widząc różne aspekty problemu, zarówno te gospodarcze, jak i społeczne, pamiętajmy, że głębsza integracja nie musi oznaczać podążania tą samą drogą co dotychczas, a krok wstecz, by zmienić ścieżkę na wygodniejszą, czy też prowadzącą do piękniejszego miejsca, nie oznacza automatycznie zaprzepaszczenia wysiłku jaki już dokonaliśmy, by dotrzeć do miejsca, w którym jesteśmy. Innymi słowy sukces lub zagrożenie związane z głębszą integracją mogą w większym stopniu zależeć od tego, czy decydenci zasiadający w instytucjach europejskich pozostaną okopani na swoich stanowiskach, czy też podejmą dyskusję nad tym: czy posuwamy się coraz dalej we właściwym kierunku; czy może warto integrować się głębiej, ale jednak w inny sposób; czy odpowiedzią na kryzys jest dalsze regulowanie, czy może jednak deregulacja.

Analizując jeszcze raz różne aspekty tego, czy głębsza integracja jest szansą, czy zagrożeniem dla rozwoju Europy, stwierdzić należy, że pytanie jest postawione w sposób nieprecyzyjny, a odpowiedzią na tak postawione pytanie może być tylko myśl, że „szansą dla rozwoju Europy jest mądra integracja, zaś zagrożeniem dla Europy jest integracja oparta na braku rozsądku, silnych emocjach i walce ideologicznej skrajnie do niej nastawionych stronnictw”.

Liczba uzyskanych punktów: 7

Wartość merytoryczna: poziom I (4 pkt).

Zdający odniósł się do trzech aspektów zagadnienia, lecz jedynie aspekt gospodarczy integracji został w pełni scharakteryzowany. Dokonał próby bilansowania szans i zagrożeń wynikających z działań zmierzających do pogłębienia integracji.

Poprawność merytoryczna: poziom III (+1 pkt). Praca nie zawiera błędów merytorycznych.

Selekcja informacji: poziom III (+1 pkt). Praca nie zawiera treści niezgodnych z tematem.

Język, styl i kompozycja: poziom II (+1 pkt). Zdający przeprowadził wywód w pełni spójny, harmonijny i logiczny.

2.2.

Informacja o egzaminie maturalnym z wiedzy o społeczeństwie dla absolwentów niesłyszących

Egzamin maturalny z wiedzy o społeczeństwie dla absolwentów niesłyszących sprawdza – podobnie jak w przypadku arkusza standardowego – w jakim stopniu absolwent spełnia wymagania z zakresu tego przedmiotu określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla IV etapu edukacyjnego w zakresie rozszerzonym i podstawowym. Zadania w arkuszu egzaminacyjnym mogą również odnosić się do wymagań przypisanych do etapów wcześniejszych.

Ogólne informacje o egzaminie maturalnym z wiedzy o społeczeństwie od roku szkolnego 2014/2015, krótka charakterystyka arkusza egzaminacyjnego oraz najważniejsze zasady dotyczące oceniania wypowiedzi zdających, przedstawione w części 1. *Informatora*, dotyczą również arkuszy dla absolwentów niesłyszących. Jednak zgodnie z zapisami odpowiedniego rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej³, absolwenci niepełnosprawni przystępują do egzaminu maturalnego w warunkach i formie dostosowanych do rodzaju ich niepełnosprawności. Dostosowania obejmują:

- w odniesieniu do formy egzaminu maturalnego m.in.
 - zmianę sposobu sformułowania niektórych zadań (zamiana słów, zwrotów lub całych zdań), jeżeli mogłyby one być niezrozumiałe lub błędnie zrozumiane przez osoby niesłyszące (nie dotyczy to terminów typowych dla danej dziedziny wiedzy),
 - zmianę schematu punktowania niektórych zadań,
- w odniesieniu do warunków przeprowadzania egzaminu maturalnego m.in.
 - przedłużenie czasu przewidzianego na przeprowadzenie egzaminu,
 - możliwość korzystania ze słowników językowych.

Poniżej przedstawione zostały **przykładowe** zadania ilustrujące dostosowania dla absolwentów niesłyszących. Numeracja zadań odpowiada numeracji zadań w części 2.1. Jeżeli zadanie nie zostało przedstawione poniżej, oznacza to, że wersja dla niesłyszących nie różni się niczym od wersji przedstawionej w części 2.1.

Szczegółowa informacja na temat zakresu dostosowania **warunków** przeprowadzania egzaminu maturalnego dla absolwentów niesłyszących ogłaszana jest w komunikacie Dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej w sierpniu poprzedzającym rok szkolny, w którym jest przeprowadzany egzamin maturalny, na stronie internetowej CKE.

³ Tj. § 7 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych (Dz.U. Nr 228, poz. 1490, z późn. zm.).

Źródło do zadania 1.**Podział ludności Polski według przynależności narodowo-etnicznej (niepolskiej) w 2011 r.**

Deklarowana przynależność narodowo-etniczna	Liczba osób, które wskazały przynależność niepolską (w tys. osób)
śląska	817
kaszubska	229
niemiecka	126
ukraińska	49
białoruska	46
romska	16
rosyjska	13
amerykańska	11
łemkowska	10

Źródło: opracowanie własne.

Zadanie 1. (0–2)**Na podstawie tabeli wykonaj polecenia.**

1.1. Używając nazw wymienionych w tabeli, przy każdym z opisów podaj nazwę odpowiedniej mniejszości narodowej bądź etnicznej.

- a) Są najliczniejszą mniejszością narodową w Polsce. Mieszkają głównie w województwie opolskim oraz w województwie śląskim.

.....

- b) Są najliczniejszą mniejszością etniczną w Polsce. Określani są jako nieterytorialna grupa etniczna.

.....

- c) Mniejszość ta zamieszkuje głównie w województwie podlaskim. Zdecydowana większość przedstawicieli tej mniejszości należy do Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego.

.....

- d) Przedstawiciele tej mniejszości etnicznej wg danych ze spisów powszechnych jest tylko kilka tysięcy osób. Chociaż historycznie wywodzą się z terenów Galicji, Zakarpacia i północnej części Słowacji, to w wyniku powojennych przesiedleń dziś mieszkają głównie w województwie dolnośląskim.

.....

1.2. Podaj nazwy grup wymienionych w tabeli, które według polskiego prawa nie są mniejszością narodową, etniczną lub grupą o języku regionalnym.

.....

Wymaganie ogólne

II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

Zdający rozpoznaje problemy w skali lokalnej, krajowej, europejskiej i globalnej oraz szuka ich rozwiązania; rozumie złożoność problemów społecznych i politycznych; dostrzega perspektywy różnych uczestników życia publicznego.

Wymaganie szczegółowe

6. Naród, ojczyzna i mniejszości narodowe. Zdający:

4) charakteryzuje mniejszości narodowe, etniczne i grupy imigrantów żyjące w Polsce (liczebność, historia, kultura, religia itp.); [...].

1.1.

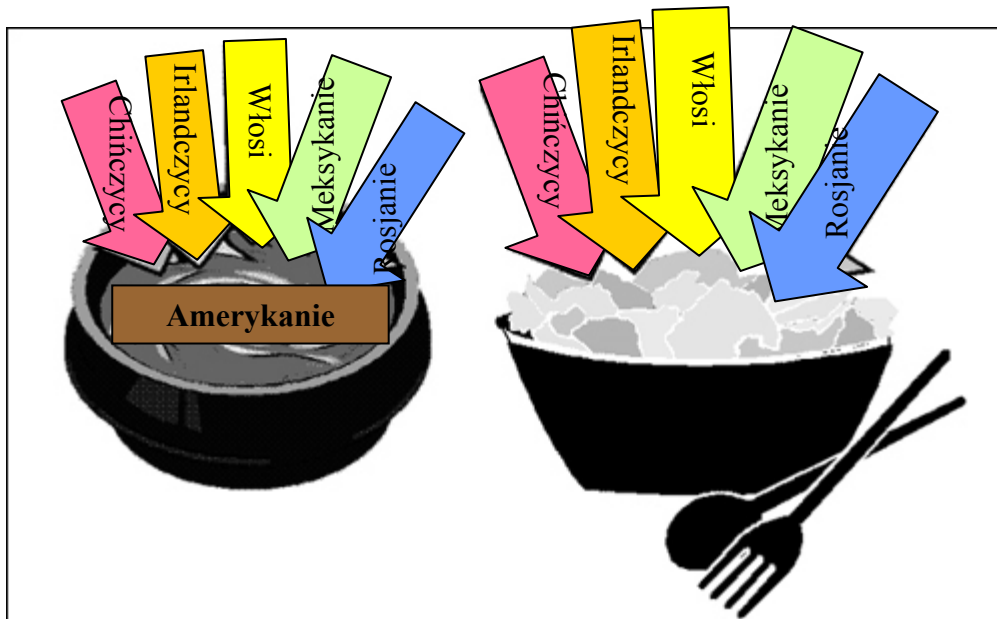
Rozwiązanie	a) mniejszość niemiecka b) mniejszość romska c) mniejszość białoruska d) mniejszość łemkowska
Schemat punktowania	1 pkt – za poprawne wskazanie czterech nazw mniejszości. 0 pkt – poprawne wskazanie trzech lub mniejszej liczby nazw mniejszości lub brak odpowiedzi.

1.2.

Rozwiązanie	Ślązacy, Amerykanie
Schemat punktowania	1 pkt – za poprawne wskazanie dwóch nazw mniejszości. 0 pkt – poprawne wskazanie jednej nazwy mniejszości lub brak odpowiedzi.

Źródło do zadania 3.

Modele integracji mniejszości i imigrantów

Na podstawie: [http://image.ohmynews.com/down/images/1/drkoo_313182_1\[508277\].jpg](http://image.ohmynews.com/down/images/1/drkoo_313182_1[508277].jpg)
[dostęp z dnia 31.01.2013]

Zadanie 3. (0–2)

Na podstawie rysunku wykonaj polecenia.

3.1. Napisz, jakie dwa modele polityki wobec mniejszości i imigrantów ilustruje rysunek.

.....

3.2. Wyjaśnij, na czym polega zasadnicza różnica w relacji do mniejszości i imigrantów w przedstawionych na rysunku modelach integracji.

.....

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne

II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

Zdający rozpoznaje problemy w skali lokalnej, krajowej, europejskiej i globalnej oraz szuka ich rozwiązania; rozumie złożoność problemów społecznych i politycznych; dostrzega perspektywy różnych uczestników życia publicznego.

Wymaganie szczegółowe

7. Procesy narodowościowe i społeczne we współczesnym świecie. Zdający:

2) porównuje różne modele polityki wybranych państw wobec mniejszości narodowych i imigrantów.

3.1.

Rozwiązanie	Model „tygla” (integracji) i „sałatki owocowej” (wielokulturowości).	
Schemat punktowania	1 pkt – za poprawne nazwanie obu modeli. 0 pkt – za poprawne nazwanie jednego modelu lub brak odpowiedzi.	
Przykładowe ocenione odpowiedzi	Integrowanie się ludzi innych narodów i współzycie różnych narodów.	<i>1 pkt – zdający rozpoznał dwa modele.</i>
	Ameryka – polityka nastawiona na przyciąganie emigrantów.	<i>0 pkt – zdający nie rozpoznał żadnego modelu.</i>

3.2.

Rozwiązanie	Model tygla (integracji) prowadzi do zaniku tożsamości, tradycji i odmienności, tworząc wspólny model kulturowy. Model „sałatki owocowej” (wielokulturowości) zakłada współistnienie odmiennych kulturowo grup.	
Schemat punktowania	1 pkt – za wyjaśnienie zasadniczej różnicy między modelami. 0 pkt – za niepełne wyjaśnienie różnicy między modelami lub brak odpowiedzi.	
Przykładowe ocenione odpowiedzi	W pierwszym przypadku ludzie różnych narodowości tworzą wspólny model kulturowy, natomiast w drugim tworzą zlepek wielokulturowy.	<i>1 pkt – zdający wyjaśnił różnicę między dwoma modelami.</i>
	Pierwszy model integracji imigrantów odbywa się bez większych przeszkód, zaś drugi powoduje więcej problemów, jest więc trudniejszy.	<i>0 pkt – nie wyjaśnił różnicy między modelami.</i>

Zadanie 4. (0–1)

Spośród podanych zdań, wybierz trzy zawierające wyłącznie informacje oraz trzy, w których zawarte są komentarze, a następnie wpisz w odpowiednie miejsca numery odpowiadające poszczególnym zdaniom.

- [1] Najnowsza moda w Internecie nazywa się Second Life.
- [2] To sieciowa gra komputerowa.
- [3] Jej twórcy wolą ją nazywać wirtualnym światem, w którym uczestnicy mają tytułowe drugie życie.
- [4] Każdy gracz kieruje postacią.
- [5] Trójwymiarowe postaci spotykają się, rozmawiają, jedzą, podróżują, pracują, wspólnie odpoczywają.
- [6] I tutaj, podobnie jak w realu, bez pieniędzy nie ma zabawy.
- [7] Żeby kupić bluzkę w wirtualnym centrum handlowym, trzeba mieć wirtualną walutę: linden-dolary.
- [8] A te można kupić tylko od twórców gry za prawdziwe dolary amerykańskie.
- [9] Wymiana pieniędzy w Second Life działa w obie strony, tzn. zarobione w grze linden-dolary można wymienić na prawdziwe.
- [10] To daje szansę przedsiębiorczym.

Na podstawie: P. Stasiak, *Rekl@ma w grze*,
<http://www.polityka.pl/rynek/gospodarka/194991,1,reklma-wgrze.read> [dostęp z dnia 13.06.2013]

Informacje

☐ ☐ ☐

Komentarze

☐ ☐ ☐
Wymagania ogólne*I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.*

Zdający znajduje i wykorzystuje informacje na temat życia publicznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski; wyraża i uzasadnia własne zdanie w wybranych sprawach w formie ustnej i pisemnej na różnych forach publicznych; przedstawia i uzasadnia poglądy odmienne od własnych.

Wymaganie szczegółowe*14. Środki masowego przekazu. Zdający:*

7) krytycznie analizuje przekazy medialne, [...] oraz odróżniając informacje od komentarzy.

Rozwiązanie	Informacje – trzy spośród: 2, 4, 5, 7, 8, 9. Komentarze – trzy spośród: 1, 3, 6, 10.
Schemat punktowania	1 pkt – za poprawne podanie trzech numerów, którymi oznaczone są informacje i trzech numerów, którymi oznaczone są komentarze. 0 pkt – za podanie mniejszej liczby poprawnych numerów lub brak odpowiedzi.

Rysunek do zadania 5.Źródło: www.mleczko.interia.pl

Zadanie 5. (0–1)

Wyjaśnij, o jakim zjawisku świadczy pytanie postaci przedstawionej na rysunku.

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

Zdający znajduje i wykorzystuje informacje na temat życia publicznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski; wyraża i uzasadnia własne zdanie w wybranych sprawach w formie ustnej i pisemnej na różnych forach publicznych; przedstawia i uzasadnia poglądy odmienne od własnych.

Wymagania szczegółowe

14. Środki masowego przekazu. Zdający:

8) ocenia zasoby Internetu z punktu widzenia rzetelności i wiarygodności informacyjnej; świadomie i krytycznie odbiera zawarte w nich treści.

Rozwiązanie	Łączenie świata realnego i zawartości Internetu.	
Schemat punktowania	1 pkt – za zauważenie istoty zjawiska przedstawionego na rysunku satyrycznym. 0 pkt – za błędną interpretację rysunku, świadcząca o niezrozumieniu problemu lub brak odpowiedzi.	
Przykładowe ocenione odpowiedzi	- Zbyt duża ufność wobec tego, co jest w sieci. - Nieumiejętność oddzielenia rzeczywistości od świata wirtualnego.	<i>1 pkt – zdający dostrzega problem przedstawiony na rysunku.</i>
	- Globalizacja, która powoduje, że coraz większy wpływ na ludzkie życie ma Internet. - Konflikt międzypokoleniowy.	<i>0 pkt – błędne interpretacje rysunku.</i>

Tekst do zadania 6.

Jest miarą produkcji wytworzonej na terytorium kraju w określonym okresie, najczęściej jednego roku.

Źródło: opracowanie własne.

Zadanie 6. (0–1)

Podaj pełną nazwę pojęcia, którego dotyczy tekst.

.....

Wymaganie ogólne (III etap kształcenia)

VI. Rozumienie zasad gospodarki rynkowej.

Zdający rozumie procesy gospodarcze oraz zasady racjonalnego gospodarowania w życiu codziennym; analizuje możliwości dalszej nauki i kariery zawodowej.

Wymaganie szczegółowe (III etap kształcenia)28. *Gospodarka w skali państwa. Zdający:*1) *wyjaśnia terminy: produkt krajowy brutto, [...].*

Rozwiązanie	Produkt krajowy brutto
Schemat punktowania	1 pkt – za podanie pełnej nazwy. 0 pkt – za podanie błędnej nazwy, skrótu lub brak odpowiedzi.

Źródła do zadania 7.

Najpowszechniejsze metody proporcjonalnego podziału mandatów polegają na znalezieniu największych, kolejno po sobie następujących ilorazów liczb zdobytych głosów. Dzielimy liczbę głosów zdobytych przez każdy komitet przez odpowiednie liczby.* Następnie wybieramy tyle największych ilorazów, ile jest mandatów do obsadzenia w danym okręgu. Mandaty w obrębie danego komitetu otrzymują kolejno kandydaci, którzy uzyskali największą liczbę głosów.

*w metodzie d'Hondta – przez kolejne liczby naturalne

*w metodzie Sainte-Laguë – przez kolejne liczby nieparzyste

W okręgu wyborczym do obsadzenia jest 8 mandatów.

Tabela 1. Ilorazy obliczone dla metody d'Hondta

Komitet A	Komitet B	Komitet C
720	300	480
360	150	240
240	100	160
180	75	120
144	60	96

Tabela 2. Liczba głosów oddanych na kandydatów

Numer na liście	Komitet A	Komitet B	Komitet C
1	550 (A1)	90 (B1)	20 (C1)
2	40 (A2)	120 (B2)	200 (C2)
3	100 (A3)	10 (B3)	130 (C3)
4	10 (A4)	70 (B4)	70 (C4)
5	20 (A5)	10 (B5)	60 (C5)
w nawiasach podano oznaczenia kandydatów			

Zadanie 7. (0–2)

Na podstawie informacji w tabelach wykonaj polecenia.

7.1. Na podstawie Tabeli 1 podaj liczbę mandatów, które uzyskają poszczególne komitety:

Komitet A:

Komitet B:

Komitet C:

7.2. Podkreśl poprawne zakończenie zdania.

Odpowiedź zawierająca tylko oznaczenia kandydatów, którzy zdobyli mandaty, to

- A. A2, B1, C3.
- B. A3, B4, C2.
- C. A1, B3, C5.
- D. A5, B2, C4.

Wymaganie ogólne

IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.

Zdający wyjaśnia demokratyczne zasady i procedury oraz stosuje je w codziennym życiu; charakteryzuje demokrację na tle innych ustrojów, ocenia działanie instytucji demokratycznych w Polsce i na świecie; ocenia rolę stowarzyszeń i organizacji obywatelskich oraz różnych form aktywności obywateli w funkcjonowaniu współczesnej demokracji.

Wymaganie szczegółowe

15. Demokracja – zasady i procedury. Zdający:

5) wyjaśnia, jak są przeprowadzane [...] wybory we współczesnej demokracji.

7.1.

Rozwiązanie	Komitet A – 4 mandaty Komitet B – 1 mandat Komitet C – 3 mandaty
Schemat punktowania	1 pkt – za poprawne określenie liczby mandatów, którą zdobył każdy z trzech komitetów. 0 pkt – za poprawne określenie liczby mandatów, którą zdobył jeden lub dwa komitety, błędna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

7.2.

Rozwiązanie	D
Schemat punktowania	1 pkt – za wybranie poprawnej odpowiedzi. 0 pkt – za wybranie błędnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi.

Teksty do zadania 8.

Wśród typowych sformułowań definiujących, co to znaczy być Polakiem, najczęściej pojawiały się następujące: być Polakiem to „nie skrywać polskości”, „nie wypierać się polskości”, „nie wstydzić się polskości”, „nie obawiać się polskości”. Przerwanie międzypokoleniowego przekazu polskości jest postrzegane jako „zdrada” polskości.

Nie można „stać się” Łotyszem czy Rosjaninem, kiedy pochodzi się z polskiej rodziny. Bóg, powołując człowieka do życia, powołuje go jako przedstawiciela określonego narodu – Polaka, Łotysza, Rosjanina. Świadoma zmiana narodowości, odrzucenie swej narodowości, nie zrywa więzi z narodem. Ktoś, kto to czyni, jest nadal postrzegany jako członek narodu, lecz uważa się go za odszczepieńca, zdrajcę.

Wynarodowienie, pomimo tzw. przyczyn obiektywnych, takich jak w okresie ZSRR rusyfikacja, brak polskich szkół, brak polonijnych organizacji, posiada również przyczyny o charakterze subiektywnym. Wyparcie się polskości, odrzucenie jej miało często na celu – jak to wynika z potocznych obserwacji – poprawę bytu, zwiększenie szans życiowych, zrobienie kariery.

Na podstawie: T. Biernat, *Być Polakiem na Łotwie. Świat życia codziennego*, Toruń 2003.

Traktowanie identyfikacji narodowej jako cechy predestynowanej w sposób automatyczny i fatalistyczny coraz mniej odpowiada perspektywom współczesnego świata, nacechowanego przestrzenią i społeczną ruchliwością.

Źródło: A. Kłoskowska, *Kultury narodowe u korzeni*, Warszawa 2005.

Zadanie 8. (0–2)

Na podstawie tekstów źródłowych wykonaj polecenia.

8.1. Wymień dwa typy przyczyn zmiany narodowości łotewskich Polaków. Do każdego z typów podaj przykład.

-
.....
.....
-
.....
.....

8.2. Zdecyduj, czy poglądy łotewskich Polaków na temat zmiany narodowości są zgodne z wiedzą naukową zaprezentowaną w drugim z tekstów. Uzasadnij odpowiedź.

.....
.....
.....

Wymaganie ogólne*II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.*

Zdający rozpoznaje problemy w skali lokalnej, krajowej, europejskiej i globalnej oraz szuka ich rozwiązania; rozumie złożoność problemów społecznych i politycznych; dostrzega perspektywy różnych uczestników życia publicznego.

Wymagania szczegółowe

6. Naród, ojczyzna i mniejszości narodowe. Zdający.

2) omawia czynniki sprzyjające asymilacji oraz służące zachowaniu tożsamości narodowej;

7. Procesy narodowościowe i społeczne we współczesnym świecie. Zdający:

2) porównuje różne modele polityki wybranych państw wobec mniejszości narodowych i imigrantów.

8.1.

Rozwiązanie	Przyczyny obiektywne, np. brak organizacji polskich, przyczyny subiektywne, np. chęć poprawy bytu.
Schemat punktowania	1 pkt – wskazanie dwóch przyczyn wraz z przykładami. 0 pkt – za odpowiedź niepełną (np. wskazanie dwóch przyczyn bez przykładów lub odwrotnie, za wskazanie jednej przyczyny i jednego przykładu), za błędną odpowiedź lub brak odpowiedzi.

8.2.

Rozwiązanie	Nie są zgodne, ponieważ identyfikacja narodowa może – według naukowców – zmieniać się, tymczasem łoćwscy Polacy uważają, że narodowości nie można zmienić.	
Schemat punktowania	1 pkt – za udzielenie poprawnej odpowiedzi wraz z uzasadnieniem. 0 pkt – za udzielenie poprawnej odpowiedzi, ale z częściowym uzasadnieniem, bez uzasadnienia, za błędną odpowiedź (np. <i>są zgodne</i>) lub za brak odpowiedzi.	
Przykładowe ocenione odpowiedzi	Nie są zgodne, ponieważ zachowanie narodowości, według naukowców, nie jest już koniecznością, może ulec zmianie, natomiast według łoćwskich Polaków zmiana tej identyfikacji to „zdrada”.	<i>1 pkt – zdający trafnie odpowiedział i uzasadnił swoją ocenę.</i>
	Poglądy te nie są zgodne z wiedzą naukową prezentowaną przez drugi tekst, gdyż łoćwscy Polacy nie uznają zmiany narodowości.	<i>0 pkt – mimo poprawnej odpowiedzi (nie są zgodne), zdający w sposób niepełny ją uzasadnił, odnosząc się tylko do jednego tekstu.</i>

Teksty do zadania 10.

Sądowa kontrola zgodności prawa z konstytucją we współczesnym świecie jest jedną z podstawowych gwarancji przestrzegania konstytucji. W Polsce zadanie to realizuje Trybunał Konstytucyjny. Podstawowym zadaniem Trybunału jest kontrola hierarchicznej zgodności norm prawnych [...].

Sądy tworzą system organów powołanych do orzekania w sprawach indywidualnych i w pewien sposób podporządkowanych Sądowi Najwyższemu lub Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu. Trybunał Konstytucyjny i Trybunał Stanu pozostają poza systemem sądów, tworząc drugi, odrębny segment władzy sądowniczej.

Na podstawie: www.trybunal.gov.pl

1. Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej opiera się na podziale i równowadze władzy ustawodawczej, władzy wykonawczej i władzy sądowniczej.
2. Władzę ustawodawczą sprawują Sejm i Senat, władzę wykonawczą Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej i Rada Ministrów, a władzę sądowniczą sądy i trybunały.

Źródło: Art. 10, Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r.

Zadanie 10. (0–1)

Podkreśl dwie nazwy zasad ustrojowych przedstawionych w źródłach.

- A. zasada samorządności
- B. zasada państwa prawa
- C. zasada trójpodziału władzy
- D. zasada suwerenności narodu
- E. zasada pluralizmu politycznego

Wymaganie ogólne

IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.

Zdający rozumie demokratyczne zasady i procedury i stosuje je w życiu szkoły oraz innych społeczności; rozpoznaje przypadki łamania norm demokratycznych i ocenia ich konsekwencje; wyjaśnia znaczenie indywidualnej i zbiorowej aktywności obywateli.

Wymaganie szczegółowe

11. Rzeczpospolita Polska jako demokracja konstytucyjna. Zdający:

2) omawia najważniejsze zasady ustroju Polski (suwerenność narodu, podział władzy, rządy prawa, pluralizm).

Rozwiązanie	B i C
Schemat punktowania	1 pkt – za dwie poprawne odpowiedzi. 0 pkt – za jedną poprawną odpowiedź, za jedną błędną odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Tekst do zadania 11.**Źródła dochodów samorządu terytorialnego**

Na sesji rady gminy podjęto uchwałę o remoncie drogi gminnej, łączącej dwie sąsiednie wsie. Potrzebne na remont drogi środki finansowe uzyskano ze sprzedaży budynku po zlikwidowanej szkole podstawowej.

Źródło: opracowanie własne

Zadanie 11. (0–1)

Na podstawie tekstu podkreśl poprawne zakończenie zdania.

Remont drogi przeprowadzony został ze środków uzyskanych z

- A. darowizny społecznej.
- B. dochodów własnych.
- C. subwencji ogólnej.
- D. dotacji celowej.

Wymaganie ogólne

V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.

Zdający opisuje sposób działania władz publicznych i innych podmiotów życia publicznego; wykorzystuje swoją wiedzę o zasadach demokracji i ustroju Polski do interpretacji i oceny wydarzeń w życiu społecznym i politycznym; [...].

Wymaganie szczegółowe

28. Samorząd terytorialny w Polsce. Zdający:

3) wyjaśnia, jakie są źródła dochodów samorządów (dochody własne, dotacje, subwencje) [...].

Rozwiązanie	B
Schemat punktowania	1 pkt – za udzielenie poprawnej odpowiedzi. 0 pkt – za udzielenie co najmniej jednej błędnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi.

Tekst do zadania 13.**Art. 131.**

1. Jeżeli Prezydent Rzeczypospolitej nie może przejściowo sprawować urzędu, zawiadamia o tym Marszałka Sejmu, który tymczasowo przejmuje obowiązki Prezydenta Rzeczypospolitej. Gdy Prezydent Rzeczypospolitej nie jest w stanie zawiadomić Marszałka Sejmu o niemożności sprawowania urzędu, wówczas o stwierdzeniu przeszkody w sprawowaniu urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej rozstrzyga Trybunał Konstytucyjny na wniosek Marszałka Sejmu. W razie uznania przejściowej niemożności sprawowania urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej Trybunał Konstytucyjny powierza Marszałkowi Sejmu tymczasowe wykonywanie obowiązków Prezydenta Rzeczypospolitej.

2. Marszałek Sejmu tymczasowo, do czasu wyboru nowego Prezydenta Rzeczypospolitej, wykonuje obowiązki Prezydenta Rzeczypospolitej w razie:

- 1) śmierci Prezydenta Rzeczypospolitej,
- 2) zrzeczenia się urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej,
- 3) stwierdzenia nieważności wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej lub innych przyczyn nieobjęcia urzędu po wyborze,
- 4) uznania przez Zgromadzenie Narodowe trwałej niezdolności Prezydenta Rzeczypospolitej do sprawowania urzędu ze względu na stan zdrowia, uchwałą podjętą większością co najmniej 2/3 głosów ustawowej liczby członków Zgromadzenia Narodowego,
- 5) złożenia Prezydenta Rzeczypospolitej z urzędu orzeczeniem Trybunału Stanu.

3. Jeżeli Marszałek Sejmu nie może wykonywać obowiązków Prezydenta Rzeczypospolitej, obowiązki te przejmuje Marszałek Senatu.

Źródło: Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r.

Zadanie 13. (0–2)

Na podstawie fragmentu Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. i własnej wiedzy uzupełnij tabelę, dotyczącą sytuacji, gdy trzy razy zastosowano art. 131. w podanym terminie. Nazwiska osób wybierz z listy: Bronisław Komorowski, Ewa Kopacz, Grzegorz Schetyna, Bogdan Borusewicz.

Data wydarzenia		Funkcja osoby zastępującej głowę państwa	Imię i nazwisko osoby zastępującej głowę państwa	Numer ustępu art. 131 Konstytucji RP, do którego odwołano się w tym przypadku
8 lipca 2010 r.	A.			
	B.			
	C.			

Wymaganie ogólne

V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.

Zdający opisuje sposób działania władz publicznych i innych podmiotów życia publicznego; wykorzystuje swoją wiedzę o zasadach demokracji i ustroju Polski do interpretacji i oceny wydarzeń w życiu społecznym i politycznym; przedstawia prawa i obowiązki obywatela Rzeczypospolitej Polskiej; [...].

Wymagania szczegółowe

24. Parlament Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający:

1) wymienia kompetencje Sejmu i Senatu w państwie [...].

Rozwiązanie	A. Marszałek Sejmu / Bronisław Komorowski / ust. 2 B. Marszałek Senatu / Bogdan Borusewicz / ust. 3 C. Marszałek Sejmu / Grzegorz Schetyna / ust. 2
Schemat punktowania	2 pkt – za poprawne wypełnienie trzech wierszy tabeli. 1 pkt – za poprawne wypełnienie dwóch wierszy tabeli. 0 pkt – za poprawne wypełnienie jednego wiersza tabeli lub brak odpowiedzi.

Zadanie 18. (0–2)

Do każdego podanego opisu środka karnego dobierz jego nazwę, wpisując w miejsca pod tabelami odpowiednie cyfry.

Opis środków karnych		Nazwy środków karnych	
A.	Dotyczy między innymi utraty orderów, odznaczeń i tytułów honorowych oraz czasowej utraty zdolności do ich uzyskania.	1.	nawiązka
B.	Łączy się z obowiązkiem osobistego stawiennictwa w jednostce organizacyjnej policji w określonym czasie.	2.	przepadek
C.	Służy realizacji celów statutowych instytucji, fundacji i stowarzyszeń, które niosą pomoc osobom poszkodowanym.	3.	obowiązek naprawienia szkody
D.	Może być skutkiem naruszenia zakazu wytwarzania, posiadania, obrotu, przesyłania lub przewozu określonych przedmiotów.	4.	pozbawienie praw publicznych
		5.	zakaz wstępu na imprezę masową

A. B. C. D.

Wymagania ogólne

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

Zdający znajduje i wykorzystuje informacje na temat życia publicznego, krytycznie je analizuje [...].

Wymagania szczegółowe

33. Prawo karne. Zdający:

3) przedstawia kary i środki karne obowiązujące w polskim prawie oraz prawa przysługujące ofierze, oskarżonemu i świadkowi.

Rozwiązanie	A–4 B–5 C–1 D–2
Schemat punktowania	2 pkt – za cztery poprawne przyporządkowania. 1 pkt – za trzy lub dwa poprawne przyporządkowania. 0 pkt – za jedno poprawne przyporządkowanie lub za brak odpowiedzi.

Tekst do zadań 19 i 21**Kodeks pracy [fragment] – stan prawny na dzień 31.12.2012 r.**

Art. 180.

§ 1. Pracownicy przysługuje urlop macierzyński w wymiarze:

- 1) 20 tygodni w przypadku urodzenia jednego dziecka przy jednym porodzie, [...].

§ 5. Pracownica, po wykorzystaniu po porodzie co najmniej 14 tygodni urlopu macierzyńskiego, ma prawo zrezygnować z pozostałej części tego urlopu; w takim przypadku niewykorzystanej części urlopu macierzyńskiego udziela się pracownikowi – ojcu wychowującemu dziecko, na jego pisemny wniosek.

Art. 182¹.

§ 1. Pracownica ma prawo do dodatkowego urlopu macierzyńskiego w wymiarze:

- 1) do 6 tygodni – w przypadku, o którym mowa w art. 180 § 1 pkt 1, [...].

§ 2. Dodatkowy urlop macierzyński jest udzielany jednorazowo, w wymiarze tygodnia lub jego wielokrotności, bezpośrednio po wykorzystaniu urlopu macierzyńskiego.

Art. 182².§1. Przepisy art. 182¹ stosuje się odpowiednio do pracownika-ojca wychowującego dziecko:

- 1) w przypadku, o którym mowa w art. 180 § 5,
- 2) w razie wykorzystania urlopu macierzyńskiego przez pracownicę.

Art. 182³.

§1. Pracownik-ojciec wychowujący dziecko ma prawo do urlopu ojcowskiego w wymiarze 2 tygodni, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez dziecko 12. miesiąca życia.

Zadanie 19. (0–1)

Zdecyduj, które informacje są prawdziwe, a które fałszywe. W tabeli przy każdym zdaniu wpisz znak X.

		Prawda	Fałsz
A.	Urlop macierzyński przysługuje tylko kobiecie.		
B.	Urlop ojcowski przysługuje tylko mężczyźnie.		
C.	Dodatkowy urlop macierzyński może trwać 4 tygodnie.		

Wymagania ogólne

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

Zdający znajduje i wykorzystuje informacje na temat życia publicznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski; wyraża i uzasadnia własne zdanie w wybranych sprawach w formie ustnej i pisemnej na różnych forach publicznych; przedstawia i uzasadnia poglądy odmienne od własnych.

Wymagania szczegółowe

2. Prawo i sądy. Zdający:

3) wymienia źródła prawa; znajduje wskazany akt prawny i interpretuje proste przepisy prawne.

Rozwiązanie	A. Fałsz B. Prawda C. Prawda
Schemat punktowania	1 pkt – za poprawne wskazanie trzech odpowiedzi. 0 pkt – za poprawne wskazanie dwóch lub jednej odpowiedzi lub brak odpowiedzi.

Zadanie 21. (0–1)

Napisz, czy jest możliwe korzystanie w tym samym czasie przez matkę i ojca z urlopu związanego z rodzicielstwem. Uzasadnij odpowiedź.

Odpowiedź:

Uzasadnienie:

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

Zdający znajduje i wykorzystuje informacje na temat życia publicznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski [...].

Wymagania szczegółowe

35. Obywatel wobec prawa. Zdający:

1) odnajduje w odpowiednim akcie prawnym przepis dotyczący wybranego kazusu prawnego i interpretuje go.

Rozwiązanie	Odpowiedź: tak [jest to możliwe] Uzasadnienie: mężczyzna może skorzystać z urlopu ojcowskiego w dowolnym czasie, aż do ukończenia przez dziecko 12. miesiąca życia, a więc także w okresie, gdy kobieta będzie przebywała na urlopie macierzyńskim.	
Schemat punktowania	1 pkt – za wyjaśnienie, że urlopy kobiety i mężczyzny mogą być w tym samym czasie, gdyż przepisy Kodeksu pracy nie zabraniają tego. 0 pkt – za wskazanie tylko odpowiedzi bądź tylko uzasadnienia, za błędną odpowiedź i/lub wyjaśnienie lub brak odpowiedzi na jeden z elementów.	
Przykładowe ocenione odpowiedzi	Jest możliwe. Matce przysługuje 20 tygodni urlopu macierzyńskiego, a ojcu przysługują 2 tygodnie urlopu, które może wykorzystać do ukończenia przez dziecko 12 miesiąca życia, a to oznacza, że może z nich skorzystać zaraz po porodzie.	1 pkt – zdający prawidłowo wskazał odpowiedź i podał właściwe uzasadnienie.
	Nie. Ojciec może skorzystać z urlopu związanego z rodzicielstwem dopiero po tym, jak wykorzysta bądź zrezygnuje z niego matka.	0 pkt – zdający błędnie zinterpretował cytowane przepisy.

Zadanie 22. (0–2)

Na podstawie logo i opisu wpisz do tabeli pełne polskie nazwy organów (organizacji) współpracujących z ONZ.

	Logo	Opis	Nazwa organu/organizacji
A.		Działanie na rzecz zwiększenia współpracy między państwami w dziedzinie <u>ochrony zdrowia</u> i zwalczania <u>epidemii chorób zakaźnych</u> , zapewnienia opieki medycznej ludności świata.	
B.		Działa na rzecz ochrony dzieci, przezwyciężania przeszkód w ich rozwoju, takich jak bieda, przemoc, choroby i dyskryminacja.	
C.		Działa na rzecz zapewniania międzynarodowej ochrony uchodźcom i rozwiązywania problemu uchodźców na świecie.	

Wymaganie ogólne

VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.

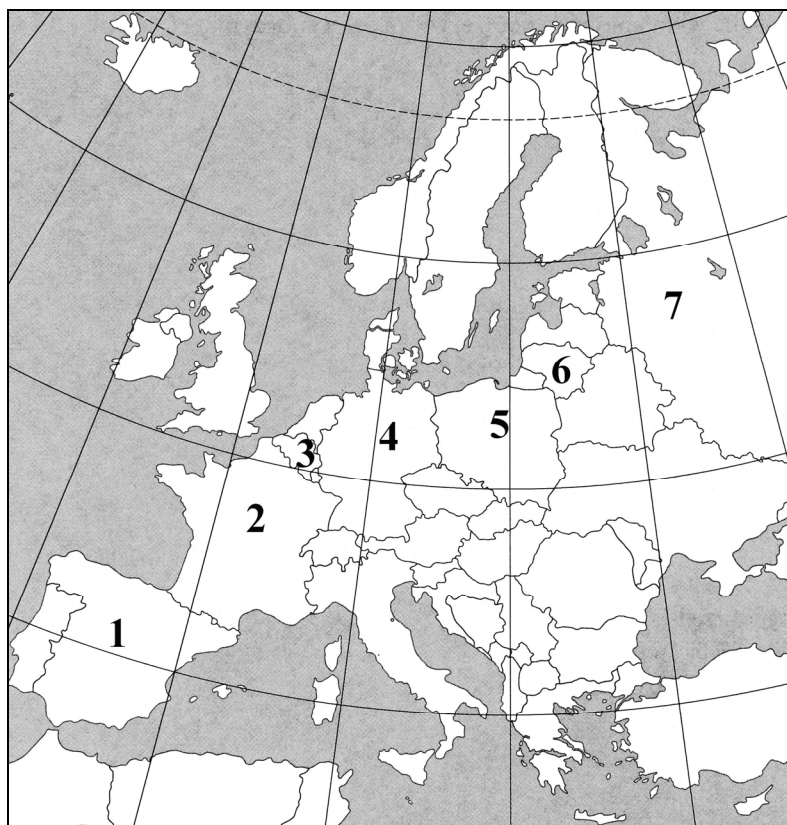
Zdający przedstawia związki między [...], sytuacją Polski, Europy i świata; wyjaśnia złożoność zjawisk społecznych, politycznych, ekonomicznych i kulturowych; uwzględnia perspektywę globalną w interpretacji tych zjawisk.

Wymaganie szczegółowe

42. Systemy bezpieczeństwa i współpracy. Zdający:

3) charakteryzuje krótko działanie następujących organizacji: WHO (Światowa Organizacja Zdrowia), UNICEF (Fundusz Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci), UNHCR (Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych do Spraw Uchodźców).

Rozwiązanie	A. Światowa Organizacja Zdrowia B. Fundusz Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci C. Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych do Spraw Uchodźców
Schemat punktowania	2 pkt – za podanie trzech poprawnych odpowiedzi. 1 pkt – za podanie dwóch poprawnych odpowiedzi. 0 pkt – za podanie jednej poprawnej odpowiedzi lub za udzielenie trzech błędnych odpowiedzi, podanie skrótowców nazw zamiast pełnych nazw organizacji lub brak odpowiedzi.

Mapa do zadania 24.**Zadanie 24. (0–3)**

Na podstawie mapy współczesnej Europy i własnej wiedzy uzupełnij tabelę dotyczącą integracji europejskiej. Do każdego podanego opisu dopisz nazwy właściwych państw oraz numery, którymi oznaczono je na mapie.

		Nazwa państwa	Numer na mapie
A.	Państwa, które podpisały traktat powołujący do życia Europejską Wspólnotę Węgla i Stali.		
B.	Państwa, w których są główne siedziby Parlamentu Europejskiego i Komisji Europejskiej.		
C.	Państwa, które należą do UE od 1 maja 2004 roku.		

Wymaganie ogólne

VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.

Zdający przedstawia związki między [...], sytuacją Polski, Europy i świata; wyjaśnia złożoność zjawisk społecznych, politycznych, ekonomicznych i kulturowych; uwzględnia perspektywę globalną w interpretacji tych zjawisk.

Wymaganie szczegółowe

43. Integracja europejska. Zdający:

1) omawia genezę i przebieg integracji europejskiej ([...] instytucje, [...], fazy integracji).

Rozwiązanie	A. Francja 2 Belgia 3 Niemcy 4
	B. Francja 2 Belgia 3
	C. Polska 5 Litwa 6
Schemat punktowania	3 pkt – za poprawne wskazanie wszystkich odpowiedzi w każdym podpunkcie. 2 pkt – za poprawne wskazanie wszystkich odpowiedzi w dwóch podpunktach. 1 pkt – za poprawne wskazanie wszystkich odpowiedzi w jednym podpunkcie. 0 pkt – za błędne podanie jednej nazwy państwa i/lub jego numeru na mapie we wszystkich trzech podpunktach lub brak odpowiedzi.

Zadanie 26. (0–12)**Temat 1.**

Porównując modele prezydentury w Stanach Zjednoczonych Ameryki oraz we Francji w okresie V Republiki, przedstaw i oceń zakres kompetencji ustrojowych Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Wymagania ogólne

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

Zdający znajduje i wykorzystuje informacje na temat życia publicznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski; wyraża i uzasadnia własne zdanie w wybranych sprawach w formie ustnej i pisemnej na różnych forach publicznych; przedstawia i uzasadnia poglądy odmienne od własnych.

IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.

Zdający wyjaśnia demokratyczne zasady i procedury oraz stosuje je w codziennym życiu; charakteryzuje demokrację na tle innych ustrojów, ocenia działanie instytucji demokratycznych w Polsce i na świecie; ocenia rolę stowarzyszeń i organizacji obywatelskich oraz różnych form aktywności obywateli w funkcjonowaniu współczesnej demokracji.

Realizacja 1.

Zagadnienie kompetencji ustrojowych prezydenta jest istotną kwestią z punktu widzenia funkcjonowania systemów politycznych, jako że prezydent pełni funkcję głowy państwa w republice. W systemie trójpodziału władzy prezydent zaliczany jest więc do organów władzy wykonawczej.

Ogólnie rzecz biorąc, kompetencje prezydentów wynikają z przyjętego w danym państwie modelu systemu politycznego. Możemy wyróżnić systemy parlamentarne, parlamentarno-komitetowe, semiprezydenckie i prezydenckie. Rzeczpospolita Polska przyjęła system parlamentarny, jednak z pewną specyfiką, którą jest właśnie mocniejsza władza prezydenta. Klasycznym przykładem systemu prezydenckiego są Stany Zjednoczone Ameryki. W tym systemie występuje monizm egzekutywy, czyli władza wykonawcza nie jest podzielona na stanowisko głowy państwa i szefa rządu. Prezydent USA posiada kompetencje wynikające zarówno z roli głowy państwa jak i szefa gabinetu. Republika Francuska jest zaś przykładem systemu semiprezydenckiego (półprezydenckiego, parlamentarno-prezydenckiego, mieszanego). W takim systemie istnieje dualizm egzekutywy, czyli rola głowy państwa rozdzielona jest od roli szefa rządu. Nazwa systemu bierze się jednak z wyjątkowo mocnej pozycji ustrojowej prezydenta. Wynika to m.in. z faktu, że członkowie rządu odpowiadają nie tyle przed parlamentem, ale także przed prezydentem. Dodatkowo prezydent ma możliwość wpływania na parlament w drodze stosowania weta, inicjatywy ustawodawczej, a nawet możliwości skrócenia kadencji parlamentu. Posiada również możliwość organizowania referendum ludowych czy zarządzania stanów wyjątkowych.

Dokonanie szczegółowego przedstawienia i oceny pozycji ustrojowej Prezydenta RP na tle prezydentur w innych modelach ustrojowych wymaga jednak wyróżnienia płaszczyzn kompetencji głowy państwa. Przede wszystkim wypełnia on zadania wynikające z tradycyjnej roli przypisanej głowie państwa, a więc posiada prawo łaski, nadaje tytuły i odznaczenia, dokonuje oficjalnych nominacji na ważne stanowiska państwowe oraz jest najwyższym reprezentantem państwa na arenie międzynarodowej. Takie prerogatywy, zgodnie z Konstytucją RP z 1997 roku ma Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. W tym zakresie Prezydent RP nie różni się znacznie od prezydentów w systemie amerykańskim i francuskim,

choć warto zauważyć, że Prezydent RP, reprezentując kraj poza granicami, realizować powinien założenia polityki zagranicznej wyznaczone przez rząd. Jeżeli chodzi o Prezydenta Francji czy USA, realizować mogą oni własną politykę zagraniczną.

Ważną płaszczyzną kompetencji prezydentów jest działalność w sferze obronności i bezpieczeństwa. Tradycyjną formułą, przyjętą również w Polsce, jest funkcja zwierzchnika sił zbrojnych. W Polsce zadania te ograniczają się jednak do sfery symbolicznej, jak np. nominowanie przez prezydenta oficerów na stopnie generalskie, jednak wyłącznie na wniosek Ministra Obrony Narodowej. Prezydent Stanów Zjednoczonych może natomiast w ograniczonym zakresie wysyłać oddziały wojskowe nawet na misje zagraniczne bez zgody Kongresu. Kompetencje polskiego prezydenta na tle klasycznych unormowań w systemie parlamentarnym są i tak znacznie większe, jako że polski prezydent, zgodnie z Konstytucją, posiada jako organ doradczy w sprawach bezpieczeństwa Radę Bezpieczeństwa Narodowego. Wzmacnia to więc znaczenie polskiego prezydenta na tle prezydentów w klasycznych systemach parlamentarnych, nadal jednak nie jest ono tak mocne jak prezydenta USA, pod którego nadzorem znajdują się m.in. służby wywiadowcze.

Kolejna sfera działań prezydenta odnosi się do władzy ustawodawczej. Prezydent w Polsce posiada prawo inicjatywy ustawodawczej oraz możliwość weta ustaw uchwalonych przez parlament. Co może być ciekawe, prezydent amerykański nie posiada żadnej z wymienionych kompetencji, co wynika ze ścisłego rozdziału władz w systemie prezydenckim. Inaczej jednak rysuje się pozycja względem władzy ustawodawczej Prezydenta Francji, gdyż posiada on wręcz możliwość skrócenia kadencji parlamentu jedynie po wysłuchaniu opinii przewodniczących izb. Prezydent Rzeczypospolitej może skrócić kadencje Sejmu i Senatu jedynie w wymienionych w konstytucji sytuacjach (niepowołanie w tzw. trzech krokach konstytucyjnych rządu lub nieuchwalenie budżetu w terminie). Czyni to jego pozycję względem władzy ustawodawczej wyraźnie słabszą niż prezydenta V Republiki Francuskiej.

Kompetencje prezydentów w odniesieniu do innych organów władzy wykonawczej zostały już częściowo wskazane powyżej. Prezydent RP formalnie desygnuje Prezesa Rady Ministrów, jak i powołuje całą Radę Ministrów. W tzw. pierwszym kroku konstytucyjnym prezydent ma swobodę desygnowania Prezesa Rady Ministrów. Ten jednak musi uzyskać wotum zaufania przed Sejmem, co powoduje, że swoboda prezydenta w zakresie desygnowania premiera jest ograniczona. W tzw. drugim kroku konstytucyjnym to z kolei Sejm przejmuje inicjatywę w procesie wskazania premiera. Osoby powołanej na stanowisko w rządzie prezydent nie może samodzielnie odwołać (tak ministra, jak i całego rządu). Inaczej kompetencje prezydentów w tej sferze wyglądają we Francji i USA. We Francji rząd ponosi odpowiedzialność polityczną również przed prezydentem, co zmusza do tzw. kohabitacji, czyli współpracy prezydenta i większości parlamentarnej, jeżeli pochodzą z różnych środowisk politycznych. Jeszcze inaczej ma się sytuacja w USA, gdzie, jak już wspominałem, funkcjonuje monizm egzekutywy, a więc głowa państwa kieruje obradami rządu i ministrowie (w USA sekretarze) pełną odpowiedzialność ponoszą jedynie przed prezydentem.

Prezydent Rzeczypospolitej posiada możliwość zwołania Rady Gabinetowej, czyli rządu obradującego pod przewodnictwem Prezydenta. Zgodnie z konstytucją Rada Gabinetowa nie posiada jednak kompetencji Rady Ministrów. We Francji prezydent może przewodniczyć obradom Rady Ministrów bez specjalnych warunków wstępnych. W tej więc płaszczyźnie polski prezydent wydaje się mieć najsłabszą pozycję.

Głowy państwa mają również pewne kompetencje w odniesieniu do władzy sądowniczej. W Polsce prezydent powołuje na stanowiska sędziowskie, ma możliwość również skierowania ustawy do Trybunału Konstytucyjnego w celu sprawdzenia jej zgodności z konstytucją czy umową międzynarodową. W Polsce prezydent nie ma jednak

swobody mianowania sędziów do najważniejszych organów sądowych w Polsce (Trybunału Konstytucyjnego i Sądu Najwyższego). W USA zaś możliwość mianowania sędziów do Sądu Najwyższego uznawana jest za jedną z ważniejszych kompetencji głowy państwa, ze względu na bardzo ważną rolę Sądu Najwyższego w systemie politycznym USA (związane jest to z możliwością orzekania w kwestiach interpretacji konstytucji USA i dokonywania wykładni podziału kompetencji między stany i władzę centralną). Warto dodać, że sędziowie Sądu Najwyższego w USA mianowani są dożywotnio, co powoduje, że nie każdy prezydent ma możliwość wyboru sędziego do Sądu Najwyższego.

Rola i pozycja prezydenta w danym systemie wynika z zakresu kompetencji. Należy zwrócić uwagę, że Prezydent RP posiada 30 prerogatyw, czyli kompetencji do działania nie wymagających kontrasygnaty Prezesa Rady Ministrów. Z punktu widzenia systemu parlamentarnego to pokaźna liczba, gdyż np. prezydent RFN posiada jedynie kilka prerogatyw. Porównując jednak z ustrojowym umocowaniem prezydentów w systemach prezydenckim i semiprezydenckim, pozycja ta jest słabsza. Prezydent Rzeczypospolitej musi w większym stopniu pełnić rolę arbitra politycznego niż realnego kreatora polityki. Inaczej jest w obu pozostałych systemach.

Pozycja ustrojowa Prezydenta wynika również ze sposobu jego wyboru. Prezydent Rzeczypospolitej wybierany jest w wyborach powszechnych, co wzmacnia jego pozycję. Podobnie jednak jest w systemie francuskim i amerykańskim.

Podsumowując, pozycja ustrojowa Prezydenta RP jest wyraźnie słabsza niż pozycja ustrojowa prezydenta w systemie USA i Francji. Widać to w odniesieniu do większości wyróżnionych płaszczyzn kompetencji głowy państwa. Nie oznacza to jednak, że system polityczny RP musi być mniej efektywny niż system polityczny obu analizowanych państw.

Liczba uzyskanych punktów: 12

Wartość merytoryczna: poziom III

Zdający wyczerpująco scharakteryzował kompetencje Prezydenta RP i dokonał ich poprawnej i pełnej klasyfikacji. Trafnie porównał podane uprawnienia z kompetencjami prezydentów USA i Francji oraz na tej podstawie sformułował wielopłaszczyznową ocenę kompetencji ustrojowych Prezydenta RP.

Poprawność merytoryczna, selekcja informacji, język, styl i kompozycja: poziom III.

Realizacja 2.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej jest organem wykonawczym państwa. Pełni rolę głowy państwa, gwarantuje ciągłość władzy, stoi na straży bezpieczeństwa i nienaruszalności terytorium. Wykonuje swoje zadania według zasad określonych w konstytucji i ustawach. Tryb wyboru i kompetencje Prezydenta RP określone są w Konstytucji z 1997 r. Prezydent wybierany jest na pięcioletnią kadencję, a ta sama osoba może pełnić tę funkcję dwa razy. Bierne prawo wyborcze, czyli możliwość kandydatury ma obywatel polski, który najpóźniej w dniu wyborów kończy 35 lat, nie był karany za przestępstwo umyślne i zdobył poparcie 100 000 obywateli. Wybory są powszechne – czynne prawo wyborcze przysługuje obywatelowi polskiemu, który ukończył 18 lat, równe – każdy głos ma taką samą wagę i znaczenie, bezpośrednie – bezpośrednio na kandydata i odbywają się w głosowaniu tajnym. Prezydentem zostaje kandydat, który uzyskał więcej niż połowę ważnych głosów. Jeżeli żaden kandydat nie uzyskał wymaganej liczby głosów 14 dni później odbywa się druga tura wyborów, w której startuje dwóch najlepszych kandydatów. Ten, który zdobędzie większe poparcie wygrywa. Kadencja nowo wybranego prezydenta rozpoczyna się po złożeniu przysięgi przed Zgromadzeniem Narodowym.

Uprawnienia prezydenta dzielą się na uprawnienia zwykłe, które wymagają kontrasygnaty (podpisu premiera, ponoszącego odpowiedzialność za podejmowane decyzje) i prerogatywy – uprawnienia, które nie wymagają zgody premiera. Należą do nich uprawnienia wobec parlamentu, np. prawo weta zawieszającego wobec ustaw uchwalanych przez parlament, podpisywanie ustaw i ogłaszanie ich, inicjatywa ustawodawcza, zwoływanie pierwszego posiedzenia sejmiku i senatu. Uprawnienia względem Rady Ministrów dotyczą powoływania rządu, zwoływania w sprawach szczególnych Rady Gabinetowej. Prezydent posiada uprawnienia względem władzy sądowniczej, m.in. prawo do powoływania sędziów na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa. Prezydent reprezentuje państwo w stosunkach zagranicznych, ratyfikuje i wypowiada umowy międzynarodowe. Prerogatywy to także tradycyjne uprawnienia, czyli nadawanie obywatelstwa polskiego, nadawanie orderów i odznaczeń, prawo łaski czy nadawanie tytułów profesorskich.

System prezydencki to ustrój, który występuje między innymi w Stanach Zjednoczonych. Zasadniczą różnicą, w porównaniu do polskiego systemu, jest brak premiera. Jego funkcje pełni tam prezydent, a więc oznacza to monizm władzy wykonawczej, podczas gdy w Polsce występuje dualizm. W Stanach Zjednoczonych kadencja głowy państwa trwa 4 lata, natomiast w Polsce – 5 lat. Wybory w USA są pośrednie – wybiera się elektorów, którzy następnie oddając swoje głosy, wybierają prezydenta. Prezydent USA pełni funkcję głowy państwa, naczelnego dowódcy sił zbrojnych i szefa rządu. Posiada prawo weta zawieszającego, czyli zgłaszania sprzeciwu wobec ustaw. Mianuje ministrów, czyli sekretarzy stanu, którzy przed nim odpowiadają – są oni tylko wykonawcami woli prezydenta. Kolejną różnicą jest kwestia rozwiązania parlamentu – w przypadku Stanów Zjednoczonych – Kongresu. W Polsce prezydent może rozwiązać albo skrócić kadencję sejmiku natomiast prezydent w systemie prezydenckim nie posiada takich uprawnień. System półprezydencki obowiązuje we Francji. Podobnie jak w Polsce występuje tam dualizm władzy wykonawczej. Władza ta rozłożona jest pomiędzy prezydenta, którego kompetencje są bardzo rozległe oraz premiera, który stoi na czele rządu. Prezydent we Francji wybierany jest na pięcioletnią kadencję. Sprawuje nadzór nad polityką zagraniczną. Wybory odbywają się podobnie jak w Polsce, są powszechne oraz bezpośrednie. Podobnie wygląda sprawa kompetencji względem parlamentu – zarówno w Polsce jak i we Francji – prezydent ma prawo jego rozwiązania oraz prawo weta wobec jego ustaw. Jest faktycznym szefem rządu, przewodniczy jego posiedzeniom.

Liczba uzyskanych punktów: 6

Wartość merytoryczna: poziom I (4 pkt)

Zdający wymienił nieliczne kompetencje Prezydenta RP i odniósł je do wybranych kompetencji prezydentów USA i Francji.

Poprawność merytoryczna: poziom II (+1 pkt). Popołniono dwa błędy merytoryczne.

W Polsce prezydent może rozwiązać albo skrócić kadencję sejmiku.

(...) we Francji – prezydent ma prawo jego rozwiązania oraz prawo weta wobec jego ustaw. Jest faktycznym szefem rządu, przewodniczy jego posiedzeniom.

Selekcja materiału: poziom I. Cały pierwszy akapit (ok. 1/3 objętości pracy) dotyczy trybu wyboru prezydenta.

Język, styl i kompozycja: poziom II (+1 pkt). Sposób przeprowadzenia narracji nie jest w pełni uporządkowany, lecz zastosowany język jest w pełni komunikatywny.

Teksty do tematu 2.

Europa w wieku średnim. Rozmowa z Januszem Lewandowskim

Polityka: Jak demonstrować użyteczność, co pokazywać?

J.L.: To trudne zadanie w czasie, gdy zarysował się prawdziwy europejski dramat. Mianowicie skoro się powiedziało A, czyli wspólny pieniądz, to trzeba powiedzieć B, a więc więcej widzialnej ręki Brukseli. Trzeba wymusić dyscyplinę i lepsze standardy gospodarcze tam, gdzie żyło się ponad stan. Dotychczasowe narzędzia, jak pakt stabilności i wzrostu, nie zadziałały. Jeśli euro ma trwać, to nie ma odwrotu od silnej ręki Brukseli, czyli kontroli polityki gospodarczej i ingerencji w budżety poszczególnych krajów. Stąd rozmnożenie nowych zobowiązań, których ukoronowaniem ma być unia fiskalna i unia bankowa. Odwrotem może być tylko powrót do walut narodowych i koniec euro albo euro w wąskim gronie. Tyle że w takiej Unii jest więcej kija niż marchewki...

P.: Wspólna waluta wcale nie jest dziś życzeniem wielu krajów i społeczeństw. Widać tendencję przeciwną – do obrony tożsamości.

J.L.: Na tym właśnie polega dramat eurostrefy. Odkryła, że jest wspólnotą losu na dobre i na złe, ale złe teraz przeważa i dyktuje głębszą wspólnotę. Okazało się, że Niemcy zależą od Greków, a Słowacy muszą zrzucić się na bogatsze kraje. Ryzyko rozpadu jest większe niż koszty przetrwania. W tej europejskiej rodzinie nie ma dziś ciepłych uczuć. Są tylko zimne, nieubłagane zależności. Na takim gruncie buduje się nowa architektura euro. Niepokoję się o jakość tego tworzywa. Bo ulatnia się duch wspólnoty, wypierany przez chłodne kalkulacje. Europa nie jest potęgą militarną, ciągle jest jeszcze potęgą gospodarczą, ale gdzie indziej są źródła wzrostu. Czy to zimne spoiwo euro doda jej dynamizmu? Wątpię.

Na podstawie: <http://www.polityka.pl/swiat/rozmowy/1533107,1,rozmowa-z-januszem-lewandowskim-komisarzem-ue-ds-budzetu.read> [dostęp z dnia 13.06.2013]

Poprawia się opinia o UE (Badanie Eurobarometru od 2 do 16 czerwca 2012 r.)

Opinia Europejczyków o Unii Europejskiej staje się coraz lepsza – wynika z opublikowanego najnowszego badania Eurobarometru. Opinie Polaków są jeszcze bardziej przychylne niż unijna średnia.

Co drugi z badanych Europejczyków uważa, że instytucją najlepiej reprezentującą Unię jest Parlament Europejski. Są oni też zdania, że udział w eurowyborach jest najlepszym sposobem wyrażania swojej opinii na temat działań Wspólnoty.

„Wyniki tego sondażu są bardzo satysfakcjonujące. Obecny kryzys gospodarczy i finansowy pokazuje, jak bardzo potrzebujemy rozwiązań na poziomie ponadnarodowym. Unia Europejska jest unikatowym projektem, który dzięki możliwości stanowienia prawa oferuje takie rozwiązania. Europejczycy to dostrzegają” – skomentował wyniki Eurobarometru Martin Schulz, przewodniczący PE.

Zwiększa się także liczba ankietowanych, którzy uważają, że członkostwo ich kraju w Unii jest „dobrą rzeczą”. Taki pogląd wyraża już co drugi badany Europejczyk. W Polsce ten odsetek jest nieznacznie większy – 52%. Więcej Polaków wyraziło też zdecydowanie pozytywną opinię o Unii – 48%, podczas gdy w Europie tę opinię podziela 40% ankietowanych.

Opinie ankietowanych na temat ich rzeczywistego wpływu na rozwój wypadków w UE pozostają jednak nadal podzielone – 54% odpowiedzi negatywnych (–7 punktów procentowych) i 42% pozytywnych (+7 punktów procentowych). Jednak ponad połowa badanych (57%) uważa, że ich udział w wyborach do europarlamentu ma znaczenie. Aż 54% respondentów zadeklarowało, że wzięłoby udział w wyborach z jeszcze większym

przekonaniem, gdyby każda z europejskich partii politycznych wystawiła swojego kandydata na przewodniczącego Komisji Europejskiej.

Walka z bezrobociem i tworzenie nowych miejsc pracy – to według większości badanych (72%) najważniejsze zadania stojące przed Unią w czasach kryzysu.

Na podstawie: *Poprawia się opinia o UE*, <http://www.euractiv.pl/eurowybory/wywiad/eurobarometr-poprawia-si-opinia-europejczykow-o-ue-003940> [dostęp z dnia 01.02.2013]

Temat 2.

Umocnienie integracji w ramach Unii Europejskiej – szansa czy niebezpieczeństwo dla Europy? Zastanów się nad problemem pod względem politycznym, gospodarczym i społecznym.

Realizacja 1.

Integracja europejska to swoisty eksperyment w dziejach świata, w którym rozmaite narody, ze swoimi wewnętrznymi problemami, zaszłościami i kompleksami, próbują tworzyć jedność w imię obrony wspólnych interesów gospodarczych, ale również chronić się przed historycznymi konfliktami, które niejednokrotnie prowadziły do wojen. Dzisiejsza Unia Europejska to przede wszystkim społeczeństwa, którym system demokratyczny dał możliwość decydowania o działaniach politycznych, ale nie zawsze idzie za tym świadomość odpowiedzialności za podejmowane decyzje, również, a może przede wszystkim, wyborcze. Dlatego odpowiedź na postawione w temacie pytanie nie jest łatwa. Dotyka ona zarówno problematyki sprawności Unii Europejskiej, jak i przyszłości Europy w obliczu nowych wyzwań. Jednak często obywatele Europy powtarzają, że nie chcą, żeby „Bruksela” decydowała o ich losie, nie mając poczucia żadnego wpływu na zapadające tam postanowienia i powstające akty prawne.

W aspekcie politycznym dalsze pogłębianie integracji europejskiej może spowodować wzrost znaczenia partii prawicowych, które sprzeciwiają się zwiększeniu uprawnień instytucji unijnych, uznając je za przyczynę ograniczenia suwerenności wewnętrznej państw członkowskich. Powstanie „rządu europejskiego”, który przejmie większą część kompetencji rządów krajowych, a do tego może doprowadzić pogłębiona integracja, może spowodować sprzeciw wśród obywateli, którzy już w tej chwili mają poczucie braku wpływu na decyzje płynące z Brukseli, nie rozumiejąc, że podejmowane są one nie przez abstrakcyjną Unię Europejską, ale ich własnych, wybranych w wyborach wewnętrznych przedstawicieli. Odpowiedzią na to może być wprowadzona Traktatem Lizbońskim obywatelska inicjatywa ustawodawcza (warunkiem jest tylko uświadomienie społeczeństwu, że ją posiadają). Wydaje się, że zwiększenie uprawnień Parlamentu europejskiego, chociażby w sprawach budżetu Unii na kolejne lata, które z całą pewnością jest elementem pogłębienia integracji, może mieć pozytywny wpływ na akceptację pogłębienia procesów integracyjnych. Ciekawa wydaje się także zawarta w wypowiedzi Martina Schulza propozycja większego wpływu obywateli na wybór komisarzy (podobne propozycje, czy raczej pretensje, że nie mamy na to wpływu, słyszałam również ostatnio wśród moich rówieśników). Myślę, że pogłębiona integracja uwzględniająca interesy i poziom zainteresowania obywateli, a nie odgórnie tworzone Stany Zjednoczone Europy, które proponował w 1947 r. Winston Churchill, mogłaby być propozycja akceptowalna dla obywateli państw członkowskich, a także wytrąciłaby partiom prawicowym argumenty dotyczące ograniczenia suwerenności.

Pogłębienie integracji przyniosłoby na pewno kolejne wyzwania gospodarcze. Nie można nie doceniać wpływu, jaki na ludzkie postawy wywarł trwający od 2008 roku kryzys gospodarczy. Historia uczy nas, że w okresach kryzysów ekonomicznych ujawniają się różnorodne egoistyczne interesy, które prowadzą do postaw ksenofobicznych i braku tolerancji. Unia Europejska, która w latach 90-tych XX wieku zaczęła przekształcać się

we wspólnotę myśli i idei, stanęła przed najtrudniejszym w swojej krótkiej historii problemem. Chodzi o pogodzenie interesów ekonomicznych poszczególnych społeczeństw ze zrozumieniem potrzeby współodpowiedzialności za państwa, które prowadziły błędną politykę fiskalną i gospodarczą. Nagle okazało się, że społeczeństwa, które dopiero rozpoczęły swoją drogę do wysokiej stopy życiowej, czego spodziewały się po wejściu do strefy euro (Słowacja), muszą pomagać państwom postrzeganym jako wysokorozwinięte, przyjmujące emigrantów zarobkowych, zwłaszcza w sezonie. Jest to tym bardziej niesprawiedliwe, gdyż w państwach południowej Europy stopa życiowa i poziom świadczeń socjalnych był nieporównanie wyższy.

Jednym z pomysłów na wyjście z kryzysu jest pogłębienie integracji. Chodzi o przyznanie istniejącym instytucjom europejskim dodatkowych uprawnień. Nie sądzę, żeby mnożenie instytucji mogło podobać się obywatelom Unii, ponieważ i tak większość z nich uważa, że urzędników jest zbyt wielu. Te uprawnienia to: kontrola deficytu budżetowego w poszczególnych państwach członkowskich i przystąpienie członków strefy euro do paktu fiskalnego. Niestety tego typu działania musiałyby skutkować również cięciami w wydatkach socjalnych, które nigdy nie są mile widziane przez obywateli.

Z wypowiedzi przewodniczącego Parlamentu Europejskiego wynika, że zwiększa się liczba obywateli zainteresowanych wprowadzeniem waluty euro. Również w tym procesie możemy napotkać na pewne problemy. Z wprowadzeniem waluty euro wiązą się także ograniczenia suwerenności banku centralnego, który przestaje być bankiem emisyjnym walut narodowych i przestaje również mieć wpływ na poziom stóp procentowych w państwach strefy. Ten problem również dzieli społeczeństwa. Wprowadzenie euro we wszystkich krajach Unii Europejskiej z całą pewnością pogłębiliby procesy integracyjne, ponieważ odpowiedzialność za stabilność poziomu życia obywateli rozłożyłaby się na przedstawicieli wszystkich krajów członkowskich. W tej sytuacji konieczne byłoby również pogłębienie jakości i głębokości kontroli nad instytucjami Unii oraz kształtowaniem i realizowaniem budżetu państw członkowskich. Chodzi o to, żeby nie dopuścić do kolejnych kryzysów. Z tego również powodu nie można dopuścić do sytuacji, w której opodatkowuje się zgromadzone w bankach kapitały, ponieważ takie działanie podważa zaufanie do całego systemu bankowego, a ze względu na ludzki strach i nieracjonalne zachowania (np. masowe wycofywanie wkładów) może kryzys tylko pogłębić.

Z drugiej strony przeciwnicy wprowadzenia euro, podnoszący również argumenty gospodarcze, wracają do „efektów cappuccino”, tzn. ukrytej podwyżki cen produktów, związanej ze zmianą waluty. Wydaje się, że to zagrożenie mogłyby wyeliminować właściwe uregulowania prawne i ich prawidłowe egzekwowanie, ale o tym również trzeba przekonać obywateli.

Zarówno pogłębianie uprawnień instytucji politycznych, jak i zwiększenie gospodarczej jedności Unii będzie miało wpływ na postawy społeczne. W okresach kryzysów pogłębiają się postawy ksenofobiczne, które ujawniają się chociażby poprzez oczekiwanie, że cięcia socjalne dotkną przede wszystkim emigrantów, czy też, że bezrobocie wśród nich znacząco wzrośnie i przekona ich do powrotu do kraju ojczystego. Podstawy funkcjonowania Unii Europejskiej, jej założenia wolnego przepływu osób i kapitału powodują, że społeczeństwa europejskie są coraz bardziej wymieszane etnicznie i kulturowo, co sprawia, że narastają problemy z asymilacją, oczekiwaniem większych praw ze strony mniejszości i ograniczeń ich ze strony większości obywateli. Pogłębienie integracji może prowadzić do zwiększenia ilości osób odmiennych kulturowo w krajach unijnych, wystarczy przekroczyć bowiem granicę jednego z państw członkowskich i można podróżować po całej Unii. Powoduje to problemy, z którymi rządy tych państw nie potrafią sobie poradzić. Przykładem może być kwestia rumuńskich Romów, którzy posiadając obywatelstwo Unii, swobodnie przemieszczają się po wszystkich państwach, nie respektując obowiązującego

prawa. Ostre reakcje rządów (np. prezydenta Sarkozy'ego) wywołują sprzeciw społeczności międzynarodowej, ale nie rozwiązują problemu. Najbardziej drastycznym przykładem działań ksenofobicznych były z całą pewnością wypadki na wyspie Utoya w Norwegii, gdzie zginęli przedstawiciele partii otwartej na społeczeństwa wielokulturowe i tolerancyjnej wobec inności. Pogłębienie integracji będzie rodzić podobne problemy na większą skalę, dlatego procesy te postawią konkretne zadania zarówno przed instytucjami Unii Europejskiej, jak i rządami krajów członkowskich.

Podsumowując, wydaje się, że w dzisiejszym świecie, gdzie Unia Europejska przestaje być jednym z czołowych graczy na rynku światowym, a prym wiodą gospodarki azjatyckie, pogłębienie integracji europejskiej jest właściwą drogą pozwalającą państwom członkowskim i ich obywatelom na utrzymanie poziomu życia i rozwój gospodarczy. Trzeba jednak pamiętać, że integracja gospodarcza powinna być związana z szeroką kampanią edukacyjną. Celem tej kampanii powinno być pogłębienie wspólnoty pomiędzy społeczeństwami europejskimi i próba zrozumienia wspólnoty interesów tych społeczeństw. W kolejnych traktatach Unia Europejska zwiększa uprawnienia Parlamentu Europejskiego, wprowadza europejską inicjatywę ustawodawczą, czy też ogłasza „rok obywatelski”. Celem tych działań jest zwiększenie uprawnień obywateli i ich wpływu na decyzje instytucji europejskich. O dalszej integracji i rozszerzeniu strefy euro będą decydować również obywatele. Tym bardziej odpowiedź na zadane w temacie pytanie jest rzeczą trudną. Nie jest możliwa jakakolwiek integracja bez świadomości tych, którzy o niej decydują. W przeciwnym wypadku doprowadzi ona do dalszych podziałów i konfliktów. A przecież podstawową wartością Unii Europejskiej miało być zapobieganie im.

Liczba uzyskanych punktów: 12

Wartość merytoryczna: poziom III.

Zdający w pełni ukazał trzy aspekty pogłębiania integracji w ramach Unii Europejskiej. Dostrzegł ich złożoność oraz sformułował konkluzję wynikającą z przeprowadzonych rozważań.

Poprawność merytoryczna, selekcja informacji, język, styl i kompozycja: poziom III.

Realizacja 2.

Jaką drogą dalej podążać? Ameryka dała przykład, że głęboka integracja pojedynczych stanów może doprowadzić do powstania silnego państwa. Rozwiązanie to zastosowała jednak na przełomie XVIII i XIX wieku. Europa odpowiedzi na swoje pytania szuka na początku wieku XXI. Kraje Unii Europejskiej muszą podjąć decyzję, w którym kierunku pójść dalej, gdyż trwanie w tym samym miejscu wydaje się opcją najbardziej niepewną.

Stawiając przed sobą pytanie o przyszły kształt Unii Europejskiej, rozważyć musimy zarówno argumenty za, jak i przeciw. Zajęcie jakiegokolwiek stanowiska uprzednio przed rozważeniem argumentów może bowiem prowadzić do wypaczenia obrazu i poddania się bądź to propagandzie pro- bądź antyeuropejskiej. Chcąc pozostać możliwie obiektywnymi, spójrzmy najpierw na argumenty jednej strony, a następnie drugiej. Zważmy wagę obu i dopiero wtedy spróbujmy odpowiedzieć na stawiane nam pytanie.

Europa, a dokładnie osłabione wojną państwa europejskie upatrywały w integracji europejskiej przede wszystkim środka zapobiegania kolejnym konfliktom zbrojnym. Pokój na kontynencie był celem podstawowym i pierwotnym oraz, o czym nie możemy zapominać, jest nim nadal. Obecnie jednak celem podstawowym będzie to, co wysuwa się na pierwszy plan w latach kryzysu – zintegrowana gospodarka. Nie była ona jednak pierwotnie celem, lecz środkiem do osiągnięcia pokoju na kontynencie. Sytuowanie poszczególnych aspektów

integracji europejskiej w odpowiednim miejscu pokazuje już samo w sobie, że głębsza integracja nie jest ani szansą ani zagrożeniem dla Europy, przynajmniej jeżeli mamy na myśli osiągnięcie celu podstawowego.

Kraje Unii, zabezpieczywszy pokój na kontynencie, stawiają jednak kolejne cele: rozwój gospodarczy, wzrost bogactwa społeczeństw i konkurencyjności produktów europejskich na rynku międzynarodowym itd. Integracja, a w szczególności ujednolicenie przepisów i zniesienie wewnętrznych barier, doprowadzić może do rozkwitu gospodarczego. Przykładem tego są nie tylko Stany Zjednoczone, ale i jednoczące się w XIX wieku państwa niemieckie. Odradzająca się Rzesza (przyszłe cesarstwo) swój sukces gospodarczy zawdzięcza właśnie zniesieniu wewnętrznych ograniczeń w przepływie towarów i usług oraz myśli technicznej.

Zjednoczone Niemcy pokazują również, że głębsza integracja może przyczyniać się do większej sprawności politycznej. Niemcy były kiedyś podzielone, a małe państwa mogą mniej zdziałać. Podobnie w Unii, gdybyśmy się bardziej politycznie zjednoczyli, byłibyśmy silniejsi politycznie. Nasz głos byłby bardziej słyszalny na świecie. Obecnie, np. w sytuacji kryzysu politycznego na półwyspie koreańskim, rola Unii jest niezauważalna.

Zadając więc pytanie o to, czy głębsza integracja jest szansą, czy zagrożeniem, musimy przede wszystkim opowiedzieć na pytanie na czym ma ona polegać. Dalsze przeregulowywanie gospodarki, ograniczanie wolności wymiany myśli może prowadzić raczej do zmniejszenia konkurencyjności (efekt „ekologicznych dyrektyw” w sytuacji, gdy Unia Europejska już jest najbardziej ekologiczną gospodarką świata) i tym samym wzrostu bezrobocia. Rozwiązaniem, które może być wielką szansą dla Europy, jest więc nie głębsza, bądź płytsza integracja, lecz mądra integracja podejmowana na podstawie chłodnych kalkulacji, a nie ideologicznych twierdzeń ruchów zielonych, proeuropejskich czy antyeuropejskich.

Innym aspektem pytania o pogłębienie integracji są kwestie społeczne. Pogłębienie integracji może prowadzić do niepokojów społecznych (jak dobitnie pokazały wystąpienia w sprawie forsowanych regulacji ACTA). Mieszkańcy Europy niekoniecznie mogliby chcieć też żyć w mocno zintegrowanej Europie.

Aczkolwiek można w tym miejscu podjąć takie tematy jak: „czy głębsza integracja pozwoli zwalczyć bezrobocie”, „czy głębsza integracja będzie odpowiedzią na bankructwa państw śródziemnomorskich”, „czy głębsza integracja oznacza ochronę euro” oraz często problem bardziej drażliwy niż te gospodarcze: „czy głębsza integracja oznacza utratę tożsamości narodowych”, to w obliczu pytania o to, jaki kształt i na jakich podstawach ma się odbywać dalszy postęp integracji, wydają się one jednak trywialne. Widząc różne aspekty problemu, zarówno te gospodarcze, jak i społeczne, pamiętajmy, że głębsza integracja nie musi oznaczać podążania tą samą drogą co dotychczas, a krok wstecz, by zmienić ścieżkę na wygodniejszą, czy też prowadzącą do piękniejszego miejsca, nie oznacza automatycznie zaprzepaszczenia wysiłku jaki już dokonaliśmy, by dotrzeć do miejsca, w którym jesteśmy. Innymi słowy sukces lub zagrożenie związane z głębszą integracją mogą w większym stopniu zależeć od tego, czy decydenci zasiadający w instytucjach europejskich pozostaną okopani na swoich stanowiskach, czy też podejmą dyskusję nad tym: czy posuwamy się coraz dalej we właściwym kierunku; czy może warto integrować się głębiej, ale jednak w inny sposób; czy odpowiedzią na kryzys jest dalsze regulowanie, czy może jednak deregulacja.

Analizując jeszcze raz różne aspekty tego, czy głębsza integracja jest szansą, czy zagrożeniem dla rozwoju Europy, stwierdzić należy, że pytanie jest postawione w sposób nieprecyzyjny, a odpowiedzią na tak postawione pytanie może być tylko myśl, że „szansą dla rozwoju Europy jest mądra integracja, zaś zagrożeniem dla Europy jest integracja oparta na braku rozsądku, silnych emocjach i walce ideologicznej skrajnie do niej nastawionych stronnictw”.

Liczba uzyskanych punktów: 7

Wartość merytoryczna: poziom I (4 pkt).

Zdający odniósł się do trzech aspektów zagadnienia, lecz jedynie aspekt gospodarczy integracji został w pełni scharakteryzowany. Dokonał próby bilansowania szans i zagrożeń wynikających z działań zmierzających do pogłębienia integracji.

Poprawność merytoryczna: poziom III (+1 pkt). Praca nie zawiera błędów merytorycznych.

Selekcja informacji: poziom III (+1 pkt). Praca nie zawiera treści niezgodnych z tematem.

Język, styl i kompozycja: poziom II (+1 pkt). Zdający przeprowadził wywód w pełni spójny, harmonijny i logiczny.

Opinia Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich o informatorach maturalnych od 2015 roku

Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich z wielką satysfakcją odnotowuje konsekwentne dążenie systemu oświaty do poprawy jakości wykształcenia absolwentów szkół średnich. Konferencja z uwagą obserwuje kolejne działania Ministerstwa Edukacji Narodowej w tym zakresie, zdając sobie sprawę, że od skuteczności tych działań w dużym stopniu zależą także efekty kształcenia osiągane w systemie szkolnictwa wyższego. W szczególności dotyczy to kwestii właściwego przygotowania młodzieży do studiów realizowanych z uwzględnieniem nowych form prowadzenia procesu kształcenia.

Podobnie jak w przeszłości, Konferencja konsekwentnie wspiera wszystkie działania zmierzające do tego, by na uczelnie trafiali coraz lepiej przygotowani kandydaci na studia. Temu celowi służyła w szczególności pozytywna opinia Komisji Edukacji KRASP z 2008 roku w sprawie nowej podstawy programowej oraz uchwała Zgromadzenia Plenarnego KRASP z dn. 6 maja 2011 r. w sprawie nowych zasad egzaminu maturalnego.

Z satysfakcją dostrzegamy, że ważne zmiany w egzaminie maturalnym, postulowane w cytowanej wyżej uchwale zostały praktycznie wdrożone przez MEN poprzez zmianę odpowiednich rozporządzeń.

Przedłożone do zaopiniowania informatory o egzaminach maturalnych opisują formę poszczególnych egzaminów maturalnych, przeprowadzanych na podstawie wymagań określonych w nowej podstawie programowej, a także ilustrują te wymagania wieloma przykładowymi zadaniami egzaminacyjnymi.

Po zapoznaniu się z przedłożonymi materiałami, KRASP z satysfakcją odnotowuje:

w zakresie języka polskiego:

- wzmocnienie roli umiejętności komunikacyjnych poprzez odejście od prezentacji na egzaminie ustnym i zastąpienie jej egzaminem ustnym, na którym zdający będzie musiał ad hoc przygotować samodzielną wypowiedź argumentacyjną,
- rezygnację z klucza w ocenianiu wypowiedzi pisemnych,
- zwiększenie roli tekstów teoretycznoliterackich i historycznoliterackich na maturze rozszerzonej;

w zakresie historii:

- kompleksowe sprawdzanie umiejętności z zakresu chronologii historycznej, analizy i interpretacji historycznej oraz tworzenia narracji historycznej za pomocą rozbudowanej wypowiedzi pisemnej na jeden z zaproponowanych tematów, łącznie pokrywających wszystkie epoki oraz obszary historii;

w zakresie wiedzy o społeczeństwie:

- położenie silniejszego akcentu na sprawdzanie umiejętności złożonych (interpretowanie informacji, dostrzeganie związków przyczynowo-skutkowych) w oparciu o poszerzony zasób materiałów źródłowych: teksty (prawne, naukowe, publicystyczne), materiały statystyczne, mapy, rysunki itp.

w zakresie matematyki:

- istotne zwiększenie wymagań na poziomie rozszerzonym poprzez włączenie zadań z rachunku różniczkowego i pojęć zaawansowanej matematyki,
- istotne poszerzenie wymagań z zakresu kombinatoryki oraz teorii prawdopodobieństwa;

w zakresie biologii oraz chemii:

- zwiększenie znaczenia umiejętności wyjaśniania procesów i zjawisk biologicznych i chemicznych,
- mierzenie umiejętności analizy eksperymentu – sposobu jego planowania, przeprowadzania, stawianych hipotez i wniosków formułowanych na podstawie dołączonych wyników;

w zakresie fizyki:

- zwiększenie znaczenia rozumienia istoty zjawisk oraz tworzenie formuł matematycznych łączących kilka zjawisk,
- mierzenie umiejętności planowania i opisu wykonania prostych doświadczeń, a także umiejętności analizy wyników wraz z uwzględnieniem niepewności pomiarowych;

w zakresie geografii:

- uwzględnienie interdyscyplinarności tej nauki poprzez sprawdzanie umiejętności integrowania wiedzy z nauk przyrodniczych do analizy zjawisk i procesów zachodzących w środowisku geograficznym,
- znaczne wzbogacenie zasobu materiałów źródłowych (mapy, wykresy, tabele statystyczne, teksty źródłowe, barwne zdjęcia, w tym lotnicze i satelitarne), także w postaci barwnej.

Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich z zadowoleniem przyjmuje też informację o wprowadzeniu na świadectwach maturalnych od 2015 roku dodatkowej formy przedstawiania wyniku uzyskanego przez zdającego w postaci jego pozycji na skali centylowej, tj. określenie, jaki odsetek zdających uzyskał taki sam lub słabszy wynik od posiadacza świadectwa. Wprowadzenie tej dodatkowej skali uwolni szkoły wyższe od dotychczasowego dylematu odnoszenia do siebie surowych wyników kandydatów na studia rekrutowanych na podstawie wyników egzaminów maturalnych o istotnie różnym poziomie trudności – rekrutacja stanie się prostsza i bardziej obiektywna.

Reasumując, w opinii Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich zaprezentowana w przedłożonych informatorach forma matury istotnie przyczyni się do tego, że młodzież przekraczająca progi uczelni będzie lepiej przygotowana do podjęcia studiów wyższych.

5 lipca 2013 r.

Przewodniczący KRASP

prof. zw. dr hab. Wiesław Banyś